

Jaarrapport 2016

CENTRALE ORGANISATIE VOOR RADIOACTIEF AFVAL (COVRA) N.V.

Gebruikte foto's geven een impressie van de bouw van het VOG2 weer

JAARRAPPORT 2016

CENTRALE ORGANISATIE VOOR RADIOACTIEF AFVAL

De Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) N.V., is in 1982 opgericht. Het doel van de vennootschap is een bijdrage te leveren aan de duurzame bescherming van het milieu, door blijvend en bedrijfsmatig te voorzien in de zorg voor radioactief afval en mede daarvoor in aanmerking komende radioactieve stoffen en voorwerpen. Alle aandelen in COVRA zijn in handen van de Staat.

COVRA is statutair gevestigd te Middelburg en ingeschreven in het Handelsregister te Middelburg onder nummer 22029665.

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarrapport 2016 van COVRA.

Was 2015 nog een overgangsjaar waarin we onze ambities en doelen hebben uiteengezet in het Blauwe Boekje; 2016 kan beschouwd worden als het eerste jaar waarin die ambities meer concreet worden ingevuld. We zijn verder gegaan op de ingeslagen route van professionalisering: veiligheid, planmatig werken, structuur. De organisatie is versterkt met nieuwe medewerkers, het functiegebouw is weer “up to date” en er is een nieuwe CAO afgesloten. Ook op het technisch operationele vlak zijn grote stappen gezet. Zo zijn er nieuwe systemen in bedrijf genomen, is er groot onderhoud uitgevoerd en zijn er nieuwe verpakkingsconcepten voor onze klanten geïntroduceerd. We hebben 2016 kunnen afsluiten zonder milieu of nucleaire incidenten.

Daarnaast is 2016 een jaar geweest waarin de nucleaire sector in haar geheel onderwerp van gesprek is geweest in de Tweede Kamer en in de media; voornamelijk gericht

op de veiligheid van de kerncentrales in België, het historisch afval dossier bij ECN in Petten en de bedrijfstijd van de EPZ kerncentrale. COVRA heeft hier, door haar transparante werkwijze en open houding in interviews en rondleidingen van de pers op onze locatie, een positieve bijdrage aan kunnen leveren.

Met de start van de bouw van het nieuwe opslaggebouw voor verarmd uranium en de start van de uitbreiding van het opslaggebouw voor hoog radioactief afval leggen we het fundament voor de nabije toekomst. Zodat er de verzekering is dat radioactief afval veilig bij COVRA opgeslagen kan worden. Het opslaggebouw voor verarmd uranium zal, vergelijkbaar met het opslaggebouw voor hoog radioactief afval, ook uitgevoerd worden als een kunstwerk om het onderwerp van omgaan met radioactiviteit bespreekbaar en toegankelijk te maken. Het gebouw zal in Uranus blauw de grootste zonnwijzer van Europa worden. Want radioactiefafval beheer is in essentie tijdmanagement.

Het jaarrapport is als volgt opgebouwd:

Figuur 0.1 Indeling jaarrapport 2016

Jaarrapport 2016			
A. Verslag van de directie	B. Verslag van de raad van commissarissen	C. Jaarrekening 2016	D. Toetsing & Controle
- De organisatie - MVO-beleid - Beleidsthema's - Risicoparagraaf - Toekomstparagraaf	- Verslag - Samenstelling rvc & directie	- Balans - Winst- & verliesrekening - Kasstroomoverzicht - Toelichting	- Controle verklaring - Assurance-rapport
Bijlagen			

Het eerste hoofdstuk van het verslag van de directie is gericht op interne elementen van de organisatie zoals de doelstelling, kernactiviteiten, kerngegevens, waardeketen en waardecreatie, structuur, corporate governance en de lange termijn strategie.

Hoofdstuk twee is gericht op Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en het daarmee geassocieerde bedrijfsbeleid. Deze onderwerpen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. COVRA hecht grote waarde aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit neemt dan ook een belangrijke plaats in binnen het beleid en de organisatie. COVRA heeft zeer regelmatig contact met haar belanghebbenden en communiceert met hen op een transparante wijze.

Sinds 2015 rapporteert COVRA in overeenstemming met de G4 richtlijnen (optie core) van het Global Reporting Initiative (GRI). Belangrijke elementen in de GRI richtlijnen zijn de stakeholdersdialoog en de materialiteitsanalyse. Dit houdt in dat COVRA bij haar belanghebbenden (stakeholders) heeft geïnventariseerd welke onderwerpen zij bij voorkeur in het jaarrapport belicht willen zien. Uit een analyse blijkt dat de top-5 van materiële onderwerpen volgens de stakeholders als volgt is:

1. Voldoen aan wet- en regelgeving (kwaliteit en milieu)
2. Continuïteit en beschikbaarheid
3. Transparantie en communicatie
4. Veiligheid (ongevallen en schade)
5. Beveiliging

Naast een uitgebreide behandeling van deze top-5 wordt een aantal onderwerpen aangekaart die van essentieel belang zijn voor een gezonde bedrijfsvoering. Het betreft gezondheid, personeel en organisatie, kennismanagement, onderzoek en ontwikkeling, financiën, internationale ontwikkelingen en samenwerkingen. Deze onderwerpen worden ook in het hoofdstuk MVO behandeld.

Het derde hoofdstuk van het verslag van de directie bestaat uit de risicoparagraaf waarin mogelijke risico's en de beheersing ervan worden toegelicht. Het directieverslag wordt afgesloten met een toekomstparagraaf inzake 2016 en verder.

Na het verslag van de directie volgen het verslag van de Raad van Commissarissen, de jaarrekening, toetsing en controle en de bijlagen met nadere toelichting.

Ik wens u veel leesplezier. Voor eventuele vragen of suggesties sta ik u graag te woord.

Met vriendelijke groet,

Jan Boelen
Directeur COVRA N.V.

A - VERSLAG VAN DE DIRECTIE	1
1. DE ORGANISATIE	1
1.1 Doelstelling, missie, kernactiviteiten & kerngegevens	1
1.2 Kerncijfers (1)	2
1.3 Kerncijfers (2)	3
1.4 Waardeketen en waardecreatie	4
1.5 Juridische structuur en zetel	5
1.6 Corporate governance	5
1.7 Strategie en beleid	7
2. MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Afbakening & reikwijdte van het verslag	9
2.3 Verslaggevingscriteria, dataverzameling & assurance	10
2.4 Materialiteitsanalyse	11
3. BELEIDSTHEMA'S	13
3.1 Voldoen aan wet- & regelgeving - kwaliteit & milieu	13
3.2 Continuïteit & beschikbaarheid	16
3.3 Transparantie & communicatie	19
3.4 Veiligheid - ongevallen & schade	21
3.5 Beveiliging	23
3.6 Kennismanagement, onderzoek & ontwikkeling	24
3.7 Gezondheid, personeel & organisatie	25
3.8 Financiën	30
3.9 Internationale ontwikkelingen en samenwerkingen	32
4. RISICOBEBEERSING	34
4.1 Risicokader	34
4.2 SWOT-analyse	35
4.3 Risicobebepaling	35
5. TOEKOMSTPARAGRAAF	41
5.1 Investerings	41
5.2 Personeelsbezetting	42
5.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is	43
5.4 Onderzoek & ontwikkeling	43
B - RAAD VAN COMMISSARISSEN	45
6.1 Jaarrapport	45
6.2 Toezicht	45
6.3 Kwaliteitsborging	46
6.4 Bijeenkomsten Raad van Commissarissen	47
6.5 Samenstelling Raad van Commissarissen en Directie	47
C - JAARREKENING 2016	50
Balans per 31 december 2016 (na resultaat bestemming)	50
Winst- en verliesrekening over 2016	51
Kasstroomoverzicht	52
Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening	53
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en voor bepaling van het resultaat	53
Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht	56
Toelichting op de posten van de balans	57
Toelichting op de posten van de winst- en verliesrekening	59
D - TOETSING & CONTROLE	64
Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	64
Assurancerapport van de onafhankelijke accountant betreffende het maatschappelijk jaarverslag	68
E - BIJLAGEN	74
Bijlage 1 Afkortingen- & Begrippenlijst	74
Bijlage 2 Toelichting op de afvalstromen en emissies	76
B2.1 Toelichting op de afvalstromen	76
B2.2 Toelichting op de emissies	77
Bijlage 3 Stakeholdersdialoog	79
Bijlage 4 GRI Tabel	80

A - VERSLAG VAN DE DIRECTIE

DE ORGANISATIE

Radioactiviteit is overal. De aarde bevat immers radioactief materiaal. Radioactiviteit is dus onderdeel van de leefomgeving. Radioactieve stoffen en straling worden op veel plaatsen toegepast. Het meest bekend zijn straling en radioactiviteit door de opwekking van elektriciteit in een kernenergiecentrale en toepassingen in de gezondheidszorg. Andere voorbeelden zijn gebruik in meetapparatuur, in sterilisatieprocessen in de voedsel- en medische industrie, het controleren van lassen en stromingsprofielen, het recyclen van glas en andere materialen en het drogen van inkt op consumentenartikelen.

Het nationaal beleid voor radioactief afval is dat al het radioactieve afval uit Nederland op een veilige manier moet worden ingezameld en verpakt tot een product dat kan worden opgeborgen op een plaats waar straling geen kwaad kan, uiteindelijk in de diepe ondergrond. Omdat er in Nederland relatief weinig radioactief afval geproduceerd wordt en vanwege de behoefte aan specialistische kennis is er in 1982 gekozen voor één erkende organisatie die al het afval op één centrale plek in Nederland beheert: COVRA. Het nationaal beleid wordt iedere tien jaar geactualiseerd en is in 2016 opnieuw goedgekeurd door de Tweede Kamer.

1.1 Doelstelling, missie en kernactiviteiten / kerngegevens

Het is COVRA's missie om "blijvend te zorgen voor het Nederlands radioactief afval om mens en milieu te beschermen." Dit betekent dus zorg te dragen tot het moment dat het radioactieve materiaal is vervallen en de situatie blijvend veilig is. De wet- en regelgeving en het beleid van de Nederlandse overheid leveren een duidelijk kader hoe dat gedaan moet worden. Realisatie van de doelstelling betekent dat COVRA de volgende diensten (kernactiviteiten) aan de samenleving verleent:

- Inzameling, verwerking en opslag van alle categorieën radioactief afval.
- Reservering en beheer van financiële middelen voor de lange termijn bovengrondse opslag.
- Onderzoek naar en voorbereiding van eindberging, inclusief reservering en beheer van financiële middelen voor de uitvoering van de eindberging.
- Kenniscentrum zijn voor overheid, bedrijfsleven en samenleving, inclusief educatie en advies.
- Ontwikkeling van nieuwe afvalverwerkingsroutes.
- Actieve participatie in diverse internationale netwerken voor radioactief afvalmanagement.

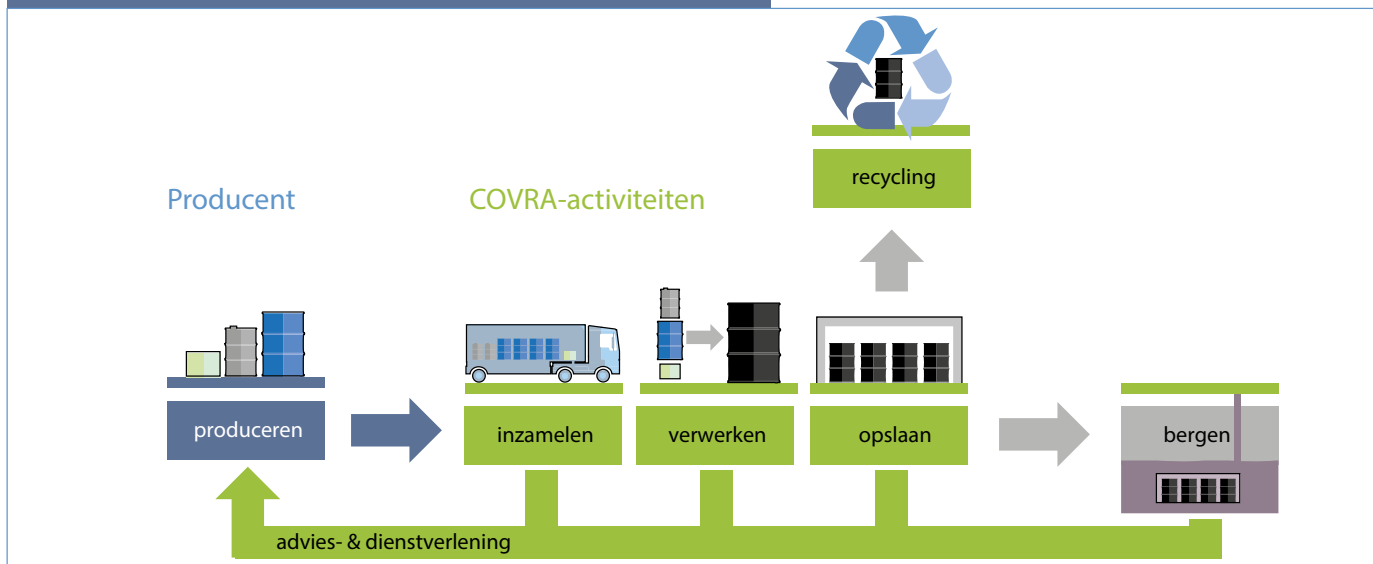
Om de realisatie van bovenstaande doelstelling, missie en kernactiviteiten op een adequate wijze te kunnen meten, heeft COVRA kritische prestatie indicatoren (KPI's) geformuleerd. Gedurende het jaar worden deze gemonitord en gebruikt om de organisatie waar nodig bij te sturen.

Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval N.V.
Spanjeweg 1, Nieuwdorp. www.covra.nl

Missie

Blijvend zorgen voor het Nederlandse radioactief afval om mens en milieu te beschermen

kernactiviteiten

kritische prestatieindicatoren (KPIs)

Thema	KPI 2016	Realisatie 2016	Verwachting KPI 2017
Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu	Tijd tussen revisies procedures ≤ 5 jaar Aantal Operationele Storings Overleggen 20 per jaar	47% ouder dan 5 jaar 20	10% ouder dan 5 jaar 20
Beschikbaarheid	Resterende opslagcapaciteit LMRA ≥ 5 jaar Verwerking persbaar afval 90% binnen 3 maanden	LOG: 3,9 COG : >5 jr VOG : 0 jr, nieuwbouw wordt februari 2017 opgeleverd. Het aantal dagen tussen de ontvangst van het afval en de verwerking van het afval bedroeg in 2016: 27 % (2015: 79%)	≥ 5 jaar Verwerking persbaar afval 90% binnen 3 maanden
Transparantie en communicatie	Voorlichting 2500 bezoekers per jaar Informereren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten 1 memo per maand	2111 bezoekers Er zijn 10 directiememo's uitgegeven in 2016.	≥ 2500 bezoekers 1 memo per maand
Veiligheid	Aantal toolboxen 5 per jaar dosisbeperking per medewerker ≤ 6 mSv per jaar	6 toolboxen De maximaal opgelopen individuele dosis 2,8 mSv.	5 toolboxen ≤ 6 mSv per jaar
Beveiliging	Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten < 1 per jaar	0	< 1 per jaar

Figuur 1.2: Kerncijfers (2)

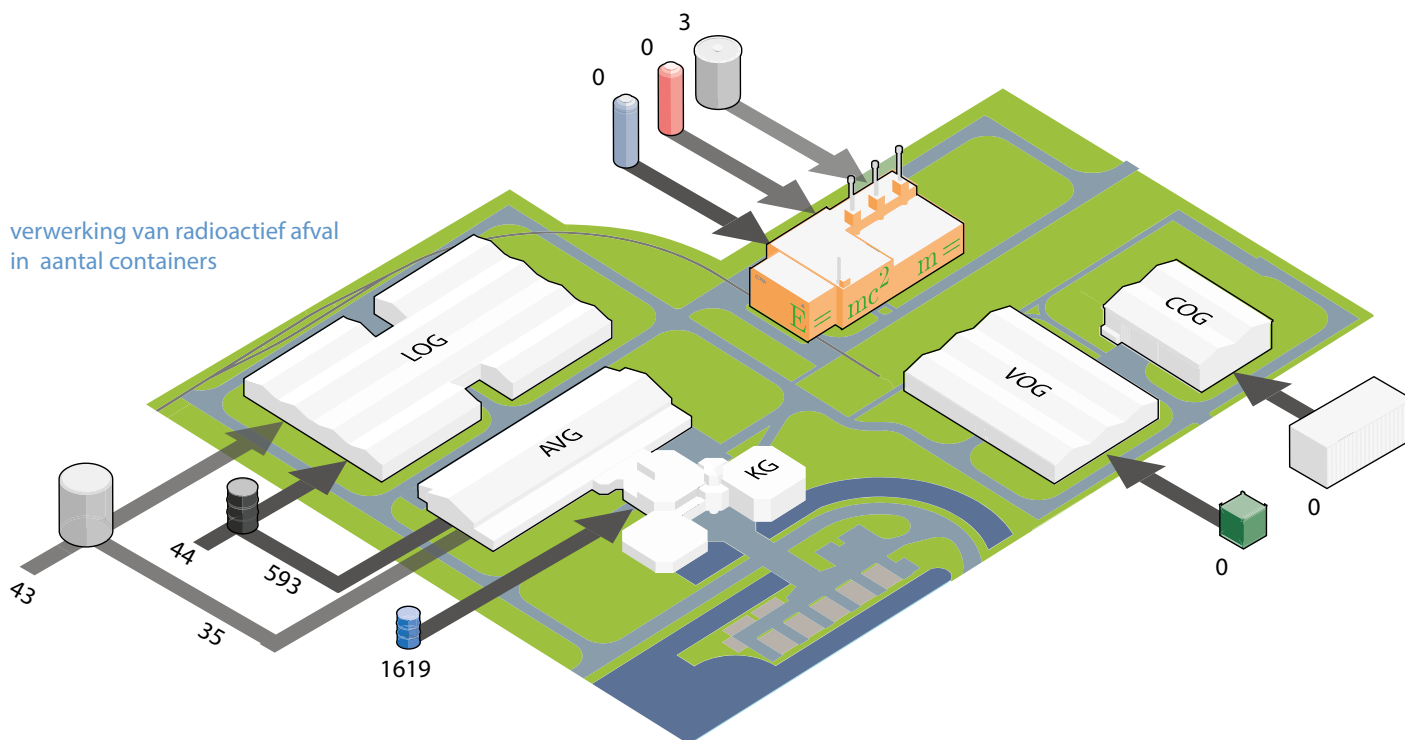
Financieel overzicht (€mln.)

	2016	2015	2014	2013
Omzet	26,0	44,9	19,1	18,1
Bedrijfsresultaat	3,6	5,2	4,5	1
Winst	-5,1	-1,5	-1,5	-2,9
Normrendement	14,0%	20,5%	18,0%	4,1%
Totaal activa	242,5	227,3	199,0	190,2
Eigen vermogen	-1,1	4,0	5,5	7,0

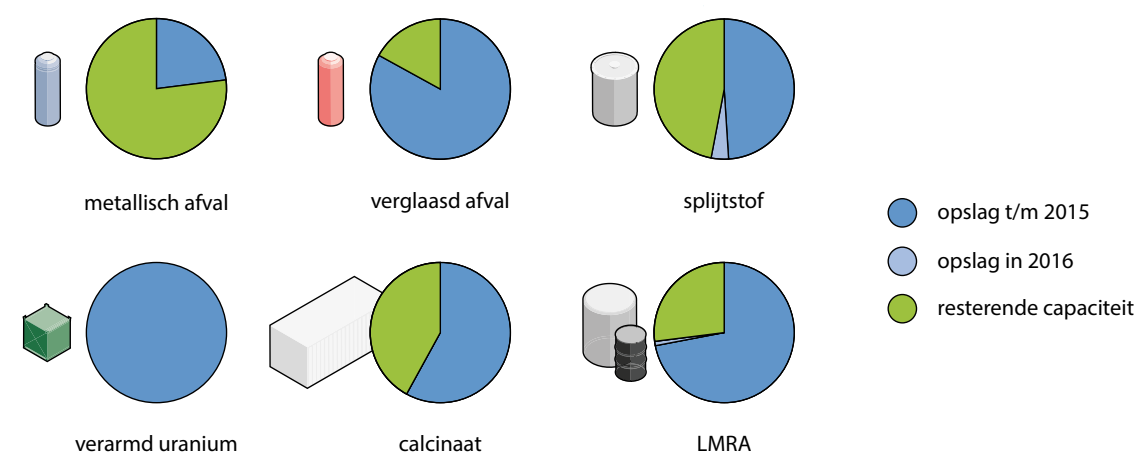
Kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Volume opgeslagen LMRA (m ³)	31.731	31.525	29.612	27.967
Volume opgeslagen HRA (m ³)	98,8	98,2	90,8	85,6
Aantal bezoekers	2.111	2.567	2.540	2.857
Stralingsdosis terreingrens*	80%	82%	72%	69%
Omgevingsbesmetting	Geen	Geen	Geen	Geen
Aantal werknemers (fte)	58,1	55,3	56,3	55,7

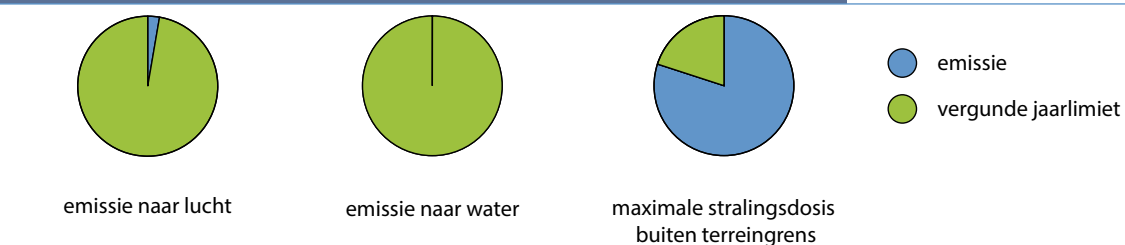
* als % van de toegestane limiet

Opslagcapaciteit einde 2016

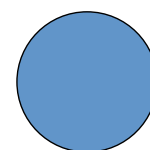

Radiologische emissies ten opzichte van de vergunningslimiet

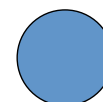

Vergunningslimiet

van COVRA in perspectief

Natuurlijke stralingsdosis

Limiet extra dosis lid van de bevolking t.g.v. menselijk handelen

Limiet stralingsdosis t.g.v. radioactief afval aan terreingrens

1.4 Waardeketen en waardecreatie

COVRA biedt diensten aan die het sluitstuk vormen in de keten van gebruik van radioactieve stoffen in de Nederlandse samenleving. Met deze diensten biedt COVRA een oplossing voor al het Nederlandse radioactief afval. Hiervoor is kapitaal nodig. Niet alleen financieel kapitaal (bijdragen van de Aandeelhouder) maar ook menselijk kapitaal (medewerkers), intellectueel kapitaal (kennis en expertise), productiekapitaal (gebouwen en installaties), natuurlijk kapitaal (grondstoffen en energie) en relationeel kapitaal (relaties met belanghebbenden). Hiermee creëert COVRA waarde voor verschillende stakeholders uit de samenleving: de klanten, de overheid, de omgeving en het publiek. De waardeketen waarin COVRA opereert en het proces van waardecreatie zijn hierna grafisch weergegeven.

In hoofdstuk 3 wordt dieper ingegaan op de dienstverlening aan de stakeholders.

- **Klanten**

COVRA helpt klanten om hun radioactief afval op een veilige, verantwoordelijke manier, tegen een passend tarief, af te voeren. Klanten van COVRA kunnen gerust zijn dat de activiteiten tot het eind van de keten verzorgd zijn. De belangrijkste categorieën klanten zijn ondoeners van laag- en middelradioactief afval (LMRA) en hoogradioactief afval (HRA). De laatste categorie is op te splitsen in afval van de kerncentrale in Borssele en afval van de onderzoeksreactoren in Petten en Delft (HOR).

- **Medewerkers**

COVRA streeft ernaar een werkgever te zijn die er voor staat dat haar medewerkers in een veilige, gedreven en stimulerende omgeving werken aan de zorg voor radioactief afval en aan een schone leefomgeving.

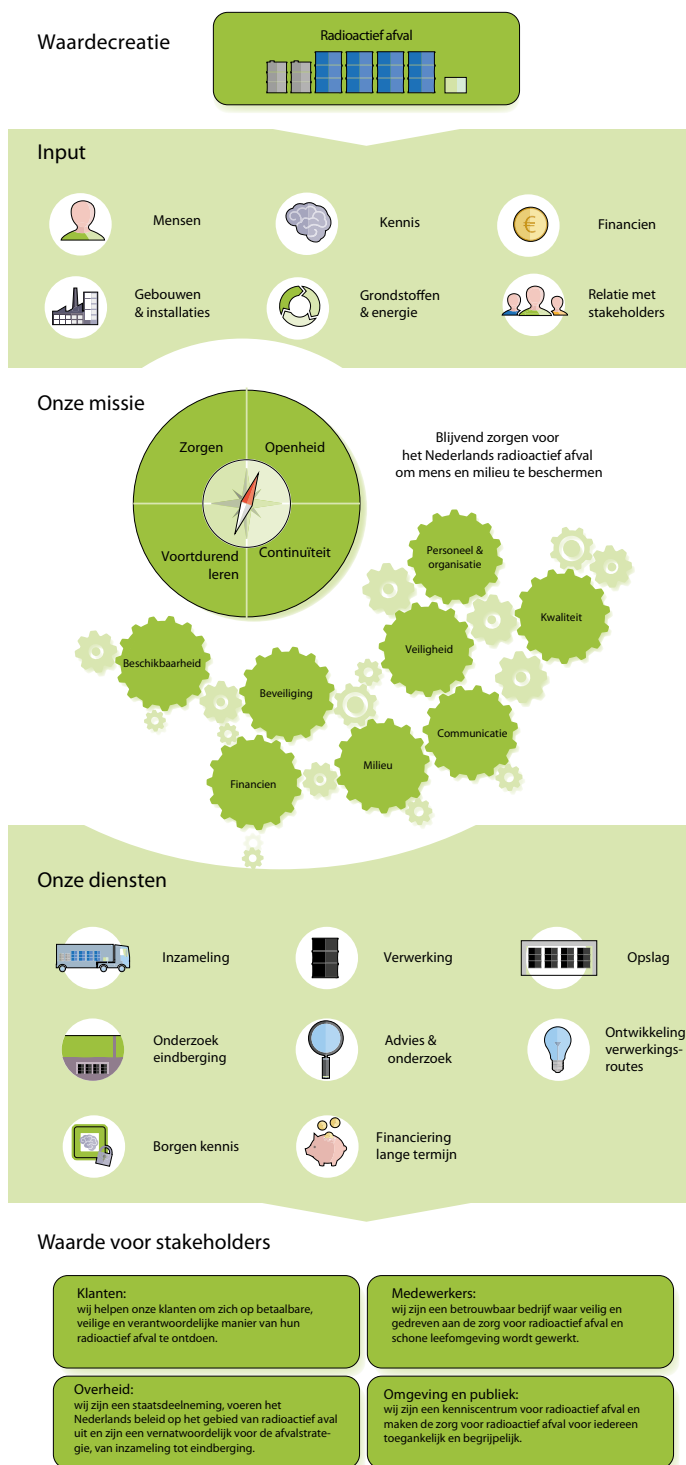
- **Overheid**

COVRA is een staatsdeelneming en voert het Nederlands beleid op het gebied van radioactief afval uit. COVRA is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van de afvalstrategie van inzameling tot en met eindberging.

- **Omgeving & publiek**

COVRA is een kenniscentrum voor radioactief afval en streeft ernaar de zorg voor radioactief afval voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk te maken. COVRA werkt hierbij samen met andere partijen uit de nucleaire sector in Nederland, de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) en verschillende Zeeuwse musea en scholen.

Figuur 1.3: Waardeketen & -creatie

1.5 Juridische structuur en zetel

COVRA is in 1982 opgericht als een naamloze vennootschap. Sinds 2002 zijn alle aandelen in handen van de Staat en ondergebracht bij het Ministerie van Financiën die de rol van Aandeelhouder vervult. COVRA is statutair gevestigd in Middelburg en ingeschreven in het handelsregister te Middelburg onder nummer 22029665. COVRA heeft een beperkte resultaatdoelstelling en werkt zo kosteneffectief mogelijk. Er is geen financiële ondersteuning door de overheid.

1.6 Corporate governance

Als staatsdeelneming heeft COVRA de taak om blijvend te zorgen voor het Nederlands radioactief afval om mens en milieu te beschermen. Het is daarom vanzelfsprekend dat COVRA inzicht en openheid van zaken geeft over de manier waarop dat gebeurt. Het dagelijks bestuur van COVRA berust bij de directie, onder toezicht van de rvc en in afstemming met de aandeelhouder. De onderlinge samenwerking is weergegeven in Figuur 1.4.

Hoewel COVRA niet beursgenoteerd is, voldoet de inrichting van haar bestuursmodel aan de Nederlandse Corporate Governance Code en de daarin opgenomen "best practices" bepalingen. Naast een reglement voor de directie en de commissarissen dat hieraan invulling geeft, gaat het onder andere om "best practices" ten aanzien van het overzicht van de remuneratie, de samenstelling van de Raad van Commissarissen, het vermijden van (de schijn van) belangenverstrengeling

en het instellen van een klokkenluidersregeling. Zo beschikt COVRA over een klokkenluidersregeling, een klachtenregeling en een vertrouwenspersoon.

De statuten van de vennootschap beschrijven het juridisch kader waarin de besluitvormingsprocedure voor bepaalde beslissingen van de directie zijn vastgelegd. De statuten zijn in 2016 herzien en aangepast conform de voor Staatsdeelnemingen gebruikelijke opzet. Afwijkingen van de Code zijn beperkt ("pas toe, of leg uit"). In de statutenwijziging van 2016 is vastgelegd dat een bestuurder voor een periode van vier jaar benoemd wordt. De huidige bestuurder is hiervan uitgezonderd, omdat hij al voor de statutenwijziging benoemd is zonder deze tijdslimitering.

Het bezoldigingsbeleid is in 2016, op aanraken van de Raad van Commissarissen, door de Aandeelhouder opnieuw vastgesteld. In dit beleid is opgenomen dat de bestuurder bij verlaten van de onderneming geen aanspraak kan maken op een vergoeding hoger dan één jaarsalaris. Voor de huidige bestuurder is het maximum afhankelijk van de reden van beëindiging van het dienstverband.

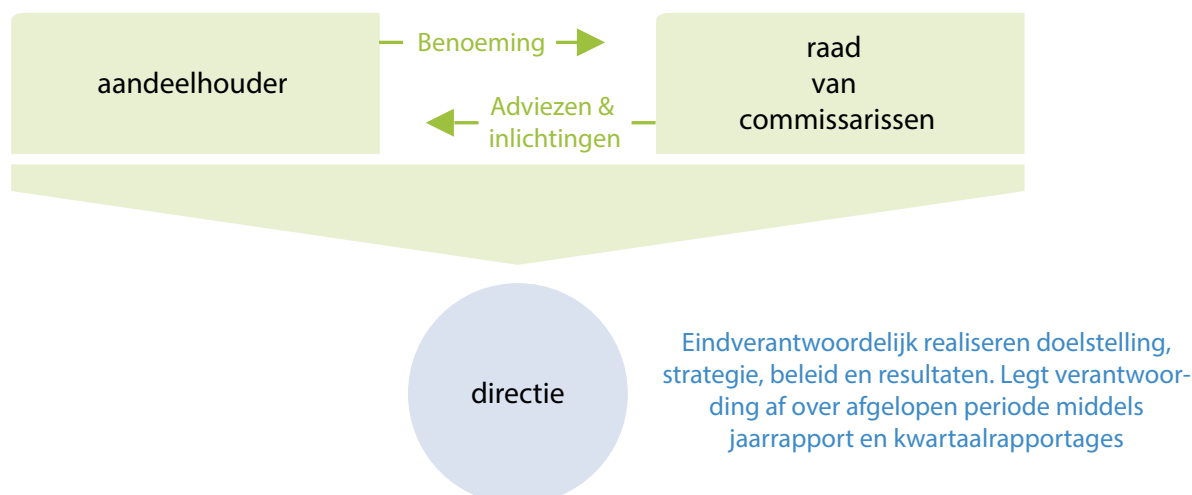
Gezien de omvang van de organisatie en Raad van Commissarissen kent zij geen aparte kerncommissies. Deze rol wordt ingevuld door de commissarissen gezamenlijk en in het bijzonder door de commissaris met specifieke expertise in het veld.

De onderneming, de Raad van Commissarissen en de Aandeelhouder streven naar een evenwichtige

Figuur 1.4: Corporate governance structuur

Voert aandeelhouderschap uit conform Nota Deelnemingenbeleid en Rijksoverheid 2013, beslissingsbevoegd inzake belangrijke thema's, stelt jaarrekening vast

Toezichthouder op beleid en dagelijks bestuur, stuurt bij indien van toepassing, autoriseert belangrijke thema's, brengt adviezen uit, keurt jaarrapport goed

samenstelling van bestuur en raad van commissarissen. Het wettelijk streven van diversiteit naar geslacht wordt (nog) niet gerealiseerd, maar is een overweging die meespeelt bij alle toekomstige benoemingen, zoals uitgewerkt in de profielschets van de Raad.

Directie

De directie vormt het bestuur van de onderneming. Er is een éénhoofdige directie met een functionele adjunctdirecteur. De directie is, naast het dagelijks besturen van de onderneming, eindverantwoordelijk voor de realisering van de doelstelling van de vennootschap, de strategie, het beleid en de daaruit voortvloeiende resultaten. De directie richt zich daarbij naar het belang van de vennootschap. Zij weegt daarbij de gerechtvaardigde belangen van de betrokkenen en legt verantwoording af aan de raad van commissarissen en de Algemene Vergadering.

Raad van Commissarissen

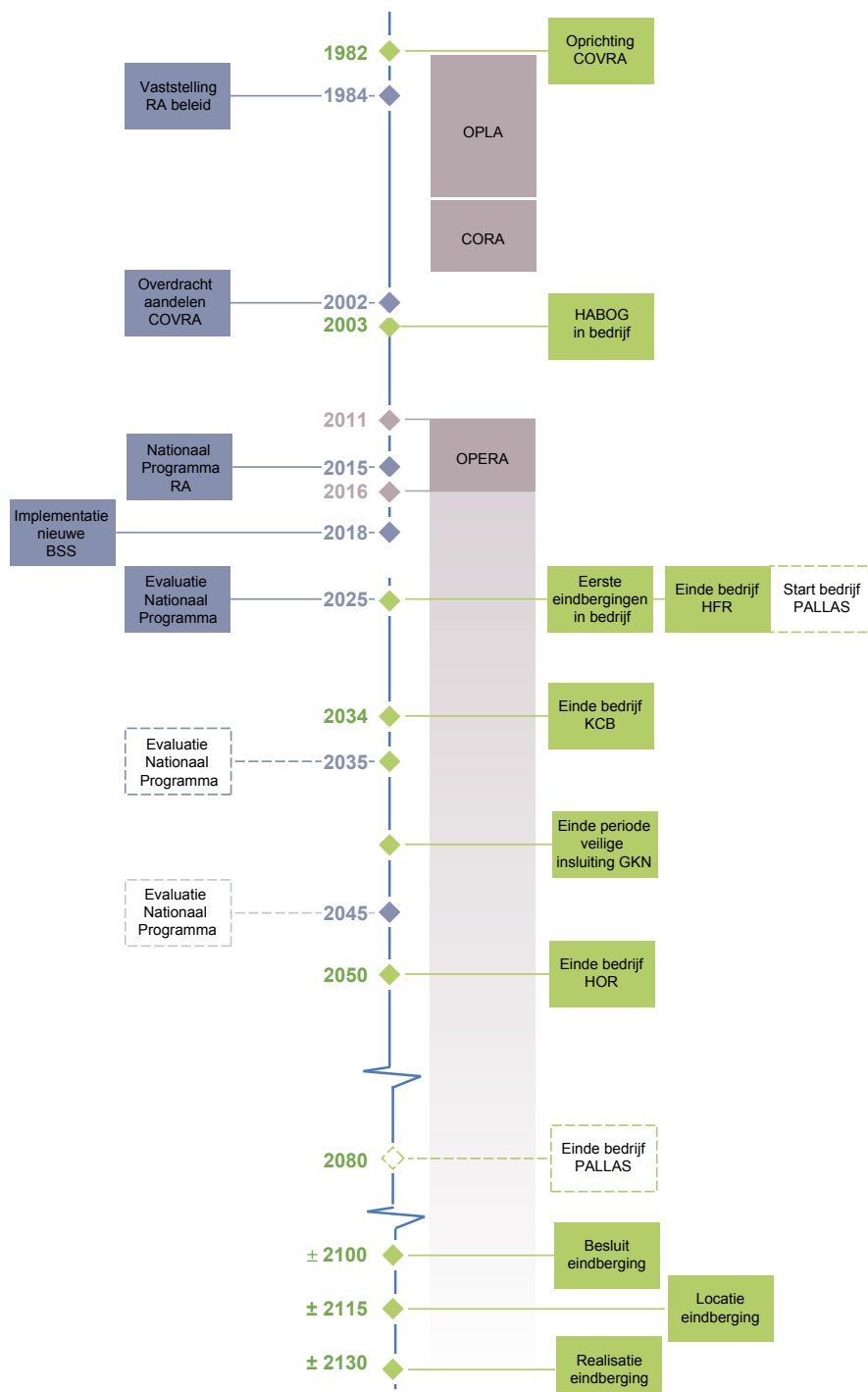
De raad van commissarissen heeft als taak het toezicht houden op het beleid en op het dagelijks bestuur waarbij het belang van de onderneming voorop staat. Daarnaast heeft de raad van commissarissen een adviserende rol ter ondersteuning van de directie. De verantwoordelijkheden, taken en procedures van de raad van commissarissen zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement van de raad van commissarissen. Om deze taken uit te voeren legt de directie verantwoording af over de strategie, beleidsthema's en de resultaten. Naast de verantwoording over afgelopen perioden (kwartaalrapportages en jaarrapporten) zijn de strategie, beleid en doelstellingen voor de jaren 2016 tot en met 2020 in een beleidsplan uitgewerkt.

De raad van commissarissen en de directie komen ieder kwartaal samen om de belangrijkste thema's inzake het beleid, dagelijks bestuur, resultaten en eventuele andere bijzonderheden te bespreken, te autoriseren en indien van toepassing bij te sturen. Daarnaast onderhoudt de raad van commissarissen contacten met de OR en houdt ze zich door middel van diverse informatiebronnen en bedrijfsbezoeken op de hoogte van essentiële onderwerpen.

Aandeelhouder

De aandeelhouder wordt vroegtijdig betrokken bij belangrijke thema's inzake beleid, bestuur en eventuele andere bijzonderheden waarvoor autorisatie van de aandeelhouder nodig is, dan wel waarvan de aandeelhouder vroegtijdig op de hoogte dient te worden gebracht.

Figuur 1.4: Tijdlijn tot eindberging

1.7 Strategie en beleid

Strategische lange termijn doelstelling

Nederland heeft sinds de jaren tachtig een beleid om al het radioactief afval tijdelijk, voor ten minste 100 jaar, al het radioactief afval tijdelijk bovengronds op te slaan voordat het in een eindberging geborgen wordt. Dit beleid is in 2016 met het nationaal programma radioactief afval herbevestigd. De periode van ten minste honderd jaar is vastgelegd met het oog op verschillende factoren, zoals de beperkte hoeveelheid radioactief afval in Nederland, de afkoeling door radioactief verval en de benodigde tijd om voldoende financiële middelen te sparen voor de financiering van de eindberging. Ook kost het tijd om te onderzoeken op welke manier veilige eindberging in Nederland technisch realiseerbaar en tegelijk maatschappelijk aanvaardbaar is. Zo zal de technologie zich in de loop der jaren ontwikkelen, wat mogelijk nieuwe oplossingen voor afvalverwerking en -opslag met zich meebrengt. Tenslotte schept de periode ruimte om mogelijkheden in internationale samenwerking te onderzoeken en te ontwikkelen. Aan de ene kant moet COVRA als organisatie beschikken over voldoende flexibiliteit en lerend vermogen. Aan de andere kant wordt er gevraagd om continuïteit en consistentie, zoals een gedegen beleid voor eindberging ("disposability") en consistente en vastgelegde werkwijzen ("requirement management").

Trends en ontwikkelingen

De wereld rondom COVRA is voortdurend in beweging, zeker over een periode van honderd jaar. Voor een bestendige strategie is het van belang om veranderingen te signaleren en te begrijpen. De wereldwijde gevolgen van klimaatverandering, de energietransitie en de globalisering van de economie kunnen leiden tot grote veranderingen in het lokale speelveld van COVRA. De afgelopen decennia heeft globalisering geleid tot een historisch ongekende groei van technologie. Het gezag van traditionele instituten is afgenomen, onder meer doordat met nieuwe technologie mensen steeds beter geïnformeerd zijn. De vraag om openheid en transparantie staat steeds vaker op gespannen voet met toenemende aandacht voor (cyber)security. De wens van de samenleving om operationele risico's uit te sluiten leidt tot meer regelgeving en toezicht. Klimaatverandering en duurzame groei vragen om meer en strengere milieueisen. Waar radioactief afvalbeheer decennialang voornamelijk een nationale aangelegenheid was, zien we langzamerhand een voorzichtige opening om internationale samenwerking bespreekbaar te maken.

Veranderend afval

De tijdlijn (zie figuur 1.5) geeft de belangrijke mijlpalen voor COVRA weer van 1982 tot en met 2130. Aan de linkerkant zijn het gevoerde beleid en de wet- en regelgeving weergegeven. Deze hebben zowel invloed op de wijze waarop radioactief afvalbeheer door COVRA wordt uitgevoerd, alsook op het afvalaanbod.

Wet- en regelgeving bepalen namelijk welk afval als radioactief afval wordt aangemerkt. Bij wijzigingen hierin, bijvoorbeeld door implementatie van nieuwe vrijgave grenzen, zoals voorzien in 2017/2018, verandert ook het aanbod van radioactief afval. Dit betekent dat COVRA voor de grotere stromen van relatief laag radioactief afval nieuwe kosteneffectieve oplossingen zal ontwikkelen.

Omstreeks 2040 zal de levering van hoogradioactief opwerkingsafval vanuit de kerncentrale Borssele (KCB) eindigen. De opslagcapaciteit van het hoogradioactief afval behandelings- en opslaggebouw (HABOG) met de geplande twee extra modules is daarvoor toereikend. Binnen het PALLAS project wordt gewerkt aan een mogelijke opvolger voor de Hoge Flux Reactor (HFR) in Petten. Wanneer dit project doorgaat, zal de levering van gebruikte spijfstof na 2025 gecontinueerd worden en wordt de productie van medische isotopen in Nederland voortgezet. Voor de verwerking en opslag van de daarbij vrijkomende verschillende soorten afval is bij COVRA, met de geplande uitbreidingen, vooralsnog voldoende capaciteit.

Ontmanteling nucleaire faciliteiten

Een optimale planning van ontmantelingsactiviteiten in Nederland is gewenst. In de komende decennia zijn de ontmantelingen van de kerncentrale Dodewaard (start 2040), de HFR in Petten (na 2025) en de KCB (na 2034) voorzien. Het ontmantelen van kerncentrales is complex. Uit het oogpunt van kennisontwikkeling en beschikbare capaciteit voor ontmanteling zou het wenselijk zijn te beginnen met het kleinste project, Dodewaard, gevolgd door de HFR en tot slot de meest complexe installatie, KCB. COVRA ziet het als een logische voortzetting van haar taak de hiervoor benodigde kennis, kunde en regie capaciteiten (best practice verzameling, technieken, project management, kosten inzicht) te ontwikkelen. De inzet van deze centraal geborgde kennis zal naar verwachting tot een optimaal gebruik van ervaring en tot kostenreductie leiden.

Eindberging

Wereldwijd is er één diepe ondergrondse eindberging in bedrijf: WIPP in New Mexico, VS. Deze is alleen bedoeld voor militair radioactief afval. Het Nederlands beleid gaat uit van een beslissing over een eindberging rond 2100. Ondertussen zijn er concrete initiatieven in landen als Frankrijk, Zweden, Finland en ook Canada. De ontwikkelingen in Australië zijn eveneens interessant, waar de mogelijkheden van de eindberging van buitenlands afval wordt onderzocht.

Veranderingen in de nucleaire sector beïnvloeden dus niet alleen afvalproductie, maar ook de nucleaire kennisinfrastructuur in Nederland. Deze kennis is essentieel voor het uiteindelijk veilig eindbergen van het radioactief afval.

Dilemma's

COVRA beheert en verwerkt radioactief afval om de veiligheid van mens en milieu te waarborgen. Het is dus vanzelfsprekend dat het te maken heeft met belangen van verschillende maatschappelijke stakeholders. COVRA probeert tegemoet te komen aan deze belangen, maar heeft hierbij te maken met bepaalde dilemma's.

Lange termijn onzekerheid versus korte termijn behoefte

Naar de huidige stand van de wetenschap en technologie is eindberging in stabiele geologische aardlagen de beste lange termijn oplossing voor het opslaan van radioactief afval. Voor het lange termijn beheer moet COVRA haar diensten laten aansluiten op de veranderende markt, die steeds andere soorten en hoeveelheden radioactief afval aanbiedt. Doordat COVRA verantwoordelijk is voor de hele afvalbeheerketen kan zij bij de inzameling en verwerking al rekening houden met de eisen die aan de eindberging van het radioactief afval worden gesteld ("disposability"). Nu al wordt er gespaard voor en nagedacht over activiteiten die pas ver in de toekomst zullen plaatsvinden. Daarvoor is doorlopend onderzoek naar eindberging nodig. Omgekeerd wordt nu informatie en kennis opgedaan die nodig is om die toekomstige activiteiten goed uit te kunnen voeren. Radioactief afval vraagt om een voortdurende afweging tussen korte en lange termijn belangen.

Geslotenheid voor beveiliging versus openheid voor begrip

Voor COVRA is transparantie en openheid een belangrijk aspect. Afscherming en geheimhouding zouden het gevoel van onbehagen bij stakeholders over de nucleaire sector kunnen aanmoedigen. Om dat te voorkomen brengt COVRA haar stakeholders op de hoogte van haar bedrijfsactiviteiten en haar radioactief afvalbeleid. Beveiliging van de activiteiten, informatie, materialen

en systemen tegen bewuste en onbewuste schades is een nog belangrijker onderdeel om de doelstelling van COVRA te behalen. Het vinden van de juiste balans tussen veiligheid en transparantie is een bijzonder dilemma waar COVRA regelmatig mee te maken heeft. In paragraaf 3.3 Transparantie en communicatie en in paragraaf 3.5 Beveiliging komen beide onderdelen uitgebreid aan de orde.

Praktisch afvalbedrijf versus technocratisch instituut

Nadat in 1982 voor het laatst radioactief afval in zee gedumpt werd, is COVRA opgericht om voor een praktische en integrale oplossing voor het radioactief afval te zorgen. Er zijn toen faciliteiten voor de verwerking en opslag van alle soorten radioactief afval gebouwd en in gebruik genomen. Over de jaren heeft er zich een stabiele en deskundige organisatie gevormd. Door de zorgvuldige en pragmatische werkwijze wordt COVRA vandaag de dag gezien als een "best practice" in radioactief afvalbeheer.

COVRA ontvangt met enige regelmaat internationale collega's en specialisten die het afvalbeheer met eigen ogen willen aanschouwen. Daarnaast geven de specialisten van COVRA ook presentaties op internationale symposia en ondersteunt men Europese projecten met haar kennis en ervaring.

Langzamerhand ontstaat er meer inzicht in de randvoorwaarden van eindberging ("disposability") en de effecten van lange termijn opslag. COVRA moet steeds meer aandacht bieden aan fundamenteel onderzoek en "requirement management": de onderbouwing van operationele werkwijzen, systemen en gehanteerde criteria. Juist omdat afval een heterogeen product is zal een te theoretische benadering hier geen effect hebben. Er moet een balans gevonden worden tussen detaillering en toepasbaarheid.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

2.1 Inleiding

COVRA heeft een unieke functie in Nederland en creëert met haar processen waarde voor meerdere belanghebbenden; de samenleving als geheel. Om te voldoen aan de informatiebehoefte van deze belanghebbenden is het essentieel dat maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) een belangrijke positie heeft binnen het beleid van COVRA. Een helder en volledig MVO beleid draagt bij aan het primaire proces en maakt het mogelijk om de uitgesproken ambities succesvol te verwezenlijken. De dialoog die de directie en de medewerkers van COVRA voeren met belanghebbenden heeft geleid tot een beleid en verslaglegging die bijdraagt aan het gemeenschappelijk begrip voor COVRA's rol en activiteiten. Een belangrijk onderdeel hiervan is het duidelijk maken van de richting waarin de organisatie zich wil ontwikkelen. Vorig jaar heeft COVRA haar visie over haar positionering: wie ze is, wat ze doet, hoe ze dat doet en hoe de organisatie eruitziet, vastgelegd in het Blauwe Boekje. De beschreven beleidsplannen en ambities zijn getoetst aan de hand van de daarin geformuleerde doelen:

- COVRA is trots op wat ze doet en laat dat zien. COVRA is open en transparant in al haar activiteiten. Ze is een onderdeel van de lokale leefomgeving.

- COVRA is een professionele organisatie. COVRA is fit, betrokken, effectief en servicegericht. Het is de ambitie om dit waar mogelijk verder te verbeteren.
- COVRA is hét loket voor Nederlands radioactief afval. COVRA is een kenniscentrum, Ze doet onderzoek, ontwikkelt en deelt haar kennis en monitort het kennisniveau omtrent radioactief afval, waardoor ze waarde toevoegt. De organisatie richt zich op praktische oplossingen voor de klant.
- COVRA draagt bij aan de vorming van de Nederlandse spelregels voor radioactief afval. COVRA vindt het belangrijk om haar kennis en kunde in te zetten, ook waar het gaat om (inter) nationale wet- en regelgeving rondom radioactief afval.

Het Blauwe Boekje is bedoeld voor een brede groep stakeholders en beschikbaar via de website (www.covra.nl).

2.2 Afbakening en reikwijdte van het verslag

De afbakening en reikwijdte van dit verslag zijn gebaseerd op acht beleidsthema's die primair in het beleid en de strategie van COVRA zijn uitgewerkt en verweven: het Blauwe Boekje (zie voorgaande hoofdstuk) en het Beleidsplan 2015-2020. De acht thema's zijn:

- 1) Voldoen aan wet- en regelgeving; kwaliteit en milieu
- 2) Continuïteit en beschikbaarheid
- 3) Transparantie en communicatie
- 4) Veiligheid; ongevallen en schade
- 5) Beveiliging
- 6) Kennisbeheer; onderzoek en ontwikkeling
- 7) Gezondheid, personeel en organisatie
- 8) Financiën

Van deze acht thema's zijn in 2015 in een uitgebreide stakeholdersdialoog de eerste vijf thema's als materiële onderwerpen naar voren gekomen. Hier wordt in paragraaf 2.4 dieper op ingegaan. In 2016 zijn deze thema's alleen informeel bij onze stakeholder's getoetst en bekrachtigd.

Het beleidsplan is voor intern gebruik bedoeld. Het vormt een leidraad voor de Raad van Commissarissen, de directie, het managementteam en de afdelingshoofden van COVRA. Voor de OR geeft dit plan inzicht in de toekomstige ontwikkelingen. De informatie is daarnaast van belang voor de Aandeelhouder; het Ministerie van Financiën.

Voor de financiële prestaties verwijzen we naar de toelichting op de jaarrekening (deel C van dit verslag). De duurzame prestaties van COVRA zijn integraal onderdeel van de strategie en worden in dit verslag op hoofdlijnen behandeld. Voor de niet- financiële prestaties rapporteert COVRA slechts over haar eigen entiteit. COVRA rapporteert niet over processen bij haar klanten. Er zijn geen ondernemingen waar COVRA (gedeelte) zeggenschap over heeft en evenmin is er over 2016 sprake geweest van acquisities of desinvesteringen.

In dit verslag (hoofdstuk 3) worden alle acht beleidsthema's besproken. Deze toelichting bevat een terugblik, een verklaring van de prestaties en een vooruitzicht naar 2017. Ten opzichte van vorig jaar hebben er geen wijzigingen in het beleid en de doelstellingen ten aanzien van MVO plaatsgevonden. Onder de beleidsthema's worden de vijf meest materiële onderwerpen, die voortkomen uit de materialiteitsanalyse (zie paragraaf 2.4), in meer detail behandeld om toe te komen aan de informatiebehoefte van stakeholders. Zo zijn, ten aanzien van deze materiële onderwerpen, de verwachtingen die uitgesproken zijn in het jaarrapport 2015 over 2016, de realisatie ervan in 2016 en de verwachting voor 2017 uitgewerkt. Tevens zijn de kritische prestatie indicatoren (KPI's) en doelstellingen ten aanzien van het materiële onderwerp opgenomen in het betreffende themahoofdstuk.

2.3 Verslaggevingscriteria, dataverzameling en assurance

COVRA rapporteert met dit jaarrapport in overeenstemming met de GRI G4 richtlijnen (optie core). De inhoud van het jaarrapport sluit aan op de behoeften van de belanghebbenden van COVRA, die voortkomen uit de materialiteitsanalyse die in 2015 is uitgevoerd (zie 2.4). De data voor de verslaggeving over 2016 is voor een deel afkomstig uit de dossiers die bijgehouden worden in het kader van de Kew-vergunning en die worden gecontroleerd door nationale en internationale instanties: de ANVS, het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) en Euratom. Een uitgebreidere rapportage over de Milieu- en Arbo-effecten is beschikbaar in het Kwaliteits-, Arbo- en Milieuzorg jaarrapport 2016. Dit verslag is te vinden op de website van COVRA (www.covra.nl).

PricewaterhouseCoopers Accountants NV (PwC) heeft naast een controle op de jaarrekening 2016 tevens beoordeeld of het MVO-verslag is opgesteld in overeenstemming met de G4-richtlijnen van het GRI. Hierbij is een assurance rapport (jaarrapport deel D) afgegeven met een beperkte mate van zekerheid bij de hoofdstukken 1 tot en met 3. Deze beoordeling door PwC heeft COVRA met name laten verrichten omdat COVRA eerlijk en transparant wil communiceren met de belanghebbenden. In bijlage 4 is de GRI-tabel met verwijzingen opgenomen.

COVRA heeft de ambitie uitgesproken om met dit jaarrapport een score op de Transparantiebenchmark te behalen binnen het bovenste kwartiel van de Staatsdeelnemingen. In de toekomst ambieert zij het te rapporteren volgens de nieuwe GRI Standards richtlijnen, alsmede te voldoen aan de Nederlandse implementatie van de EU-richtlijn over het rapporteren van niet-financiële informatie (2014/95/EU).

De meeste gerapporteerde kwantitatieve niet-financiële gegevens in dit verslag worden geteld en geadmistreerd volgens de richtlijnen opgenomen in het KAM systeem. Relevante personeelsgegevens worden bijgehouden door de afdeling Administratie en Financiën. Emissies en het stralingsniveau op het terrein worden gemeten en door onafhankelijke toezichthouders geverifieerd (RIVM). Komend jaar zit COVRA in de transitie richting een integraal managementsysteem (IMS). De niet-financiële gegevens zullen in de toekomst hierin worden beheerd. Omdat COVRA over de lange termijn radioactief afval veilig zal moeten beheren, worden bepaalde financiële gegevens, zoals toekomstige investeringen en benodigde voorzieningen, gebaseerd op schattingen. COVRA bestaat uit één entiteit, waardoor de consolidatie van de gegevens op het bedrijfsniveau ligt. COVRA rapporteert slechts over haar eigen organisatie en dus niet over partners in de keten.

2.4 Materialiteitsanalyse

Om te toetsen wat voor COVRA en haar belanghebbenden de meest belangrijke thema's zijn, is in 2015 een materialiteitsanalyse uitgevoerd. De uitkomst hiervan, een prioritering van materiële thema's, geeft vervolgens structuur aan de verslaglegging. Er heeft het afgelopen jaar geen herijking van de materialiteitsbepaling plaatsgevonden. Dit wordt niet nodig geacht gezien de relatieve stabiliteit van ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie. Desalniettemin houdt COVRA ontwikkelingen bij interne en externe stakeholders in de gaten en ligt het in de verwachting om de materialiteit van onderwerpen in 2017 te verifiëren. Hieronder zijn de drie stappen in het proces van materialiteitsanalyse nader toegelicht.

1. Identificeren van relevante thema's

Bij het identificeren van relevante thema's is rekening gehouden met het proces van waardecreatie, het bedrijfsmodel en de strategische agenda. Ook is gekeken naar risico's, trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op COVRA.

2. Prioritering van onderwerpen

Na het identificeren van de relevante thema's is door middel van een enquête de interne en externe belanghebbenden gevraagd prioriteiten aan te geven

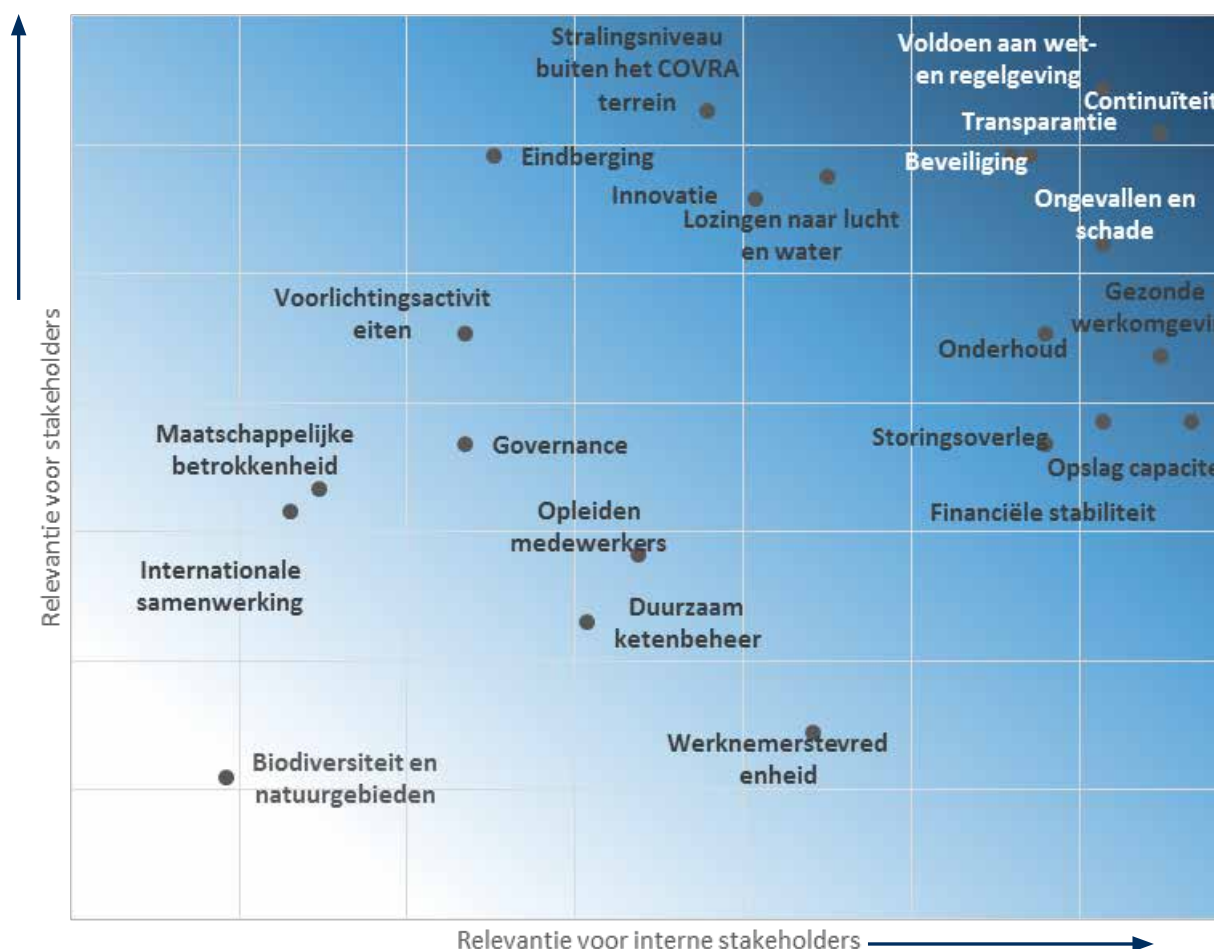
vanuit hun perspectief. De externe belanghebbenden zijn gegroepeerd in de categorieën klanten, overheid (toezichthouders, aandeelhouder, Ministerie van I & M, Ministerie van EZ), omgeving (industrie, nucleaire sector, adviseurs, experts) en publiek (Provincie, gemeenten en omwonenden). Alle COVRA-medewerkers zijn de interne belanghebbenden.

De uitkomsten hiervan zijn in de materialiteitsmatrix (figuur 2.1) opgenomen.

3. Impact op beleid en verslaglegging

Op basis van de uitkomsten van de materialiteitsanalyse is een top 5 van onderwerpen vastgesteld, die vervolgens in hoofdstuk 3 apart en uitgebreid toegelicht worden volgens de GRI-G4 richtlijn. In dit hoofdstuk bespreken we voorts de ontwikkeling aangaande deze onderwerpen en de onderliggende KPI's. De in het vorige jaarrapport uitgesproken verwachting, de realisatie ervan in 2016 en de toekomstige verwachting voor 2017 worden besproken. De onderstaande tabel geeft de definities van de vijf meest materiële onderwerpen weer en beschrijft in welke paragrafen hierover uitgebreid gerapporteerd wordt.

Figuur 2.1: Materialiteitsmatrix

Tabel 2.1: Definities van de meest materiële onderwerpen

Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu	COVRA houdt alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning nauwkeurig bij en controleert nauwlettend of ze voldoet aan de kwaliteitseisen die gesteld worden aan de bedrijfsvoering.	Paragraaf 3.1
Continuïteit en beschikbaarheid	Blijvend een oplossing bieden voor iedere afvalstroom, onafhankelijk van de grootte, verwerkingsroute of opbrengst. Hieronder valt ook het onderhouden van faciliteiten en ontwikkelen van mensen.	Paragraaf 3.2
Transparantie en communicatie	Belanghebbenden en geïnteresseerden voorzien van feitelijke, objectieve en begrijpelijke informatie over radioactiviteit en radioactief afval.	Paragraaf 3.3
Veiligheid- ongevallen en schade	De stralingsdosis zo laag mogelijk houden en besmetting met radioactiviteit voorkomen	Paragraaf 3.4
Beveiliging	De fysieke en digitale beveiliging tegen het ongeautoriseerd manipuleren van informatie, materialen of installaties.	Paragraaf 3.5

Aanvullend op de vijf meest materiële thema's worden ook de volgende beleidsthema's behandeld in aparte paragrafen.

- Kennismanagement en onderzoek & ontwikkeling → Paragraaf 3.6
- Gezondheid, personeel en organisatie → Paragraaf 3.7
- Financiën → Paragraaf 3.8
- Internationale ontwikkelingen en samenwerkingen → Paragraaf 3.9

In bijlage 3 is voorts de stakeholdersdialoog opgenomen. In onderstaande figuur is de bovenstaande indeling grafisch weergegeven.

Figuur 2.2: Opbouw directieverslag

BELEIDSTHEMA'S

Dit hoofdstuk behandelt de in hoofdstuk 2 geïdentificeerde materiële onderwerpen en de overige beleidsthema's. Per onderwerp wordt ingegaan op ontwikkelingen, trends, vooraf bepaalde doelstellingen en over 2016 behaalde resultaten.

3.1 Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu

COVRA houdt alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning nauwkeurig bij. Daarnaast controleert COVRA nauwlettend of ze voldoet aan de kwaliteitseisen die gesteld worden aan de bedrijfsvoering. Waar mogelijk komt COVRA tegemoet aan de behoeftes van klanten. Om aan alle eisen en voorschriften te voldoen heeft COVRA duidelijke, effectieve en herkenbare criteria, richtlijnen en procedures.

De organisatie probeert haar milieulast ("footprint") te minimaliseren. Daarbij past COVRA het "As Low As Reasonably Achievable"-principe (ALARA) toe. Dat betekent dat de organisatie haar best doet zoveel mogelijk milieurisico's te beperken. Ook bij het inkopen en verwijderen van materialen probeert COVRA de milieuoverlast in de keten zoveel mogelijk te reduceren.

Ontwikkelingen en trends

COVRA stelt haar terrein ter beschikking voor de overslag van transportcontainers met gebruikte splijtstofelementen van de Elektriciteitsproductiemaatschappij Zuid-Nederland

(EPZ) voor treintransport naar Frankrijk. Om de eenduidigheid van de inrichtingsvergunning te borgen is het afgelopen jaar op verzoek van de ANVS is een vergunningswijziging aangevraagd om deze activiteit in meer detail te beschrijven. De vergunningswijziging is op 4 november 2016 van kracht geworden.

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in Fukushima zijn alle Europese nucleaire installaties aan een robuustheidstest onderworpen. Uit de robuustheidstest voor het HABOG kwamen enkele kleine verbeterpunten voort die direct zijn geïmplementeerd. De robuustheidstest voor de overige gebouwen is in 2016 beoordeeld en akkoord bevonden door de ANVS. Ook hieruit volgden enkele kleinere verbeterpunten waarvoor in 2016 een plan van aanpak is opgesteld. Vervolgens is gestart met de implementatie.

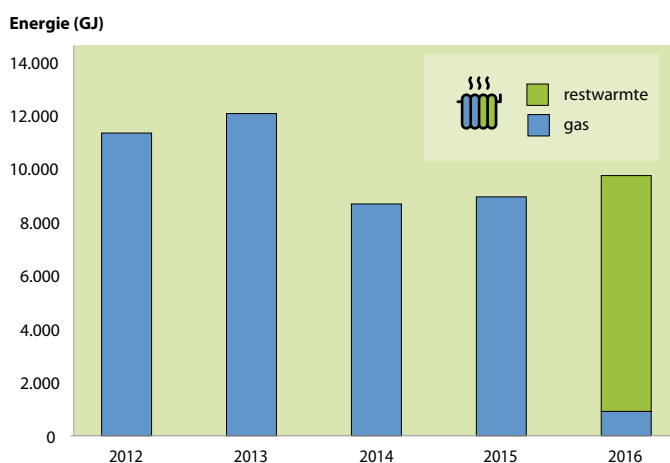
Milieu

COVRA streeft ernaar de milieubelasting zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden, zowel voor stralingsemissies aan haar terreingrens als voor conventionele lozingen. Alle emissies van radiologische aard zijn lager dan de vergunde limieten. Buiten het COVRA-terrein zijn geen radiologische besmettingen meetbaar sinds het begin van de COVRA-activiteiten. De stralingsniveaus aan de terreingrens zijn dermate laag dat er geen milieueffecten uit voortkomen.

Er waren in 2016 (of eerder) geen incidenten met een nucleair veiligheidsbelang. Zorgen dat het omgevingseffect zo laag mogelijk is, is uiteraard een belangrijke doelstelling voor COVRA. Daarbij houdt COVRA rekening met omliggende beschermde natuurgebieden, zoals de Westerschelde, die een onderdeel zijn van Natura-2000. COVRA is één van de "founding partners" van

Sloewarmte, een warmtenet in het Sloegebied waarmee restwarmte van Zeeland Refinery wordt gebruikt voor de verwarming van omliggende industrieën. 2016 was het eerste volledige kalenderjaar waarin de restwarmte gebruikt is. COVRA heeft geen aardgas meer hoeven te gebruiken om haar gebouwen te verwarmen, behoudens gedurende onderhoud en storing van de restwarmtevoorziening. In onderstaande figuur is het gasverbruik in combinatie met restwarmte van de afgelopen vijf jaar weergegeven waarbij is gerekend met 31,65 MJ/m³ aardgas. Ten opzichte van 2015 is er ca. 254.000 m³ (90%) minder gas verbruikt, overeenkomstig met een besparing van 457.200 kg CO₂ uitstoot uitgaande van 1,8 kg CO₂/m³ aardgas. De besparing van 457,2 ton CO₂ vertegenwoordigt een maatschappelijke waarde van € 22.860 aan vermeden sociale kosten, bij een waarde van € 50¹ per ton CO₂.

Figuur 3.1: Ontwikkeling energieverbruik verwarming

Acceptatievoorwaarden

In 2015 organiseerde COVRA een workshop met klanten om de acceptatievoorwaarden voor radioactief afval inzichtelijker en eenduidiger te maken en de servicebehoeften in kaart te brengen. Mede naar aanleiding hiervan is in 2016 een Oranje Boekje opgesteld dat de verschillende afvalstromen, mogelijke verpakkingwijzen, de acceptatievoorwaarden en onderliggende systematiek beschrijft. Het Oranje Boekje is begin 2017 uitgegeven aan klanten en is te downloaden van de website (www.covra.nl).

Afval dat voldoet aan de gestelde acceptatievoorwaarden wordt door COVRA tegen finale kwijting geaccepteerd. COVRA neemt het juridische en economische eigendom volledig over. Indien bij ontvangst of bij analyse blijkt dat niet voldaan wordt aan de acceptatievoorwaarden, wordt contact opgenomen met de klant en in overleg met de klant een oplossing en

vervolgstappen bedacht.

Er is met een aantal klanten overleg gevoerd over het toepassen van een aantal andere typen verpakkingen. COVRA heeft een lange termijn perspectief over de gehele keten. Alle stappen in de keten (inzameling, bewerking, opslag en eindberging) voegen elementen toe aan de acceptatievoorwaarden. COVRA zal daarom vasthouden aan een beperkt aantal standaardverpakkingen om te voorkomen dat er een onbeheersbare verscheidenheid aan verpakkingen in opslag gaat ontstaan.

Inzet en afronding Integraal Management Systeem

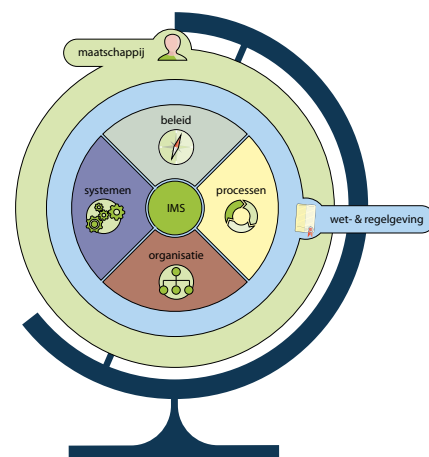
De omvorming van het COVRA Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM) systeem naar een Integraal Management Systeem (IMS) op basis van IAEA-richtlijnen (GSR-3) wordt in 2017 afgerond. Dit systeem werkt toe naar een volledige integratie van kwaliteitszorg, arbozorg, milieuzorg, maatschappelijke verantwoording en financieel-economische zorg in één allesomvattend management systeem.

Het IMS is meer georganiseerd in een procesmatige structuur en functionele scheiding tussen beleid, systemen, processen en organisatie dan het huidige KAM-systeem. De ANVS is bezig de IAEA-richtlijnen in een leidraad te vertalen naar Nederlandse eisen (Management en Organisatie). Het IMS zal op termijn hierop worden aangepast. De overkoepelde leidraad in de opzet is het waarborgen van nucleaire veiligheid.

Inspelen op overheidsontwikkelingen

In de nucleaire beleidssector worden richtlijnen voor niet-reactorfaciliteiten, zoals COVRA, afgeleid van de richtlijnen voor vermogensreactoren op basis van het "graded approach" principe. In de praktijk betekent dit dat de strengste regels toegepast worden, tenzij men expliciet kan aantonen dat deze niet van toepassing zijn. Het onderscheid tussen regels, richtlijnen, aanbevelingen en handreikingen is in ontwikkeling. Dit zou kunnen leiden tot extra eisen en toezichtdruk. COVRA neemt deel aan het overleg bij de IAEA, OECD-NEA en Euratom om richtlijnen beter aan te laten sluiten op nucleaire installaties zonder reactor.

Figuur 3.2: Integraal Management Systeem

¹Rapport CE Delft 'Handboek Schaduwprijzen: Waardering en weging van emissies en milieueffecten, (2010). Dit rapport is geschreven in opdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving. Hierin wordt gerekend met schaduwprijzen van 0,02 tot €0,05 per kg CO₂. De bovengrens van € 0,05 per kg CO₂ is de veiligste inschatting.

Veranderende vrijgavegrenzen

Er wordt op dit moment bij de ANVS gewerkt aan de implementatie 2013/59/Euratom richtlijn voor een aanpassing in de vrijgavegrenzen van voornamelijk NORM-materiaal ("naturally occurring radioactive material"). Een strikte toepassing van de richtlijnen zou betekenen dat veel laag tot zeer laag radioactief materiaal (tec-NORM oorsprong) afkomstig van de olie- en gasexploratie en ertsverwerkende industrie naar COVRA afgevoerd zou moeten worden. Dit zou ook beperkt effect kunnen hebben op de hoeveelheden ziekenhuisafval die naar COVRA

afgevoerd worden. Mocht dit materialiseren dan zal COVRA passende voorzieningen treffen en die tegen een passend tarief aanbieden zonder in te boeten op haar kwaliteitsstandaarden. Het beleid wordt bepaald door het Ministerie van I&M.

Terugblik 2015, realisatie 2016 en verwachting 2017

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2015 verwachtingen zijn uitgesproken over 2016, alsmede de realisatie ervan in 2016 en de verwachting voor 2017.

Tabel 3.1 Terugblik, realisatie, verwachting - Kwaliteit en voldoen aan wet- en regelgeving

Onderwerp	Toelichting	In 2015 uitgesproken verwachting voor 2016	Realisatie 2016	Verwachting 2017
Integrated Management Systeem	Het kwaliteitssysteem van COVRA wordt de komende jaren omgezet tot een Integraal Management Systeem (IMS). In het IMS zal veiligheid de schakel zijn tussen de verschillende beleidsterreinen.	Afronding IMS project.	In eerste instantie is de aandacht in 2016 gericht geweest op de kwaliteitssystemen van de nieuwbouwprojecten, zodat deze op een goede manier van start konden gaan. In 2016 is de meer fundamentele discussie over de nieuwe structuur, die wezenlijk anders is dan een conventioneel KAM systeem, gevoerd en afgerond.	Uitwerking van de structuur en invulling van de elementen. Afronding IMS project.

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd.

Tabel 3.2 KPI's - Kwaliteit en voldoen aan wet- en regelgeving

KPI	Realisatie 2016	Toelichting
Tijd tussen revisies procedures < 5 jaar	Van 18 procedures (= 47%) is de laatste revisie ouder dan 5 jaar	Omdat de structuur van het IMS wezenlijk gaat afwijken van het bestaande KAM systeem is besloten alleen de essentiële procedures aan te passen. Met de introductie van IMS wil COVRA een inhaalslag te maken in de reductie van de tijd tussen revisies.
Aantal Operationele Storings Overleggen (OSO's): 20 per jaar	Er hebben 20 OSO's plaatsgevonden.	In 2016 is het internationaal storingsoverleg, waar de Europese afvalorganisaties ervaringen uitwisselen, door COVRA georganiseerd.

3.2 Continuïteit en beschikbaarheid

COVRA wil een blijvende oplossing bieden voor iedere radioactieve afvalstroom, onafhankelijk van de grootte, de verwerkingsroute en de opbrengst. Dankzij COVRA's specialistische kennis van radioactief afval, klantgerichtheid, kennis van wet- en regelgeving en technieken is ze in staat goed zorg te dragen voor al het Nederlandse radioactieve afval. Maar dit betekent ook dat COVRA de gebouwen goed moet onderhouden en haar mensen regelmatig moet scholen om veroudering van infrastructuur en kennis te voorkomen en zodanig de continuïteit te waarborgen.

Ontwikkelingen en trends

Een groot deel van de huidige verwerkingsinstallaties dateert uit begin jaren 1990 toen COVRA zich in Borsele vestigde en is nu zo'n 25 jaar oud. In de loop der jaren zijn veel verbeteringen en upgrades doorgevoerd, maar het basisontwerp is in wezen niet veranderd. Dat betekent dat COVRA nu geconfronteerd wordt met het feit dat de digitale besturingssystemen snel veranderen en reserveonderdelen moeilijk beschikbaar zijn. Hierdoor staat COVRA ten aanzien van een aantal basisactiviteiten voor de keuze om ofwel kostbare ingrijpende upgrades door te voeren, of na te gaan of andere processen meer geschikt zijn voor de huidige afvalsoorten en -hoeveelheden. In de komende jaren zal het onderzoek vervolgd worden naar de benodigde upgrades en mogelijke alternatieven.

Het voornemen voor uitbreidingen van infrastructuur en upgrades van systemen biedt ook de kans om na te gaan of de huidige verwerkingsprocessen en opslagvoorzieningen nog steeds adequaat zijn in het licht van de veranderende afvalstromen. COVRA heeft tijdens het onderzoek ten behoeve van de afvalinventarisatie in 2014 een eerste verkenning uitgevoerd naar de (veranderende) behoeften van de

klanten. Op basis hiervan zijn door COVRA concrete voorstellen ontwikkeld die in 2015 getoetst zijn in een klanten-workshop. In 2016 zijn nieuwe verpakkingen voor (verval)opslag geïntroduceerd. In 2016 zijn inmiddels de eerste KONRAD TYP II containers aan een klant geleverd voor het verpakken en afleveren van ontmantelingsafval. De eerste aanvoer van dit afval is voorzien in 2017. Ook is er met klanten overleg gevoerd over de toepassing van 400 liter vaten voor het transport en de opslag van vast afval. De infrastructuur om deze vaten te kunnen behandelen is in 2016 gereed gekomen. De eerste gevulde 400 liter vaten worden verwacht in 2017. Het 400 liter vat kan tevens gebruikt worden als overpack voor 200 liter vaten. Daarnaast is de optie voor vervalopslag in 20ft containers ontwikkeld en in de markt gezet.

In het LOG begint de vrije ruimte beperkt te worden. Door opslag van diverse materialen in dokken en geplande herstelactiviteiten aan verpakkingen, is er nog maar beperkt ruimte beschikbaar om te stapelen. Door de start in 2016 van een drie jaar durende herstapelcampagne en een aangepaste stapelwijze zal weer ruimte beschikbaar komen. Hierdoor is de noodzaak tot het opstellen van een projectvoorstel voor de bouw van LOG2 verminderd. In 2017 is de start van het herverpakken van 200 liter vaten met afwijkingen in 400 liter vaten voorzien. In 2016 zijn hiervoor de nodige voorbereidingen getroffen.

Met het onherroepelijk worden van de nieuwe Kew-vergunning in november 2015 is de uitbreiding van het HABOG met twee opslagmodules voor warmte-producerend afval weer een stap dichterbij gekomen. Wanneer deze uitbreiding gereed is, zal het opslagvolume voldoende zijn voor de verwachte bedrijfstijd van de kerncentrale Borssele en de Hoge Flux Reactor in Petten.

Terugblik 2015, realisatie 2016 en verwachting 2017

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2015 verwachtingen zijn uitgesproken

over 2016 alsmede de realisatie ervan in 2016 en de verwachting voor 2017.

Tabel 3.3 Terugblik, realisatie, verwachting - Continuïteit en beschikbaarheid

Onderwerp	toelichting	in 2015 uitgesproken verwachting voor 2016	realisatie 2016	Verwachting 2017
Afvalaanbod (LMRA)	Er is een trend in de aanbod van aanlevering van LMRA.	Het aanbod 2016 zal in lijn liggen met gemiddelde over de afgelopen 3 jaar.	In lijn met de verwachting. Er is groot onderhoud uitgevoerd aan de hoge druk pers, waardoor operationele bottlenecks in de verwerking weggenomen zijn.	Geen bijzonderheden tenzij de aanpassing van de vrijgave grenzen strak wordt doorgevoerd. In 2017 zal begonnen worden met de volledige herziening van het besturing en controle systeem in het afvalverwerkingsgebouw (AVG).
Afvalaanbod (HRA)	Er is een verwachting van het aanbod van HRA.	Er zullen geen transporten uit Frankrijk plaatsvinden, wel 3 transporten uit Petten.	Er hebben drie NRG transporten met splijstofelementen uit Petten plaatsgevonden. De automatisering in het HABOG is geheel vernieuwd en aangepast aan de huidige stand van de techniek. Dit biedt ook de mogelijkheid om de controle kamer als back-up voor de LMRA controle in te zetten.	Er zijn drie NRG transporten en één RID transport splijstofelementen en regelstaafdelen voorzien. Er is één TN28 transport (CSD-V) vanuit Frankrijk gepland.
Historisch afval	Bij ECN/NRG in Petten wordt gewerkt aan de karakterisering en sortering van historisch radioactief afval. Het middel- en hoogradioactief afval zal na bewerking in België aan COVRA aangeboden worden. COVRA ondersteunt NRG met haar specifieke kennis van afvalkarakterisering en transport.	In 2016 zullen meerdere colli niet-geconditioneerd RAP-afval ontvangen worden.	Er zijn 13 colli niet-geconditioneerd RAP-afval ontvangen. De ontwikkeling van het karakterisatie proces loopt nog. NRG heeft uitstel bij de overheid aangevraagd.	In de planning voor 2017 zijn meerdere colli niet geconditioneerd RAP afval voorzien. Het definitieve aantal wordt bepaald door de voortgang in Petten.

Onderwerp	Toelichting	In 2015 uitgesproken verwachting voor 2016	Realisatie 2016	Verwachting 2017
Molybdeen	Door Mallinckrodt wordt vloeibaar afval aangevoerd. Het contract voor de aanvoer van afval afkomstig uit de medische isotopen productie van Mallinckrodt in Petten wordt herzien.	In 2016 is de nieuwe cementeerinstallatie in bedrijf en zal de overgang naar het verwerken van afval afkomstig van LEU-targets worden gestart.	De nieuwe cementeerinstallatie is opgeleverd en het proefbedrijf is gestart. Er zijn voorbereidende analyses voor de overgang naar LEU ingezet.	Afronding actief proefbedrijf mobiele cementeerinstallatie (MCI) is voorzien in de eerste helft van 2017. Aanvoer van gemiddeld 75 stuks vloeistofhouders per jaar. Met uitwerking van de specificaties voor de LEU overgang zal in 2017 een start gemaakt worden met de onderhandelingen over een nieuw aanlevercontract met Mallinckrodt/NRG.
Kew-vergunning	Aanvraag en invoering van de nieuwe Kew-vergunning.	De nieuwe revisie van de Kew-vergunning is definitief vastgesteld. Veel aandacht gaat besteed worden aan het opvolgen en implementeren, van de nieuwe vergunning.	De nieuwe revisie van de Kew is geïmplementeerd. Er wordt met de nieuwe vereisten gewerkt.	Vervolg implementatie nieuwe voorschriften. Afronding van de implementatie van de nieuwe vergunning in het IMS.
HABOG+	De huidige basisklanten hebben aangegeven het op prijs te stellen dat het HABOG langer open blijft en uitgebreid wordt naar HABOG+ om afval te kunnen ontvangen na 2014.	De bouw van HABOG+ zal in 2016 worden gestart.	In 2016 is een "design en construct" contract gesloten met de civiele aannemer (BAM) en is het ontwerp van het HABOG gestart. Basis voor het ontwerp zijn gedetailleerde sterkte en spannings analyses in het bestaande en het nieuwe gebouw. De contractor mobilisatie is uitgevoerd en de grondverbetering is gestart.	In 2017 zal de grondverbetering worden voortgezet. Na stabilisatie van de voorbelasting zal vervolgens de bouw van de nieuwe modules aanvangen.
VOG2	Voor de aanlevering van verarmd uranium door URENCO wordt de bouw van een nieuw opslaggebouw VOG2 voorbereid.	De bouw van VOG2 zal in 2016 verder gaan en de verwachte oplevering is in 2017.	De bouw van VOG2 is voorspoedig verlopen (veiligheid, budget, kwaliteit en kosten). De oplevering heeft in maart 2017 plaatsgevonden.	Na de oplevering van VOG2 zal niet-actief en actief proefbedrijf plaatsvinden. De verwachting is dat in het 3e kwartaal de aanvoer van verarmd uranium zal starten.

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd.

Tabel 3.4 KPI's – Continuïteit en beschikbaarheid

KPI	Doelstelling	Realisatie 2016	Toelichting
Resterende opslagcapaciteit LMRA in aantal jaren	Resterende opslagcapaciteit LMRA > 5 jaar.	LOG 27% beschikbaar. Dit komt overeen, op basis van het gemiddelde aanbod over de afgelopen 5 jaar, met 3,9 jaar. COG 42% beschikbaar. Aangezien de aanvoer stil ligt, is er voorlopig voldoende capaciteit. VOG 0% beschikbaar maar de nieuwbouw is in vergevorderd stadium.	De nieuwe capaciteit in VOG2 is volgens planning medio 2017 beschikbaar waarna de aanvoer weer wordt opgestart. In LOG1 is een grote herstelingscampagne gestart en is de stapelwijze aangepast. Hierdoor zal naar verwachting enkele jaren extra opslagcapaciteit worden gerealiseerd, waardoor de bouw van LOG2 enkele jaren kan worden uitgesteld.
% persbaar afval dat binnen drie maanden tijd is verwerkt (tijd tussen het ontvangst van het afval en de verwerking van het afval)	90% van het persbaar afval moet binnen drie maanden zijn verwerkt.	Het percentage persbaar afval dat binnen drie maanden verwerkt is in 2016 is 27% (2015: 79%).	In 2016 werd er groot onderhoud aan de persinstallatie uitgevoerd. Hierdoor was de installatie ongeveer 9 maanden uit bedrijf en werd de KPI met betrekking tot de verwerking van persbaar afval niet gehaald.
De opgelopen achterstanden zijn in Q4 2016 ingehaald.			

3.3 Transparantie en communicatie

COVRA geeft iedere geïnteresseerde feitelijke en objectieve informatie over radioactiviteit en radioactief afval op een transparante wijze. COVRA besteedt veel aandacht aan communicatie met haar stakeholders. Een belangrijk instrument voor informatievoorziening is een rondleiding door de COVRA gebouwen. COVRA wil daarmee een positieve dialoog over radioactief afval stimuleren. Uiteraard bestaat de communicatie daarnaast uit het reageren op wensen, suggesties en aanbevelingen van klanten en vanuit de samenleving. Ook intern communiceert COVRA open en transparant. COVRA streeft ernaar om de medewerkers van alle relevante bedrijfsactiviteiten op de hoogte te houden.

Het communicatiebeleid kent vijf doelstellingen:

- Vertrouwen geven in het veilig beheer van het radioactief afval.
- Waardering creëren voor de maatschappelijke betrokkenheid.
- Meerwaarde bieden bij het ontdoen van radioactief afval.
- Verbinden van medewerkers onderling en bij de verschillende activiteiten van COVRA.
- Balans vinden tussen beveiliging en openheid.

Over de werkzaamheden van COVRA moet op grond van de Kernenergiewet verantwoording worden afgelegd aan de nationale en internationale inspectiediensten. Daarbij wil COVRA, onder andere via dit jaarrapport, ook verantwoording afleggen aan de samenleving. Het jaarrapport beschrijft alle bedrijfsaspecten van COVRA NV. Met het jaarrapport wil COVRA een zo volledig en transparant mogelijk overzicht van de activiteiten geven. Dit jaarrapport is daarom openbaar en wordt op verzoek aan iedere belangstellende verzonden. Het rapport is net als vorige rapporten ook te vinden op de interactieve website van COVRA (www.covra.nl). Het jaarrapport wordt opgesteld met behulp van de GRI-richtlijn (4.0) en jaarlijks beoordeeld op transparantie. Op de transparantiebenchmark heeft het jaarrapport 2015 een goede beoordeling gekregen (178 van 200 punten). COVRA staat daarmee op plaats 35 van in totaal 450 bedrijven en bekleedt een top-5 positie in de sector 'Dienstverlening'.

Ontwikkelingen en trends

COVRA wil een positieve dialoog met haar bezoekers over radioactief afval blijven aangaan. Belangrijk daarin is het geven van voorlichting en het organiseren van rondleidingen, waarmee geïnteresseerden worden binnengehaald en geïnformeerd over radioactief afval. Tevens draagt COVRA actief bij aan lesprogramma's, congressen en symposia op het gebied van straling en nucleaire techniek. Hierbij is een verrassend uitgangspunt om het gesprek te voeren gekozen: kunst. Dit komt terug in het ontwerp van de gebouwen (HABOG, VOG2) en periodieke publieke tentoonstellingen in de ontvangthal.

Maatschappelijke betrokkenheid in de regio

COVRA vermijdt overlast en draagt in positieve zin bij aan haar omgeving. Zo financierde COVRA in 2016 een aantal lokale activiteiten in de gemeente Borssele (bijvoorbeeld speeltuin, Sinterklaas, schoolactiviteiten). Bedrijfsbenodigdheden worden bij voorkeur betrokken uit de regio. Daarnaast ondersteunt COVRA een aantal culturele instellingen (zoals de Zeeuwse musea). Dit gebeurt rechtstreeks door sponsoring en door het beschikbaar stellen van depotruimtes en noodopslag. Op het gebied van onderwijs biedt COVRA actief meerdere stageplaatsen en neemt het deel aan het Techniek-ambassadeursprogramma.

Meerwaarde bij afvalverwerking en -beheer

Het communicatiebeleid biedt meerwaarde voor de afvalactiviteiten van COVRA. Dit begint bij de behoefte van de klanten te peilen, duidelijk te communiceren over de dienstverlening en vervolgens adequaat te reageren op wensen van klanten en van de samenleving. COVRA neemt het voortouw in het ontwikkelen van nieuwe afvalroutes, via de "spin-in-het-web" functie in de branche. COVRA stemt de ontwikkeling tijdig af met klanten en informeert de klanten over nieuwe ontwikkelingen en inzichten op het gebied van radioactief afval, zodat de klant tijd heeft daarop te anticiperen.

Verbinden van medewerkers

Ook intern communiceert COVRA open en transparant en houdt ze medewerkers zoveel mogelijk op de hoogte van relevante bedrijfsactiviteiten. Dit gebeurt door personeelsbijeenkomsten en het maandelijks directiememo waarin gebeurtenissen en ontwikkelingen van de laatste periode worden beschreven.

Balans vinden tussen beveiliging en openheid

COVRA heeft een communicatiebeleid waarbij openheid

voorop staat. Er heerst namelijk sterk de overtuiging dat afscherming en geheimhouding het gevoel van onbehagen bij de burgers over de nucleaire sector versterkt. Dit betekent dat het streven is de beveiliging te waarborgen zonder de openheid in te perken.

Effectief professionaliseren van de interne organisatie

Om het communicatiebeleid effectief te houden is een aantal aandachtspunten gedefinieerd, die in de planperiode uitgewerkt gaan worden.

- Effectievere en selectievere inzet van eigen mensen voor rondleidingen, mogelijk in combinatie met samenwerking met onderwijsinstellingen in de regio.
- Communicatiemedewerkers bijscholen en professionaliseren.
- Informatievoorziening stroomlijnen en actiever beheer van de website.
- Samenwerking in Nucleair Nederland (NNL) ontwikkelen.
- Ontwikkeling van een stijlguides om communicatie te harmoniseren en vast te leggen.

Terugblik 2015, realisatie 2016 en verwachting 2017

In 2016 heeft COVRA, door middel van verschillen de interviews en publicaties, bijdragen geleverd aan de publieke discussie rond het historisch afvaldossier in Petten en de kerncentrale in Borssele. Interessant om in dit verband te vermelden is dat één van de HAVO-eindexamenvragen in 2016 gebaseerd was op een radiologische kwestie bij COVRA.

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2015 verwachtingen zijn uitgesproken over 2016 alsmede de realisatie ervan in 2016 en de verwachting voor 2017.

Tabel 3.5 Terugblik, realisatie, verwachting - Transparantie en communicatie

Onderwerp	Toelichting	In 2015 uitgesproken verwachting voor 2016	Realisatie 2016	Verwachting 2017
Website en en sociale media COVRA	Periodiek worden de website sociale media geëvalueerd.	Verdere professionalisering van het COVRA communicatiebeleid.	Het schrijven van een nieuw communicatiebeleid en de implementatie strategie gebeurt in samenwerking met een communicatie bureau.	Afronding en start implementatie van het nieuwe communicatiebeleid.

Tabel 3.6 KPI's - Transparantie en communicatie

KPI	Doelstelling	Realisatie 2016	Toelichting
Voorlichting in aantal bezoekers per jaar	2500 bezoekers ontvangen per jaar.	Er zijn 2111 bezoekers ontvangen in 2016, waaronder een werkbezoek van de Minster van I&M: mevrouw Schultz-van Hagen.	COVRA ziet in bezoekers een unieke manier om haar boodschap aan het publiek duidelijk te maken. Er zijn 18% minder bezoeken aan COVRA gebracht mede doordat de de gemiddelde groepsgrootte iets is afgenomen. De KPI is niet gehaald en in 2017 zal worden onderzocht hoe meer bezoekers kunnen worden aangetrokken.
Informerende van medewerkers over bedrijfsactiviteiten in aantal memo's per maand	1 memo per maand	Er zijn 10 directiememo's uitgegeven in 2016. Tijdens de zomervakantie, de maanden juli en augustus zijn er geen directiememo's uitgegeven.	Naast de directiememo's zijn er tweemaal per jaar personeelsbijeenkomsten waarin de laatste ontwikkelingen besproken worden.

3.4 Veiligheid - ongevallen en schade

COVRA streeft naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Het voorkomen van persoonlijke ongevallen en materiële schade is daar een onderdeel van. Wanneer er onverhoopt toch een ongeval plaatsvindt, blijven de gevolgen beperkt door de toepassing van actieve en passieve meervoudige veiligheidsvoorzieningen. In 2016 hebben geen incidenten met een nucleair veiligheidsbelang plaatsgevonden op basis van de INES-klassering (International Nuclear and Radiological Event Scale) van de IAEA. Er heeft één ongeval met verzuim plaatsgevonden (een enkelbreuk als gevolg van misstap op een trap in het kantoorgebouw). Verder hebben er geen ongevallen met schade of verzuim plaatsgevonden.

Ontwikkelingen en trends

De stralingsbescherming bij COVRA is al jaren van een zeer hoog niveau. Om dit te handhaven wordt er zorgvuldig gewerkt en zijn de werkrumtes

georganiseerd en opgeruimd. Om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen op het gebied van veiligheid neemt COVRA deel aan het internationaal veiligheids- en storingsoverleg (IOSO) met Europese zusterorganisaties. Daarnaast zoekt COVRA aansluiting bij de omringende (chemische) industrieën, omdat de Nederlandse chemische industrie een zeer hoog niveau van operationele veiligheid heeft. Het is voor COVRA als lerende organisatie belangrijk hiervoor open te staan. In 2016 is een peer review uitgevoerd naar de omgang met gevaarlijke stoffen binnen COVRA. Uit dit onderzoek zijn alleen kleine administratieve aanbevelingen naar voren gekomen, die inmiddels geïmplementeerd zijn.

Veiligheidscultuur ontwikkeling

De continue ontwikkeling van de "Safety Culture"² binnen COVRA is zeer belangrijk. Hierbij zijn de voorschriften en aanbevelingen van de IAEA documenten GRS-2/3 richtinggevend. In 2014 is gestart met een speciaal ontwikkelingstraject op dit gebied dat

² Safety Culture: Na de grote nucleaire incidenten in Three Mile Island, Tsjernobyl en later Fukushima, is het besef gekomen dat veiligheid niet alleen geborgd wordt door technische systemen maar dat de menselijke factor minstens zo belangrijk is. Waarbij dan gedacht moet worden aan commitment, waarden, gedrag, percepties etc. Safety is in deze context een breder begrip dan "Arbo" veiligheid. Het gaat hierbij om alle aspecten van de bedrijfsvoering die bijdragen aan veiligheid: opleiding, cultuur, werkdruk, systemen, procedures, financiële middelen, good governance etc.

in 2015 afgerond is met voorstellen voor een aantal meest organisatorische projecten. Deze voorstellen zijn gericht op verduidelijking van de structuur, taken en verantwoordelijkheden en samenwerking, revitalisering van het werkvergunningen systeem, herijking van het functie gebouw, ontwikkeling van een top-down productieplanning, portfoliomanagement voor beheer van projecten en ontwikkelingen en introductie van een leercyclus in veiligheidsoverleggen. Dit is ondersteund

door een kort en bondig overzicht van het beleid en de doelstellingen van de organisatie in het Blauwe Boekje.

Terugblik 2015, realisatie 2016 en verwachting 2017

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2015 verwachtingen zijn uitgesproken over 2016, alsmede de realisatie ervan in 2016 en de verwachting voor 2017.

Tabel 3.7 Terugblik, realisatie, verwachting - Veiligheid, ongevallen en schade

Onderwerp	Toelichting	In 2015 uitgesproken verwachting voor 2016	Realisatie 2016	Verwachting 2016
Veiligheids-cultuur	Veiligheid voor mens en milieu kan in sterke mate worden bevorderd door technische maatregelen. De menselijke factor blijft echter doorslaggevend. Hierdoor is een voortdurende aandacht voor de culturele aspecten noodzakelijk.	Verdere verankering en uitwerking van de ingezette veranderingen. Delen van de opgedane ervaringen met andere organisaties. Voorbeelden van de geïmplementeerde projecten zijn: 1) revitalisering van het werkvergunningen systeem, 2) top-down productieplanning, 3) introductie portfoliomanagement 4) een leercyclus in de veiligheidsoverleggen, en 5) herijking van het functiegebouw.	1) revitalisering van het werkvergunningen systeem: afgerond 2) top-down productieplanning: afgerond 3) introductie portfoliomanagement: afgerond 4) een leercyclus in de veiligheidsoverleggen: dit is een continu proces 5) Herijking functiegebouw: afgerond Vitaliteits workshops uitgevoerd door de arbodienst.	Opvolging conclusies vitaliteit workshops. Externe consultatie op het ingevoerde werkvergunningen systeem. Herhalingstoets stand van zaken veiligheids-cultuur.

Tabel 3.8 KPI's -Veiligheid, ongevallen en schade

KPI	Doelstelling	Realisatie 2016	Toelichting
Aantal toolboxes (presentatie over veiligheids-gerelateerde onderwerpen) per jaar.	5 toolboxes per jaar.	Er hebben 6 toolboxes plaatsgevonden	De onderwerpen van de Toolboxes waren: Stralingshygiëne - Taak Risico Analyses - Oefening ongeval met persoonsbesmetting - IMS - Incidenten en gevaarlijke situaties 2015
Dosisbeperking per medewerker per jaar	Dosis per medewerker < 6 mSv per jaar.	De maximaal opgelopen individuele dosis in 2016 bedroeg 2,8 mSv. De gemiddelde dosis van de COVRA medewerkers bedroeg 0.5 mSv per jaar.	De stralingsdosis die bij de werkzaamheden is opgelopen door COVRA medewerkers en derden is ruim onder de interne grenswaarden gebleven. Het wettelijk toegestane niveau bedraagt voor radiologisch werkers (A) bedraagt 20 mSv per jaar.

3.5 Beveiliging

COVRA is een open en transparante organisatie met een goede beveiliging tegen het ongeautoriseerd manipuleren van informatie, materialen of installaties. Uitgangspunt daarbij is het defense-in-depth principe³.

Radioactief materiaal kan gebruikt worden om schade aan te richten, bijvoorbeeld door terroristische groeperingen. Maar ook individuen gaan soms, bedoeld en onbedoeld, onvoorzichtig om met radioactieve materialen. De beveiliging bij COVRA voorkomt dat. Zij zorgt dat de processen, materialen en apparaten niet door onbevoegden beïnvloed worden. Ook bewaakt COVRA de integriteit, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van haar informatie, informatiedragers en informatiesystemen. Dit doet COVRA op een praktische en realistische manier. COVRA is een relatief kleine organisatie en daarom is er voorkeur voor eenvoudige, robuuste systemen en bewezen technologieën en methodes.

Ontwikkelingen en trends

Naast de blijvende aandacht voor fysieke beveiliging komt er steeds meer aandacht voor cybersecurity. Cybercriminaliteit neemt wereldwijd toe en is een algemeen en maatschappelijk probleem. De verdere digitalisering van de maatschappij en daarmee ook het bedrijfsleven maakt het gemakkelijker voor kwaadwillenden om op afstand in te breken in de netwerken van bedrijven. Cybersecurity wordt dus steeds relevanter en is als vakgebied sterk groeiende. Bedrijven zijn genooddaakt tot het nemen van passende maatregelen om aan deze dreiging weerstand te bieden. Daarom zijn Nederlandse referentiedreigingen vastgesteld, waartegen de Nederlandse nucleaire sector, op het gebied van cybersecurity (cyber-DBT) weerstand moet bieden.

Voor de fysieke beveiliging wordt de Haagse Methode⁴ gebruikt om de systemen te beoordelen. Voor de cyber-

security is er nog geen methodologie beschikbaar die hierop aansluit. De verdergaande integratie zal inzet en samenwerking vragen van zowel de nucleaire bedrijven in Nederland, als van de beleidsmakers en de toezichthouders. In de praktijk zullen fysieke beveiligingssystemen meer aangestuurd worden vanuit de IT-omgeving. Denk hierbij bijvoorbeeld aan elektronische toegangssystemen. Tegelijkertijd zal ook de fysieke afscherming van de IT-infrastructuur belangrijker worden om integriteit te blijven waarborgen. Een geavanceerd computersysteem heeft geen waarde als de servers direct toegankelijk zijn. In reactie hierop heeft COVRA in 2016 haar organisatie aangepast, waarmee de fysieke beveiliging en de IT-beveiliging in één afdeling zijn samengebracht.

Om weerstand te bieden tegen cybercriminaliteit heeft COVRA in 2014 het ICT- en cybersecurity-beleid geëvalueerd. De IT- systeemarchitectuur en hardware worden in de komende jaren geheel vernieuwd. In 2015 is een integrale cybersecurity-aanpak ingevoerd. Daarin staan naast de technische maatregelen, procedures voor het veilig uitwisselen van informatie en training en screening van zowel interne als externe medewerkers centraal. De implementatie van de maatregelen heeft in 2016 geresulteerd in een goedkeuring van de toezichthouder (ANVS). Voor de komende jaren is een verdere upgrade van het toegangssysteem en sleutelplan voorzien. In 2016 heeft COVRA in een nieuw aanwijzingsbesluit vertrouwensfuncties ontvangen. De lijst met vertrouwensfuncties is volledig herzien. In 2016 is een groot deel van de vertrouwensfunctionarissen opnieuw gescreend, een proces dat in 2017 afgerond gaat worden.

De wetgeving waar nucleaire installaties aan moeten voldoen kent een steeds kortere levensduur en daarmee een frequentere aanpassing. Ook in 2017 zal de wetgeving over (digitale) beveiliging aangescherpt worden. COVRA monitort deze ontwikkelingen.

Tabel 3.9 Terugblik, realisatie, verwachting - Beveiliging

Onderwerp	Toelichting	In 2015 uitgesproken verwachting voor 2016	Realisatie 2016	Verwachting 2017
Beveiliging	Verdere integratie tussen fysieke beveiliging en cybersecurity	Verdere verankering van de beveiligingsorganisatie en het toegangscontrolesysteem.	Verdere implementatie van het ICT- en cybersecurity- beleid. Aanpassing van de interne organisatie waarbij fysieke beveiliging en IT- beveiliging zijn samengebracht.	Verdere verankering van de beveiligingsorganisatie en toegangscontrolesysteem

³ Defence-in-depth: een veiligheidsfilosofie waarbij verschillende onafhankelijke redundante systemen na elkaar om te compenseren voor menselijke fouten en technische problemen. Zodanig dat er niet op één enkel systeem, hoe robuust ook, vertrouwd wordt.

⁴ De Haagse Methodiek: Integrale analyse techniek voor beveiligingsmaatregelen. Doel hierbij is het beheersbaar maken van incidenten zodanig dat er geen onaantvaardbare gevolgen voor de organisatie ontstaan. De methode is ontwikkeld aan de Haagsche Hogeschool begin 1990.

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

Tabel 3.10 KPI's - Beveiliging

KPI	Doelstelling	Realisatie 2016	Toelichting
Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten < 1 per jaar	0 direct aan bevoegd O gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten per jaar.	0	Er zijn geen beveiligingsincidenten geweest

3.6 Kennismanagement en onderzoek & ontwikkeling

COVRA draagt blijvend zorg voor Nederlands radioactief afval. Dat betekent dat COVRA nu al in de huidige criteria voor de inzameling en verwerking rekening houdt met de eisen die aan de lange termijn opslag en eindberging gesteld worden ("disposability"). Er wordt nu al gespaard voor en nagedacht over activiteiten die ver in de toekomst moeten plaatsvinden. Omgekeerd wordt nu informatie en kennis opgedaan die nodig is om die toekomstige activiteiten goed te kunnen uitvoeren. Daarnaast is er een hoog niveau van kennis en kunde vereist om de huidige werkzaamheden goed uit te kunnen voeren. Om gedurende een periode van meer dan honderd jaar voortdurend over de benodigde kennis te beschikken, moet COVRA intelligent met het bedrijfsmiddel 'kennis' omgaan. Leren is daarbij essentieel. Kennis is het resultaat van doen, leren en delen: leren van het verleden en leren van elkaar. Kennismanagement is niet alleen gericht op het leerproces, maar vooral ook op het resultaat, de opgedane kennis en het daadwerkelijk inzetten daarvan in de bedrijfsprocessen, bij het ontwikkelen van nieuwe processen en oplossingen, en bij het doen van onderzoek. Door gebruik te maken van die kennis wordt die behouden en verder ontwikkeld.

Ontwikkelingen en trends

In de organisatie is veel kennis van radioactief afval aanwezig die in de afgelopen ruim dertig jaar is opgebouwd. Gezien de kleine organisatie en de gestage oplopende leeftijd van de medewerkers, is de kennisoverdracht bij vertrekkende medewerkers de komende jaren van groot belang. Kennisoverdracht kan bijvoorbeeld worden gefaciliteerd door een overlap van tijd tussen aanstelling van een nieuwe medewerker en de vertrekkende medewerker te realiseren en door de kennis te expliciet te maken in systemen, procedures en documenten.

Zoals beschreven in de strategische lange termijn doelstelling (zie paragraaf 1.7) verandert de wereld rondom COVRA voortdurend. Er ontstaan andere toepassingen van straling en radioactieve stoffen en daarmee ook het afvalaanbod. Nieuwe verwerkingstechnologieën komen op de markt. Dat betekent dat ook tijdig nieuwe kennis moet worden ontwikkeld om in te kunnen spelen op veranderingen en nieuwe mogelijkheden te benutten. Het

komend jaar zal kennis ontwikkeld moeten worden over nieuwe thermische technieken voor afvalverwerking als onderbouwing voor een besluit over vernieuwing of vervanging van de ovens. Op korte termijn zijn de ontmanteling van de Lage Flux Reactor (LFR) in Petten en cyclotrons belangrijk om kennis en ervaring op te doen voor de ontmanteling van grotere nucleaire installaties zoals de HFR, de kerncentrale Borssele en de kerncentrale Dodewaard op de langere termijn.

Omdat de nucleaire sector in Nederland relatief klein is en de tijdstermijn waarover kennis behouden moet worden lang is, is het borgen van benodigde kennis van essentieel belang. Voor het borgen van deze kennis is een kennisgemeenschap nodig. COVRA ondersteunt daarom actief initiatieven die de kennisgemeenschap verstevigen zoals:

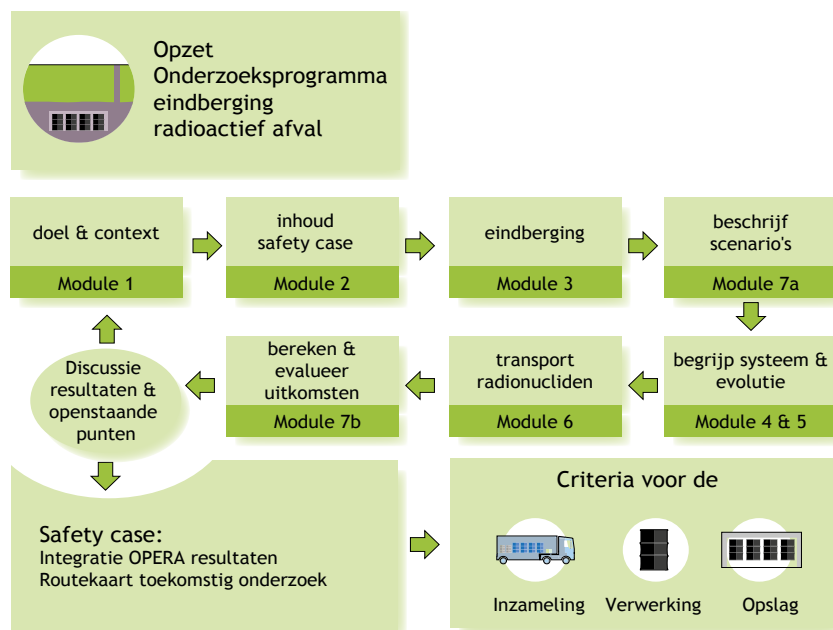
- Sponsoring van een leerstoel aan de TU Delft (Chemie van de splijtstof-cyclus) via Nucleair Nederland en een postdoc via Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval (OPERA).
- Sponsoring van opleidingstrajecten aan de Hogeschool Zeeland.
- Faciliteren van trainingsprogramma's voor hulpdiensten op het COVRA terrein.
- Sponsoring van symposia.
- Geven van lezingen en interviews.
- Vastleggen van de resultaten van OPERA en werken aan een vervolgprogramma om met Nederlandse kennisinstellingen de kennis op het gebied van eindberging te behouden en te ontwikkelen.
- Deelname aan beleidscommissies voor de inrichting van nucleair onderzoek in Nederland.

OPERA

Doordat COVRA verantwoordelijk is voor de hele afvalbeheerketen kan zij bij inzameling en verwerking al rekening houden met disposability: de eisen die door de eindberging aan inzameling, verwerking en opslag van radioactief afval worden gesteld. Daarvoor is doorlopend onderzoek naar de eindberging nodig en voert COVRA het Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval (OPERA) uit.

De opzet van het onderzoek is hieronder schematisch weergegeven:

Figuur 3.3 Opzet van OPERA in relatie tot disposability

Naast technisch onderzoek worden ook de maatschappelijke voorwaarden voor eindberging onderzocht, zoals de participatie van belanghebbenden. Er is bijvoorbeeld gekeken hoe een besluitvormingstraject rondom eindberging vormgegeven kan worden; wie de belanghebbenden daarin zijn, en hoe die in het traject kunnen participeren. In een ander onderzoeksproject Communication In Practice (CIP), wordt gekeken hoe onderzoeksresultaten van OPERA aan belanghebbenden worden gepresenteerd. Er is een OPERA-adviesgroep (bestaand uit belanghebbenden en onafhankelijke academici) die het onderzoeksprogramma adviseert over vooral de maatschappelijke aspecten rondom eindberging.

De meeste onderzoeksprojecten in het OPERA-onderzoeksprogramma zijn in 2016 in de finale fase en worden afgerond in 2017. De uitkomsten daarvan zullen worden gebruikt voor een financiële schatting van de eindbergingskosten en gebruikt worden voor veiligheidsberekeningen in 2017. Komend jaar wordt het programma afgesloten met het publiekseindrapport, de safety case.

COVRA was één van de sponsors van de 6e Clay Conference die in Brussel gehouden werd en COVRA sponsort ook de 7e Clay Conference in Davos. Klei is een belangrijk materiaal in veel eindbergingsconcepten. In landen zoals Nederland, België, Frankrijk en Zwitserland wordt onderzoek gedaan naar het bouwen van een eindberging in een kleiformatie. In andere landen, zoals Finland en Zweden, is klei belangrijk om de eindberging goed af te kunnen sluiten. De bedoeling van de kleiconferenties is deelnemers met verschillende achtergrond bij elkaar

te brengen waardoor een breed scala aan kennis wordt gedeeld. Op die manier wordt ontwikkeling van kennis van klei in de verschillende landen gestimuleerd. De kleiconferentie werd georganiseerd door de Zwitserse zusterorganisatie, NAGRA.

3.7 Gezondheid, personeel en organisatie

COVRA streeft naar een goed werkklimaat, met goede arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. Een open cultuur is daar onderdeel van. Tevreden medewerkers zijn belangrijk; zij zijn cruciaal voor een succesvolle bedrijfsvoering. Om kennis en competenties op een hoog niveau te houden heeft iedere medewerker toegang tot relevante opleidingen en cursussen. Ook het aanname- en promotiebeleid is gericht op deze kennis en competenties. Dat komt onder meer tot uiting in het personeelskwalificatieplan.⁵

COVRA is een compacte en goed geoutilleerde organisatie. Compact betekent dat veel personen meerdere rollen hebben. Veel afdelingen uit één of twee mensen bestaan. Dit is (kosten)efficiënt en biedt de medewerkers een boeiend en breed scala van uitdagingen. Aan de andere kant betekent dit ook meer kwetsbaarheid in geval van ziekte en dient COVRA ervoor te waken dat het niveau van kennis en kunde gewaarborgd blijft, zodat de capaciteit, continuïteit en flexibiliteit van de bedrijfsvoering niet negatief beïnvloed worden.

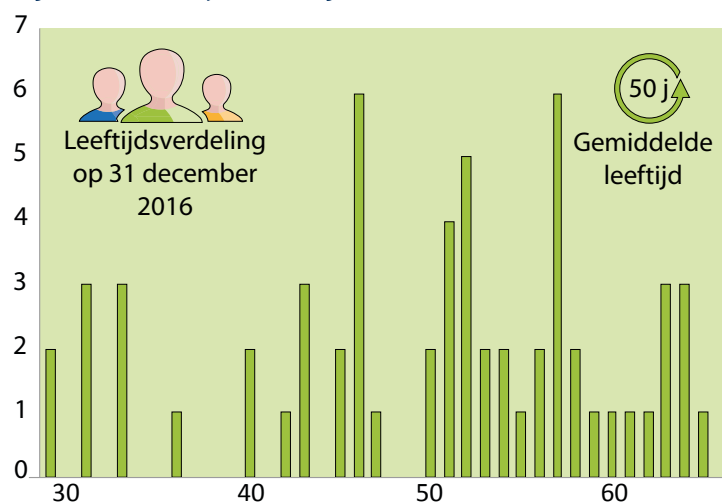
⁵ In het personeelskwalificatieplan zijn taakomschrijvingen vastgelegd van alle binnen de organisatie voorkomende functies waarbij tevens is aangegeven welke kwalificatie-eisen per functie worden gesteld.

Personele bezetting

Teneinde een veilige inname, opslag en beheer van het radioactief afval te realiseren zijn 61 medewerkers (58 FTE's) per ultimo 2016 werkzaam bij COVRA. Hiervan hebben tien medewerkers een parttime dienstverband. Op basis van een 40-urige werkweek zijn er 58,1 formatieplaatsen, waarvan 16% vrouwelijke medewerkers. Per 31 december 2016 bedraagt de gemiddelde leeftijd van de medewerkers 50 jaar.

Eind 2016 was het kortste dienstverband vijf maanden en het langste dienstverband 31 jaar. De gemiddelde lengte van het dienstverband is vijftien jaar. In 2016 zijn er geen medewerkers uit dienst gegaan, terwijl er één medewerker parttime is gaan werken. In 2016 traden drie nieuwe medewerkers in dienst. In 2017 zullen vijftien medewerkers hun 25-jarig jubileum bij COVRA vieren.

Figuur 3.4 Leeftijdsindeling

Tabel 3.11 G4-10+11 Kerncijfers personeelsbestand

	Aantal (headcount)		Verdeling		Parttime		Fulltime	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mannen	51	48	84%	83%	4%	4%	96%	96%
Vrouwen	10	10	16%	17%	80%	70%	20%	30%
Totaal	61	58						
Aantal FTE's	58,1	55,3						

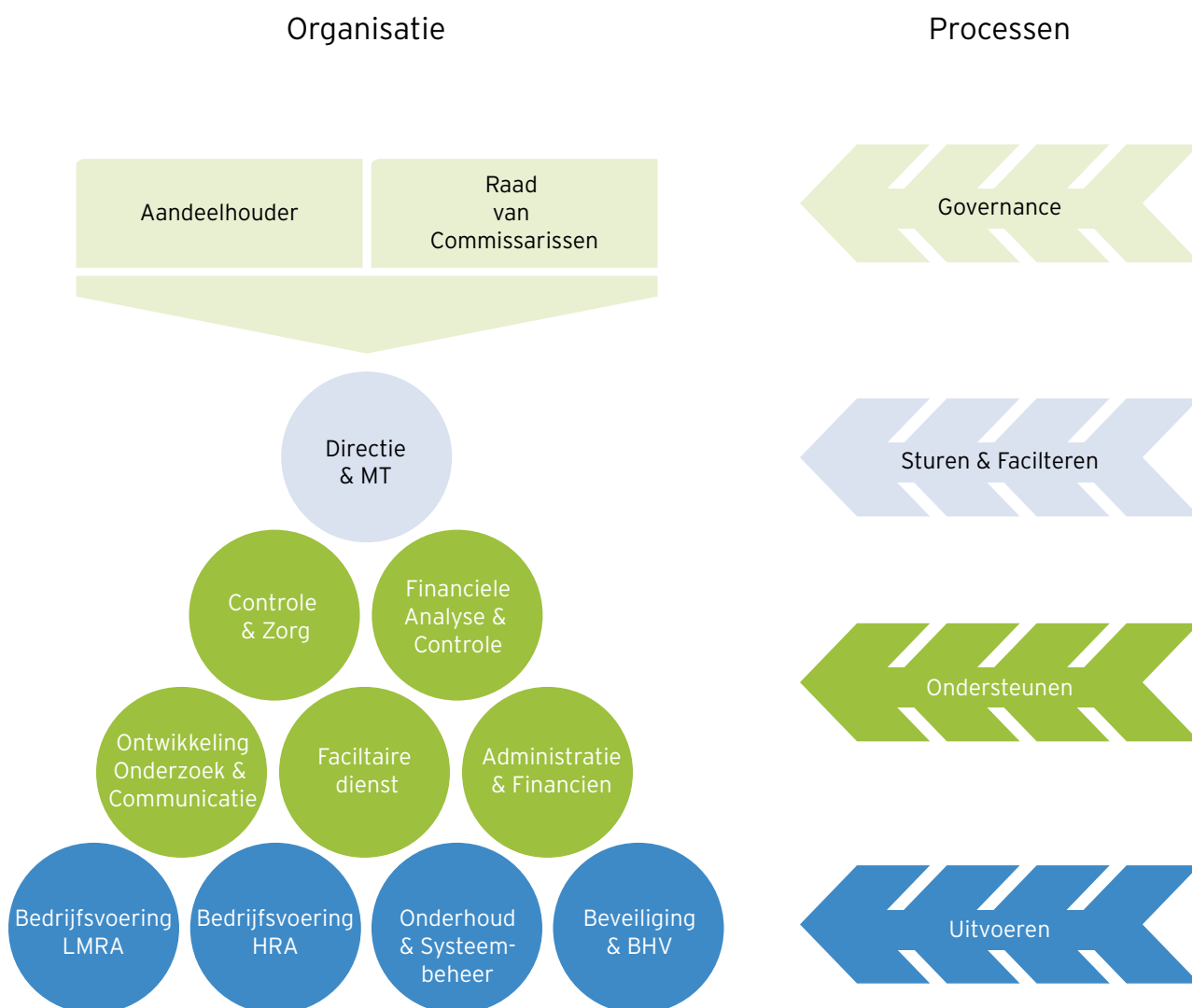
	Aantal (headcount)		Verdeling		Parttime		Fulltime	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Contract onbep. tijd	58	56	95%	97%	83%	84%	17%	16%
Contract bep. tijd	3	2	5%	3%	100%	50%	0%	50%
Totaal	61	58						

	Aantal		Verdeling	
	2016	2015	2016	2015
CAO met vakbond	51	49	84%	84%
CAO voor staf/hoofden	9	8	15%	14%
Arbeidsvoorwaarden cf. overleg directie/rvc	1	1	1%	2%
Totaal	61	58		

Regio	Aantal (FTE)		Verdeling	
Zeeland	2016	2015	2016	2015
• Walcheren	32,1	31,1	55%	56%
• Zuid-Beveland	23,2	22,2	40%	40%
• Zeeuws Vlaanderen	1	0	2%	0%
Zuid-Holland				
• Haaglanden	1	1	2%	2%
• Holland Rijnland	0,8	1	1%	2%
Totaal	58,1	55,3	100%	100%

Het organigram is samengevat in onderstaande figuur weergegeven:

Figuur 3.5 Organigram

De opzet van de organisatie sluit goed aan bij de werkzaamheden die nodig zijn om de missie van COVRA uit te voeren. De beperkte personele omvang van de organisatie maakt dat verscheidene functies gecombineerd worden. Iedere afdeling heeft een afdelingshoofd die verantwoordelijk is voor het succes van zijn afdeling. Dit succes betreft naast financiële verantwoordelijkheid ook sociale en planningsverantwoordelijkheid. Vanwege de beperkte personele omvang en de gecombineerde functies vormt deze laatste verantwoordelijkheid een extra uitdaging. Daarom is door het management de planningssystematiek in 2016 gewijzigd, waarbij een meer top-down benadering gehanteerd wordt. Door deze systematiek blijft een soepelere planningsinvulling beter gewaarborgd. Het kan echter nog steeds betekenen dat er af en toe prioriteiten gesteld moeten worden. Als leidraad wordt dan prioriteit gegeven aan de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering boven nieuwe ontwikkelingen.

Ontwikkelingen en trends

Flexibilisering van de arbeidsmarkt

Er is een algemene wens in de samenleving naar verdergaande flexibilisering van arbeidstijden en de mogelijkheid tot thuiswerken. Vooral oudere medewerkers hechten relatief veel waarde aan vrije tijd. Ook bij COVRA zijn deze ontwikkelingen merkbaar. In de praktijk zijn de mogelijkheden binnen COVRA beperkt door eisen op het gebied van informatiebeveiliging en inzetbaarheid. In 2017 zal de daadwerkelijke behoefte binnen de organisatie in kaart worden gebracht.

Vergrijzing

Bij COVRA is het personeelsverloop al jaren zeer laag en zijn de dienstverbanden langdurig. Een deel van de huidige medewerkers is 20 jaar geleden nog betrokken geweest bij de opzet van COVRA in Borsele. Zoals gezegd betreft de gemiddelde leeftijd nu 50 jaar, waare opzet van de organisatie sluit goed aan bij de werkzaamheden die nodig zijn om de missie van COVRA uit te voeren. De beperkte personele omvang van de organisatie maakt dat verscheidene functies gecombineerd worden. Iedere afdeling heeft een afdelingshoofd die verantwoordelijk is voor het succes van zijn afdeling. Dit succes betreft naast financiële verantwoordelijkheid ook sociale en planningsverantwoordelijkheid. Vanwege de beperkte personele omvang en de gecombineerde functies vormt deze laatste verantwoordelijkheid een extra uitdaging. Daarom is door het management de planningssystematiek in 2016 gewijzigd, waarbij een meer top-down benadering gehanteerd wordt. Door deze systematiek blijft een soepelere planningsinvulling beter gewaarborgd. Het kan echter nog steeds betekenen dat er af en toe prioriteiten gesteld moeten worden. Als leidraad wordt dan prioriteit gegeven aan de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering boven nieuwe ontwikkelingen.

Beschikbaarheid technische arbeidskrachten

De beschikbaarheid van technische arbeidskrachten is

gering. Dit is een zorg die steeds voelbaarder is voornamelijk in de regio's buiten de Randstad. Zo neemt in Zeeland de belangstelling voor technische opleidingen af en dus staan de technische opleidingsinstituten onder druk. Parallel hieraan zijn in recente jaren een aantal grotere (chemische) bedrijven gesloten, waardoor de zichtbaarheid van techniek afgenomen is. Om te zorgen dat Zeeland als aantrekkelijk woon- en werkgebied zal worden ervaren ondersteunt COVRA Zeeuwse techniekopleidingen. Zo biedt COVRA stageplaatsen aan en heeft COVRA techniekambassadeurs. Ook ondersteunt COVRA het initiatief van de provincie en partners om een techniek college op universitair niveau te ontwikkelen om zo een positieve bijdrage aan de beschikbaarheid van technisch geschoolde mensen geven.

Organisatieontwikkeling

De COVRA-organisatie zal zich aanpassen aan nieuwe technologische ontwikkelingen, veranderingen in de markt en veranderingen in wet- en regelgeving. Dit zal geleidelijk gebeuren, waarbij gebruik gemaakt zal worden van het momentum dat ontstaat bij het toekomstige vertrek (pensioen) van medewerkers op sleutelposities.

Uit recente ervaring blijkt dat de rekrutering van vooral hoger geschoold personeel relatief veel tijd kost. Daarbij komt dat de opleidingstijd voor medewerkers in de nucleaire sector relatief lang is. Het duurt minimaal een tot twee jaar voordat een nieuwe medewerker volledig zelfstandig inzetbaar is. Om te voorkomen dat COVRA kwetsbaar wordt in termen van bezetting, kennis en kunde zal proactief gestart worden met de werving van nieuwe kandidaten. Relatief gunstige arbeidsvoorwaarden (tijd en geld) ondersteunen dit proces.

Om de continuïteit en kennisoverdracht te verzekeren worden vacatures ruim voordat de werkelijke positie beschikbaar is intern aangekondigd en interne kandidaten uitgenodigd te reageren. Benoemingen zullen geschieden op basis van geschiktheid voor de nieuwe positie. Indien geen geschikte interne kandidaten beschikbaar zijn zal extern geworven worden. Dit betekent dat in het personeelsplan rekening gehouden wordt met tijdelijke extra FTE's. De FTE-ontwikkeling van de afgelopen vijf jaren is opgenomen in onderstaande tabel:

Dilemma's

Eerdergenoemde factoren (vergrijzing, relatief veel verlof, compacte organisatie) dragen ertoe bij dat de bedrijfsvoering in de praktijk complex is en de effectieve beschikbaarheid van (productie)medewerkers en daarmee het halen van productie- en onderhoudsdoelen bemoeilijkt wordt. Enerzijds wordt dit versterkt door een toenemende noodzaak in het gebruik van protocollen waarbij alleen-werken beperkter wordt (uit veiligheids-overwegingen). Anderzijds wordt dit maar deels gecompenseerd door een meer planmatige en projectmatige aanpak, aanpassing c.q. uitbreiding van de technische voorzieningen, stroomlijnen van de organisatie en verduidelijking van taken en verantwoordelijkheden.

Komend jaar zal een onderzoek worden opgezet naar het organisatiemodel in samenwerking met de vakbond (zie verder).

Een klassiek dilemma voor ieder bedrijf met een zekere ambitie is het moment waarop besloten gaat worden tot het aantrekken van extra mensen om toekomstige ontwikkelingen mogelijk te maken, zonder dat daar direct dekking tegenover staat. Zeker voor kleinere bedrijven is dit een lastige afweging. COVRA zal in 2017 met name versterking gaan zoeken op het gebied van technologie, programma- en compliance management.

Competentiemanagement

Competentiemanagement en het opbouwen en aantoonbaar maken van kennis en kunde wordt steeds belangrijker. Het is zelfs een vergunningsvereiste. In dit kader is in eerste instantie het functiegebouw van COVRA volledig herzien. Zo zijn voor alle functies de profielen (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en vereiste competenties) opnieuw vastgesteld. Om dit in de toekomst goed te kunnen beheren zal ook het opleidingsplan worden herzien en meer toegesneden worden op de uit te voeren taken.

Vernieuwing collectieve arbeidsovereenkomst

COVRA heeft haar eigen collectieve arbeidsovereen-

komst (CAO). In 2016 is met de FNV een nieuwe CAO afgesloten voor de jaren 2016 en 2017. Er zijn aanpassingen doorgevoerd die rekening houden met de meer flexibele pensioenleeftijd, inspanningen ten behoeve van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt en procesafspraken over hoe invulling te gaan geven aan flexibelere arbeidstijden. Verder is er een werkgroep opgericht bestaande uit OR leden, FNV vertegenwoordigers en het management. Deze werkgroep onderzoekt de toekomstige invulling van de operationele organisatie. De werkgroep zal in de loop van 2017 haar bevindingen bekendmaken.

Gezondheid

In 2015 heeft de arbodienst een vrijwillig sociaal medisch onderzoek (SMO) uitgevoerd. COVRA heeft dit verder uitgewerkt door het organiseren van vitaliteitsworkshops voor alle medewerkers, onder leiding van de arbodienst. De uitkomsten van deze workshops zijn door de Arbo Unie gerapporteerd aan de directie en gepresenteerd aan de medewerkers. Op basis van deze rapportage zal de directie beleid formuleren waarmee de duurzame inzetbaarheid van de COVRA medewerkers verbetert. Onderdeel van dit beleid is in 2017 het nogmaals opzetten van een "niet roken" traject. COVRA zal dus ook in de komende periode haar medewerkers ondersteunen om duurzame inzetbaarheid te bevorderen. Hierbij zal

Tabel 3.12 FTE-ontwikkeling 2012-2016

Afdeling	2012	2013	2014	2015	2016
Directie	1	2	2	1	1
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	2	2	2	2	2,8
Controle en zorg	10,4	11,4	11,5	11,5	11,5
Administratie en financiën	4,4	4,4	4,3	4	4,0
Facilitaire dienst	3,6	3,6	3,6	2,8	2,8
Bedrijfsvoering LMRA en beveiliging	17,9	18	17	18	20
Bedrijfsvoering HRA en beveiliging	5	5	5	5	5
Onderhoud en systemen	8	9	9	9	9
Transport en logistiek	2	2	2	2	2
TOTAAL	54,3	57,4	56,4	55,3	58,1

In hoofdstuk 5. Toekomstparagraaf is de verwachte FTE-ontwikkeling per afdeling opgenomen. In 2016 is een begin gemaakt met de versterking van de organisatie door het aantrekken van extra procestechnologen, het proactief werven van operators en het inrichten van een professionele personeelsfunctie

nadrukkelijker gekeken worden naar een balans in bijdrage van werkgever en werknemer.

3.8 Financiën

Het radioactief afval wordt na acceptatie door COVRA in eigendom overgenomen van de producent. Hiermee verschuift ook de verantwoordelijkheid voor het afval richting COVRA. In ruil daarvoor betaalt de producent bij de afvaloverdracht alle directe kosten, alsmede de te verwachten toekomstige uitgaven. COVRA treft voorzieningen om te zorgen dat aan deze verplichte uitgaven voldaan wordt en evalueert deze regelmatig.

COVRA wil kostendekkend opereren. Degenen die de radioactieve afvalstoffen produceren, betalen ook de kosten voor het beheer van dit afval. COVRA hanteert hiervoor een all-in prijs voor afvalverwerking en -beheer, waaronder ook de kosten voor onderzoek en ontwikkeling. COVRA brengt deze kosten op transparante, objectieve en niet-discriminerende wijze in rekening. De leidende uitgangspunten voor de financiële huishouding van COVRA zijn:

- Kostenefficiëntie;
- De vervuiler betaalt; Transparante, objectieve en niet-discriminatoire tarieven;
- Lange termijn commitment: COVRA neemt afval in eigendom over tegen finale kwijting;
- Opereren als een zelfstandig bedrijf, zonder staatsondersteuning;
- Een beperkte resultaatdoelstelling in overeenstemming met de verwachtingen van de Aandeelhouder.

Ontwikkelingen en trends

Het is duidelijk dat de nucleaire sector een belangrijke plaats in de Nederlandse samenleving inneemt. Er is een blijvende vraag naar nucleaire producten en kennis. Dat blijkt uit de voorbeelden zoals de levensduurverlenging van de kerncentrale in Borssele, de plannen voor een nieuwe medische isotopen installatie in Petten, de nieuwe onderzoeksfaciliteiten in Delft en aanhoudende vraag naar verrijkt uranium geproduceerd door URENCO.

Ontwikkelingen bij klanten van COVRA hebben direct effect op de eigen bedrijfsvoering. Om te voldoen aan de groeiende vraag naar opslagcapaciteit zijn de contractonderhandelingen met de klanten van het HABOG - voor de aanlevering van HRA - begin 2016 afgerond en geëffectueerd. Hiervoor is de actieve fase van het HABOG, de fase waarin HRA wordt ingenomen, verlengd tot omstreeks 2045. De nieuwe contracten zijn in 2016 getekend met terugwerkende kracht voor boekjaar 2015. De uitbreiding van het HABOG, waardoor er meer

toekomstig afval kan worden opgeslagen, is gestart in 2016 en wordt naar verwachting eind 2019 opgeleverd. In 2015 is er met URENCO een nieuw contract afgesloten voor de bouw en de inname en opslag van het verarmd uranium dat URENCO produceert. De bouw van dit nieuw opslaggebouw (VOG2) verloopt volgens planning en binnen budget en is in maart 2017 opgeleverd. Tenslotte is het contract voor de aanvoer van afval afkomstig van de productie van medische isotopen door Mallinckrodt (nu IBA) in Petten wederom verlengd voor een jaar.

Omzet en resultaat

De gerealiseerde omzet over 2016 bedraagt € 26,0 miljoen. Dit is een daling van € 18,9 miljoen ten opzichte van de € 44,9 miljoen van 2015. Dit wordt deels wordt verklaard door éénmalige bijdragen en deels door tijdelijke fluctuaties in afvalaanvoer. Zo is in 2016 eenmalig een bedrag van € 10,9 miljoen ontvangen van URENCO inzake de bijdrage van toekomstige kosten aan VOG2. In 2015 ontving COVRA € 22 miljoen aan eenmalige bijdragen voor de afhandeling van de oude contracten van afvalleveranciers (GCO, ECN, RID) voor de afkoop van de toekomstige kosten aan HABOG. Deze eenmalige bijdragen in 2016 en 2015 leidden tot even grote toevoegingen aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven.

Een afname in het afvalaanbod in de reguliere ophaaldiensten veroorzaakten in 2016 een omzetsdaling van € 0,7 miljoen. URENCO heeft in 2016, in afwachting van de oplevering van het nieuwe VOG2, geen DV70 containers afgevoerd, een dienst die in 2015 nog goed was voor een omzet van € 7,6 miljoen. Hierdoor is er ook geen bijdrage voor de transportkosten (in 2015 nog € 2,0 miljoen) gerealiseerd. Overigens werd de omzetsdaling in 2016 deels gecompenseerd door EPZ, die meer betoncontainers heeft afgevoerd ad € 0,8 miljoen en € 1,0 miljoen heeft bijgedragen aan de kosten voor het her stapelen van de reeds opgeslagen 200L vaten in het LOG. Behalve de omzetveranderingen door URENCO en EPZ bestaan de overige veranderingen voornamelijk uit kleinere verschillen in projectadvisering en het uitlenen van personeel.

Naast de omzet zijn ook de bedrijfskosten gedaald ten opzichte van 2015. De daling van € 17,3 miljoen is voor een groot deel te verklaren door de per saldo € 16,3 miljoen lagere dotaties aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven. Een klein deel van de verklaring is te vinden in de afschrijvingen, die vanwege het volledig afschrijven van het VOG1 met € 0,6 miljoen gedaald zijn ten opzichte van 2015. Overige bedrijfskosten zijn gezamenlijk met € 0,4 miljoen gedaald.

Het verschil tussen omzet en bedrijfskosten resulteert in een bedrijfsresultaat van € 3,6 miljoen over 2016 tegenover een resultaat van € 5,2 miljoen over 2015.

De daling van de financiële baten en lasten ad € 2,0

miljoen wordt veroorzaakt door € 1,4 miljoen meer rentedotaties aan de voorzieningen en € 0,6 miljoen lagere renteopbrengsten. Deze lagere renteopbrengsten zijn het resultaat van de lage rentestand. De rentedotaties aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven van de actieve en passieve fase en voor de eindberging zijn 4,3% over de beginsaldi van de voorzieningen 2016. De renteopbrengsten zijn de opbrengsten van de uitstaande gelden voor deze voorzieningen. Doordat deze opbrengsten lager zijn dan 4,3%, is 2016 afgesloten met een negatief renteresultaat ad € 8,7 miljoen. Dit renteresultaat domineert het negatieve resultaat over 2016.

Het resultaat over 2016 bedraagt € 5,1 miljoen negatief. Ten opzichte van 2015 is dit een verslechtering van € 3,6 miljoen. Enerzijds daalde het gerealiseerd bedrijfsresultaat met € 1,5 miljoen en anderzijds daalden de financiële baten en lasten met € 2,0 miljoen.

Kasstroom en financieringsbehoeften

De positieve cashflow over 2016 bedraagt € 18,0 miljoen en is hiermee € 12,0 miljoen lager dan over 2015 (€ 30,0 miljoen). De belangrijkste oorzaak hiervan is de omzetsdaling van € 18,9 miljoen. Daarentegen zijn de mutaties in het werkkapitaal € 5,6 miljoen positiever. Eveneens zijn er ten opzichte van 2015 minder investeringsuitgaven gedaan (€ 0,4 miljoen), zijn de overige bedrijfskosten exclusief mutatie voorzieningen € 0,8 miljoen lager, is het saldo van de ontvangen en betaalde rentes € 0,6 miljoen lager en zijn de afschrijvingen € 0,4 miljoen lager. Al met al zorgen de positieve kasstromen van COVRA ervoor dat er geen behoefte is aan externe financiering.

Normrendement

De Staat geeft als Aandeelhouder een rendementsverwachting op eigen vermogen mee aan iedere staatsderneming, genaamd het Normrendement. Voor COVRA wordt een bandbreedte van 4 - 6 % gehanteerd. COVRA hanteert vanaf 2015 deze norm voor het financieel strategisch plan van haar activiteiten en als meetinstrument voor de realisatie van haar bedrijfsresultaat.

De balans en de winst- en verliesrekening van COVRA worden sterk gedomineerd door de beleggingsresultaten. Er is overleg met de Aandeelhouder over het rendement berekend over het operationele resultaat en daaraan verbonden vermogen. Het normrendement over 2016 is 14,0% en te vergelijken met de 12,6% in 2015. Hiermee voldoet COVRA aan de verwachtingen van de Aandeelhouder.

Continuïteit

De lange termijn zorg betekent dat voorzieningen moeten worden gevormd voor de realisatie van de eindberging. De financiële middelen ten behoeve van de voorzieningen dienen dus evenredig te groeien met de voorzieningen. Door tegenvallende resultaten lopen deze middelen achter op de gevormde voorzieningen. De tegenvallende beleggingsresultaten, die tezamen met de rentedotaties voor de voorzieningen het renteresultaat

zijn, zorgen voor een negatief resultaat over 2016. Het eigen vermogen van COVRA is per 31 december 2016 negatief. Bij blijvende tegenvallende resultaten wordt het eigen vermogen negatiever. De verwachting is dat met een wijziging in het beleggingsstatuut in medio 2017 de renteresultaten op termijn zullen verbeteren. Door een ruimer beleggingsstatuut zijn er meer mogelijkheden om een hoger rendement te genereren dan tot nu toe het geval is geweest.

De continuïteit van de onderneming is gewaarborgd omdat COVRA positieve kasstromen genereert. COVRA heeft geen externe financiering en waarborgt haar grootste toekomstige omzetstromen middels de in 2015 afgesloten lange termijn contracten en eerdere afkoop van afvalaanleveringen in 2003.

Beleggingsbeleid

Het resultaat van COVRA wordt sterk gedomineerd door de financiële baten en lasten. De tegenvallende beleggingsresultaten hebben in 2016 geleid tot een negatief eigen vermogen. In overleg met de Raad van Commissarissen en het Ministerie van Financiën heeft de Directie in 2014 door KPMG een onderzoek laten uitvoeren naar de achtergrond en verbetermogelijkheden van de beleggingsresultaten. Dit onderzoek is in 2015 afgerond. De mogelijkheden binnen het huidige beleggingsbeleid beperken zich tot korte termijn spaardepositos of schatkistbakieren. In 2016 heeft de Aandeelhouder aangegeven te kunnen instemmen met de verruiming van het beleggingsmandaat. Naar verwachting zal dit medio 2017 geëffectueerd worden. Hierdoor kunnen over de langere termijn hogere rendementen worden behaald en kan de negatieve trend in het eigen vermogen worden teruggedrongen of gestopt.

Herijking prijsbeleid

Bij de overdracht van afval aan COVRA wordt, tegen finale kwijting, een tarief in rekening gebracht aan de afvalleverancier dat de diensten over de gehele beheercyclus (van transport tot eindberging) dekt. Het lange termijn risico wordt daarmee COVRA overgenomen. Dit is uniek in Europa. In 2016 is een herijking van de kostprijsstructuur uitgevoerd, onafhankelijk gevalideerd en goedgekeurd door de Raad van Commissarissen. Het nieuwe prijsbeleid voor 2017, de tarievenlijst en de toelichting hierop is te vinden op de website van COVRA.

Tabel 3.13 Overzicht van de directe economische waarden conform GRI (EC1) in duizend EURO's

GRI referentie EC1		2016	2015	2014
Direct gegenereerde economische waarde (in duizenden euro's)				
a) Inkomsten	Omzet	26.036	44.889	19.158
	Rente baten	101	657	1.039
		26.137	45.546	20.197
b) Operationele kosten	Bedrijfskosten	22.428	39.729	14.702
c) Personeelskosten	Salarissen	3.498	3.412	3.495
	Sociale lasten	594	494	593
	Pensioenpremies	507	514	559
		4.599	4.420	4.647
d) Betaling aan kapitaalverstrekkers	Betaalde rente	87	1	1
e) Belastingen	Niet VPB-plichtig	0	0	0
f) Maatschappelijke investeringen	Sponsoring	50	40	21
Economische waarde toekomend aan rechtspersoon	Mutatie algemene reserves	-5.115	-1.518	-1.502

3.9 Internationale ontwikkelingen en samenwerkingen

COVRA werkt samen met belanghebbenden in Nederland en met collega's in internationale netwerken. COVRA neemt deel aan internationale werkgroepen en organisaties in EU, IAEA en OECD/NEA verband. Er is regelmatig overleg met de belangrijkste producenten van radioactief afval en met betrokken overheidsinstanties.

COVRA zorgt voor het Nederlandse radioactieve afval. Ons land telt maar één radioactiefafvalorganisatie. Dat zelfde geldt voor de meeste Europese landen. Juist daarom is internationale samenwerking belangrijk. Het is de enige manier om ervaringen uit te wisselen op het gebied van radioactief afval.

De expertise van COVRA is nodig voor het ontvangen, verwerken en beheren van het afval, maar COVRA stelt deze ook graag extern beschikbaar. In haar taak als kennis- en expertisecentrum op het gebied van radioactief afval adviseert COVRA klanten over mogelijke verwerking van het afval en geeft het strategisch advies aan de overheid en verschillende internationale organisaties (IAEA, EC, OECD NEA). COVRA neemt gericht deel aan internationale werkgroepen en platforms en deelt informatie projectmatig met zusterorganisaties en onderzoeksinstituten.

Samen met Europese collega-organisaties is assistentie geboden aan Oekraïne bij het opzetten van een afvalorganisatie. COVRA heeft samengewerkt om een afvalclassificatiesysteem op te zetten en om te assisteren bij het opzetten van een radioactief afvalmanagementorganisatie voor de eindberging van radioactief afval in Oekraïne. Dit project is in 2016 afgerond. Daarnaast assisteert COVRA haar Spaanse collega's (ENRESA) bij de ontwikkeling van een opslaggebouw voor hoogradioactief afval, vergelijkbaar met het HABOG. COVRA ondersteunt ook zusterorganisaties in andere landen. Zo neemt COVRA deel aan de "international group of experts" die de Dansk Dekommissionering (Denemarken) adviseert bij de keuze voor een lange termijn strategie voor het Deense radioactief afval. COVRA dient als voorbeeld voor één van de beleidsopties: lange termijn opslag gevolgd door eindberging.

Ook is COVRA nauw betrokken bij de discussies en activiteiten om mogelijkerwijs een regionale eindberging te realiseren in Europa (www.erdo-wg.eu) en neemt COVRA deel aan het Europese technologie platform voor het onderzoek naar eindberging (www.idgtp.eu).

De Europese richtlijn voor radioactief afvalmanagement (Council Directive 2011/70 Euratom) is in augustus 2013 in de Nederlandse regelgeving geïmplementeerd.

Het opzetten van een Nationaal Programma voor een veilig en verantwoord beheer van radioactief afval, en gebruikte splijtstof, is de kern van de verplichtingen onder deze EU-richtlijn. COVRA heeft in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken een inventarisatie gedaan van het radioactief afval in Nederland en de ontwikkeling hiervan. Uit deze inventarisatie blijkt onder andere dat Nederland een goede infrastructuur heeft voor de verwerking van verschillende soorten regulier radioactief afval. Ook zijn er voor alle afvalsoorten

verwijderingsroutes beschikbaar. Voor de vaak kleine hoeveelheden niet-standaard afval worden in samenwerking met COVRA op-maat-gesneden oplossingen ontwikkeld. De inventarisatie is in 2015 gepubliceerd met het ontwerp National Programma en te downloaden van de COVRA-website. Het definitieve Nationaal Programma is in 2016 gepubliceerd en ingediend bij de Europese Commissie.

RISICOBEBEERSING

Als enige radioactief afvalbeheerder van Nederland heeft COVRA een groot maatschappelijk belang. Het reduceren en beheersen van risico's is dan ook een integraal onderdeel van de dagelijkse bedrijfsvoering. Dit hoofdstuk beschouwt de genomen beleidsmaatregelen, specifiek vanuit het perspectief van de risicobeheersing.

4.1 Risicokader

Elke organisatie wordt geconfronteerd met in- en externe ontwikkelingen die het behalen van de doelstellingen kunnen beïnvloeden. Risico is de kans dat een gebeurtenis plaatsvindt vermenigvuldigd met het gevolg van die gebeurtenis. Het is onmogelijk alle risico's te kennen, te beschrijven en te beheersen. Daarom richt de risicobeheersing zich op die risico's die een wezenlijke invloed kunnen hebben op de beschreven doelstellingen.

COVRA maakt daarbij, in aansluiting op de richtlijnen voor jaarrapportlegging, onderscheid tussen strategische, operationele, financiële, en compliance risico's.

Strategische risico's zijn van invloed op lange termijn doelstellingen, terwijl operationele risico's relateren aan de efficiëntie en effectiviteit van bedrijfsprocessen en veiligheid. Financiële risico's hangen samen met waardefluctuaties van activa en passiva en de betrouwbaarheid van de financiële rapportage. Compliance risico's, of wet- en regelgevingsrisico's, hangen samen met de naleving van bestaande wet- en regelgeving. Per risicocategorie bepaalt COVRA de mate van risicoacceptatie en beschrijft het oorzaken en genomen maatregelen.

Risicoacceptatie

Het kader voor risicobeheersing vormt de risicoacceptatie: de benadering bij het beoordelen en het nemen of vermijden van risico's. Gezien de aard van de werkzaamheden en de extreem lange tijdshorizon waarin COVRA opereert, is acceptatie van risico's in het algemeen laag. De bereidheid om risico's aan te gaan verschilt per risicocategorie.

De bereidheid om risico's aan te gaan verschilt per risicocategorie.

Tabel 4.1 Risicoacceptatie

Categorie	Risico acceptatie	Toelichting
Strategisch	Gematigd	COVRA is bereid gematigde risico's te nemen in het ontwikkelen van nieuwe oplossingen voor haar klanten en lange termijn alternatieven voor het haar toevertrouwde afval. Dit wordt ingegeven door COVRA's streven naar robuustheid in haar (zeer) lange termijn perspectief.
Operationeel	Zeer laag	COVRA hanteert als principe dat toegepaste technieken simpel, bewezen, betrouwbaar en robuust zijn. Door de soms hoge stralingsbelasting van afvalsoorten is het niet eenvoudig om reparaties tijdens bedrijf uit te voeren.
Financieel	Zeer laag	COVRA heeft een zeer hoog niveau van interne beheersing waardoor financiële risico's voldoende gemitigeerd worden.
Financiële verslaggeving	Zeer laag	COVRA heeft een zeer hoog niveau van interne beheersing waardoor financiële verslaggevingsrisico's voldoende gemitigeerd worden.
Wet- en regelgeving	Zeer laag	COVRA streeft er naar om te allen tijde te voldoen aan wet- en regelgeving. Met daarbij speciale aandacht voor Veiligheid, Milieu en Beveiliging.

4.2 SWOT-analyse

Een SWOT-analyse geeft de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van een organisatie schematisch weer. De SWOT-analyse van COVRA is hieronder weergegeven.

Figuur 4.1 SWOT

Sterkten: 1. Kwaliteit 2. Veiligheid 3. Kennismanagement 4. Transparantie 5. AO/IC 6. Beschikbaarheid	Zwakten: 7. Vermogenspositie 8. Personeelsbeschikbaarheid
Kansen: 9. Verbrandingsovens 10. Nieuwe afvalverwerkingsroutes	Bedreigingen: 11. Beveiligingsrisico's 12. Milieurisico's

De SWOT-analyse vormt de basis van het beleid en de strategie die COVRA voert. De twaalf SWOT-thema's zijn toegelicht in hoofdstuk 3, met uitzondering van Kwaliteit en Interne Beheersing (onderwerpen 1 en 5). Deze worden namelijk samen met de zwakten en bedreigingen toegelicht in paragraaf 4.3, waar ook minder belangrijke risico's de revue passeren. Kwaliteit (voldoen aan wet- en regelgeving) was voorheen een belangrijk risico, maar is over de jaren door adequate maatregelen juist omgevormd tot een sterk punt.

4.3 Risicobeheersing

COVRA beheerst risico's enerzijds via 'passieve beheersing', en anderzijds via het integreren van risicomanagement in organisatieprocessen.

Passieve beheersing vindt plaats door risico's mee te wegen in de technische keuzes voor gebouwen en installaties. Hieronder vallen verschillende operationele risico's, de lange termijn (milieu)effecten en risico's van ongewone gebeurtenissen met een kleine kans van optreden. Passieve beheersing is beschreven in het Veiligheidsrapport (VR) en het Milieueffectrapport (MER) als onderliggende documenten van de verleende Kew-vergunning. Diverse externe instanties zien toe op de daadwerkelijke beheersing. Daarnaast is met het robuustheidsonderzoek HABOG (2013) en het robuustheidsonderzoek voor de overige gebouwen (2016) aangetoond dat de bestaande eisen en veiligheidsmarges voldoende zijn, zelfs in het geval van zeldzame of onvoorziene gebeurtenissen.

Beheersing van de overige risico's vindt plaats door risicomanagement te integreren in de processen van de organisatie en door het verzekeren van de kwaliteit van de organisatie. Dat betekent onder andere: het hebben van de juiste bedrijfsinstallaties, medewerkers, administratieve systeem, interne beheersing (AO/IC), deskundigheid, financiële middelen, en het geoefend zijn en blijven, voor noodsituaties. Hieronder zijn de bestaande risico's per risicocategorie toegelicht.

Strategische risico's

De belangrijkste strategische risico's zijn de beschikbaarheid van bedrijfsmiddelen, de beschikbaarheid van kennis en kunde, en de sociale context waarin COVRA opereert. Door de veroudering van bedrijfsmiddelen is

er een verhoogde kans op storingen, waardoor vaker onderhoud gepleegd moet worden en de beschikbaarheid van reserveonderdelen lager wordt. Om dit te beheersen heeft COVRA een "Asset Aging Management" ontwikkeld. Zoals eerder aangegeven is COVRA een compacte organisatie en zullen meerdere medewerkers op afzienbare termijn pensioensgerechtigd zijn. Om hierop te anticiperen is een personeelsontwikkelings- en kwalificatieplan opgesteld. Tenslotte vormt de maatschappelijke en politieke dynamiek een risico op het behalen van strategische doelstellingen. De nucleaire sector wordt nauwlettend gereguleerd, dus aangepaste wet- en regelgeving is direct van invloed op de strategie van COVRA. COVRA communiceert dan ook frequent en openlijk met maatschappelijke stakeholders, waaronder ook de wetgevende macht.

Operationele risico's

Veiligheid is het belangrijkste aandachtsveld voor operationele risico's. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen (nucleaire) ongevallen, kriticiëit en cybersecurity. Middels gestructureerde risicomangement methodieken over de gehele levenscyclus van de faciliteiten worden risico's over het ontwerp en aanpassingen aan de installaties gereduceerd. Het risico op ongevallen tijdens uitvoering wordt eveneens ingeperkt door de versteviging van het werkvergunningensysteem in 2016 en regelmatige veiligheidsanalyses. In 2016 is er opnieuw extra aandacht besteed aan het lerend vermogen van de organisatie in het kader van de veiligheidscultuur. Zo worden er op informele doch gestructureerde basis ervaringen uitgewisseld tussen COVRA en buitenlandse collega's. Kriticiëit is een veiligheidsrisico dat veroorzaakt wordt door een toename in het aanbod van radioactief afval. Hiertoe formuleert COVRA heldere acceptatie eisen voor haar klanten en voert het continu in- en externe controles uit. Cybersecurity wordt een steeds relevanter risico. Er is een kans dat al dan niet kwaadwillenden in bezit komen van cruciale informatie aangaande radioactieve materialen. Om dit te voorkomen stelt COVRA beveiligingsplannen op voor transporten en zorgt dat haar medewerkers hiervan op de hoogte zijn en er naar handelen mocht dit noodzakelijk zijn.

Financiële risico's

De belangrijkste financiële risico's zijn renteverliezen, investeringsverliezen bij projecten, omzetverlies door wegvallende klanten en onjuiste kostenverantwoording. De interne beheersingsstructuur is bij COVRA van een zeer hoog niveau, waardoor eventuele financiële risico's en financiële verslaggevingsrisico's in voldoende mate gemitigeerd worden. Zo worden mogelijke veranderingen van beleggingsresultaten continu gemonitord, in overleg met de Aandeelhouder. In het geval van investeringen zorgt COVRA voor adequate projectbewaking en budgetbeheersing. Hierin verlegt het waar nodig risico's bij contractanten (klanten) of verdisconteert het projectrisico's op transparante wijze in contractprijzen. Contracten met de belangrijkste klanten worden waar mogelijk afgesloten voor een lange termijn, waarmee toekomstige

omzetten gewaarborgd blijven. Mede hierdoor heeft de maatschappelijke discussie rond de HFR in Petten en het openhouden van de kerncentrale in Borssele geen korte termijn impact op het financiële risicoprofiel.

Financiële verslaggevingsrisico's

De belangrijkste financiële verslaggevingsrisico's zijn ontoereikende voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten, eindberging en dubieuze debiteuren. Om deze risico's in te perken neemt COVRA een aantal beheersmaatregelen. Voorbeelden hiervan zijn adequate controletechnische functiescheidingen, budgetcontroles, kwartaalrapportages en resultaatanalyses aan de Raad van Commissarissen. Ook zorgt het voor een sluitende geld-goederenbeweging waarbij de omzet periodiek wordt aangesloten met het afvalbeheersysteem, per kwartaal aansluiting tussen subadministraties en financiële administratie (salarisadministratie, debiteuren- en crediteurenadministratie), adequate debiteurenbewaking, per kwartaal nauwkeurige analyse van tussenrekeningen en een adequate autorisatiematrix die aansluit op de gewenste bevoegdheden volgens de statuten. Daarnaast is in 2016 een start gemaakt met de verdergaande digitalisering van de verplichtingen administratie en geautomatiseerde factuurmatching. Dit project zal naar verwachting in 2017 worden afgerond.

Voor de voorzieningen van COVRA betreffende groot onderhoud, toekomstige uitgaven van opslag en eindberging, bestaat een systeem van evaluatie iedere vijf jaar en in 2015 zijn deze voorzieningen conform het evaluatieplan geëvalueerd. De uitkomsten hiervan zijn als onderdeel van de jaarrekeningscontrole gecontroleerd. Voor 2016 zijn hier geen veranderingen op doorgevoerd. De interne beheersing heeft geen fouten aan licht gebracht en daarnaast zijn er geen noemenswaardige tekortkomingen door de accountant geconstateerd.

Wet- en regelgeving

COVRA heeft een kwaliteitsmanagement systeem dat geaccordeerd is door de externe toezichthouder en dat aansluit bij internationale normen en richtlijnen opgesteld door de IAEA. Tevens is er een ethische code waarin de gedragsregels zijn vastgelegd en is er een vertrouwenspersoon benoemd (en bekend gemaakt binnen de organisatie) voor het melden van niet-conforme gebeurtenissen.

COVRA maakt deel uit van de vitale infrastructuur in Nederland. Het COVRA-beleid ten aanzien van veiligheid en de uitvoering hiervan wordt door de externe toezichthouder (ANVS) getoetst. Er zijn strikte toegangsprocedures en veiligheidsscreenings bij vast- en tijdelijk personeel en leveranciers. In 2016 is specifiek aandacht besteed aan cybersecurity en is het beleid daar waar nodig aangepast.

Synthese van risico's en mitigatie

Onderstaande tabel geeft de verschillende risico's per

categorie weer, met daarin de oorzaken en de door COVRA genomen maatregelen.

Tabel 4.2 Risicobeheersing

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
Strategisch	Niet beschikbaarheid bedrijfsmiddelen	Veroudering van de bedrijfsmiddelen wat tot uiting komt in extra storingen, verhoogd onderhoud en de soms beperkte beschikbaarheid van reserve onderdelen.	Ontwikkeling van een "Asset Aging Management.	5-jaarlijks
		Aanvullende eisen ten gevolge van nieuwe wetgeving of aanvullende eisen.	Proactieve herinvesteringen.	
	Niet beschikbaarheid kennis en kunde	Aanbod van nieuwe afvalstromen of vermindering bestaande. COVRA kent een zeer laag personeelsverloop. Dit betekent dat er door pensionering op relatief korte termijn veel ervaren management en leidinggevenden afscheid gaan nemen. De nucleaire sector in Nederland is beperkt waardoor de mogelijk werving van ervaren personeel beperkt is.	Heroriëntatie op benodigde middelen in het 5 jaarlijkse beleidsplan. Opzet middellange termijn personeel ontwikkelings- en kwalificatie plan. Proactieve werving van personeel. Professionaliseren van de HR functie	5-jaarlijks
Operationeel	Wegvallen van draagvlak (Sociale context)	De exogene factoren waar COVRA mee te maken heeft, zijn vooral politieke en maatschappelijke factoren. Deze zijn sterk bepalend voor de toepassing van kernenergie in de energieproductie, maar hebben ook hun weerslag op het overige gebruik van radioactieve stoffen, straling en nucleaire technieken.	Voortzetten van het huidige beleid: Open communicatie van de maatschappelijke bijdrage van (medische) nucleaire technologie en de rol van COVRA in het bijzonder.	Jaarlijks
	Optreden van een (Nucleair) Ongeval	Storingen Onvoldoende proces beheersing Onvoldoende kennis en ervaring. Menselijk falen. Externe invloeden.	Ontwerp installaties en gebouwen en implementatie van een (lange termijn gerichte) onderhoudssystematiek. In stand hebben van een actieve Bedrijf-Hulp-Verlening organisatie. Voorzien in voldoende opleiding en training volgens een gestructureerd opleidingsplan. Toepassen van een continu verbeterprogramma (lerend vermogen)	Ieder kwartaal

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
Financieel	Kriticiteit	Toename aanbod afval met geringe hoeveelheden verrijkt materiaal.	Heldere acceptatie criteria.	Jaarlijks
	(Cyber) Security	Staat, terroristen, demonstranten en activisten, ontevreden medewerkers, verwarde personen.	Metingen en controles (intern en extern). Beveiligingsplan voor COVRA en voor transporten. Goede arbeidsvoorwaarden aandacht voor medewerkers tevredenheid. Externe toetsing aan de hand van "Design Basis Threats". Awareness programma Fysieke maatregelen (Defense in Depth)	Continu Jaarlijks
	Realiseren van renteverlies	COVRA belegt de gelden voor toekomstig groot onderhoud, opslag en eindberging in vastrentende waarden. De rentevoet is historisch laag wat haar weerslag heeft op het financieel resultaat van COVRA.	COVRA belegt over een zeer lange termijn waardoor relatief kortstondige periodes van lage rente opgevangen kunnen worden. Periodieke bespreking van het beleggingsbeleid in samspraak met de aandeelhouder. Ontwikkeling van een alternatief beleggingsbeleid. De aandeelhouder heeft hier een positief advies over gegeven.	Lange termijn beleggingen (tot 2130) 5-jaarlijks herijking van het mandaat door de aandeelhouder. Jaarlijkse toestemming voor het jaarplan door de rvc
	Omzetverlies door wegvallen klanten	COVRA's klanten basis bestaat uit potentieel 1300 klanten waarvan er op jaarbasis 200 - 400 klanten daadwerkelijk afval aanleveren. Hiervan zijn 5 - 6 grote klanten verantwoordelijk voor 80% van de omzet. Wegvallen van een van deze klanten heeft direct weerslag op de bedrijfsresultaten.	Langetermijn-contracten met de grotere klanten. Wegvallen van een grote klant betekent niet dat de afval aanvoer onmiddellijk stopt, waardoor noodzakelijk aanpassingen in de bedrijfsvoering geleidelijk doorgevoerd kunnen worden. Cashflow forecast in combinatie met scenariobeschouwingen	Ca 15-25 jaar contracten 5-jaarlijks. Of vaker indien opportuun.

Categorie	Risico	Oorzaak	Maatregel	Periodiciteit
Financiële verslaggeving	Investeringsverliezen door projectrisico	Er staan grote investeringsprojecten in de planning. De omvang en complexiteit zijn groter dan de normale projecten binnen de bedrijfsvoering. Hierdoor ontstaat risico op kostenoverschrijdingen en uitloop.	Opzet van speciale projectteams met inhuur van externe deskundigen.	Wekelijks overleg projectteams
			Onafhankelijke toetsing van resultaten door derden.	Maandelijkse afstemming van de ontwikkeling met klanten
			Nauwe afstemming met de klanten tijdens ontwikkeling en uitvoering.	
			Ontwikkeling van een uniform projectportfolio en projectmanagement methodiek.	Samenwerking zoeken met professionele partijen op gebied van project management.
			Budgetoverschrijdingen worden bekostigd door contractanten, dan wel verdisconteringen van projectrisico in de contractprijzen.	N.v.t.
Financiële verslaggeving	Ontoereikende voorzieningen	Te lage dotaties aan voorzieningen waardoor deze te laag worden gewaardeerd. Onjuiste (memoriaal)boekingen in de financiële administratie.	Periodieke evaluatie van voorzieningen voor toekomstige uitgaven.	Jaarlijks
			Periodieke debiteurenbewaking waarbij afstemming met de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt gemaakt.	Ieder kwartaal
			Interne controle op memoriaalboekingen.	Continu
	Onjuiste waardering van transitorische posten	Onjuiste of onvolledige verwerking van de af te wikkelen posten.	Afloopcontrole transitorische posten.	Ieder kwartaal
			Afstemming met brondocumentatie.	Ieder kwartaal
Wet- en regelgeving			Interne controle op memoriaalboekingen.	Continu
	Veranderende wet- en regelgeving.	Eisen aan en toezicht op nucleaire installaties worden vaak gebaseerd op kerncentrales. Deze maatregelen worden eventueel via een proportionaliteitsprincipe, "graded approach", toegesneden op installaties zonder kernreactor, zoals COVRA. Dit proces kan resulteren in eisen en toezicht die niet aansluiten op de aard van werkzaamheden zoals die bij COVRA plaatsvinden. Uiteindelijk resulteert dit in hogere kosten dan noodzakelijk.	Bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke regelgeving en richtlijnen voor installaties zonder kernreactor. Verduidelijken en uitdragen waar installaties met of zonder kernreactor in de aard van de werkzaamheden verschillen. Opnemen van voldoende flexibiliteit in de (langjarige) contracten om kosteffecten op te kunnen vangen.	Continu

Dis-continuïteit in wet en regelgeving	COVRA neemt afval in opslag voor 100 jaar op basis van dan geldende voorschriften en inzichten. Verandering in wet- en regelgeving met terugwerkende kracht kan potentieel tot grote hoeveelheden off-spec afval leiden. Aanpassing kan achteraf alleen tegen hoge kosten.	Opstellen van heldere en duidelijke acceptatie criteria, waarbij rekening gehouden wordt met internationale ervaringen. Introductie van standaard verpakkingen en verwerkingstechnieken. Bijdragen aan een stabiel en consistent afvalbeleid in Nederland.	Jaarlijks
Weigeren van een vergunning	Eind 2013 heeft COVRA een revisie van haar Kew-vergunning aangevraagd. Groepen in de samenleving grijpen dit aan om de ontwikkeling van de Nucleaire sector in Nederland als geheel ter discussie te stellen.	Een vergunningsaanvraag van hoge kwaliteit indienen. De maatschappelijke functie van COVRA in dienst van de gehele Nederlandse samenleving blijven benadrukken in open communicatie.	5-jaarlijks beperkt 10-jaarlijks volledig Continu

TOEKOMSTPARAGRAAF

5.1 Investeringsen

COVRA en haar faciliteiten zijn ontworpen om voor langere tijd afval te ontvangen en tijdelijk op te slaan. Het terrein is hiervoor uitgelegd. Dit betekent dat van tijd tot tijd nieuwe opslagruimte gerealiseerd moet gaan worden. Naast de uitbreiding van het HABOG en nieuwbouw VOG2 zal binnen de tijdshorizon van de

planperiode 2015 - 2020 de nieuwbouw LOG2 aan de orde komen. Voor de uitvoering van deze projecten, die geen onderdeel vormen van de standaard COVRA activiteiten, zal een beroep gedaan worden op tijdelijke externe experts en waar nodig toetsing door derden worden uitgevoerd, in nauw overleg met de meest betrokken stakeholders. De ervaring leert dat voor alle bovengenoemde projecten rekening gehouden moet worden met een engineering- en vergunningenproces van minimaal twee jaar

De verwachte investeringen zijn in onderstaand investeringsprogramma opgenomen:

Tabel 5.1 Investeringsbegroting

Project (>€250.000)	EUR (geschat)	Start project	Verwachte oplevering
HABOG plus *)	65.000.000	2016	2018
VOG2 *)	28.000.000	2015	2017
LOG2	20.000.000	2020	2022
Vloeistofscheidingsinstallatie	500.000	2013	2018
Nieuwbouw vloeistof- en kadaverovens of ontwikkeling alternatieve Plasmaoven	5.000.000 - 30.000.000	2018	2022
ICT infrastructuur	400.000	2015	2018
Transport en logistiek gebouw nieuwbouw	600.000	2018	2022
Infrastructuur nieuwe afvalroutes (400l, verval)	450.000	2016	2018
Opvolging robuustheidstest en verzekerings-upgrades	300.000	2016	2018
Vergunningsstudies (10EVA tec.)	250.000	2019	2020
Terugneembaarheid HRA afval	450.000	2017	2020
Vernieuwing procesautomatisering afvalverwerkingsgebouw (AVG)	550.000	2017	2020
Vernieuwing toegangscontrole systeem	600.000	2016	2017

*) Externe financiering, niet op COVRA balans

5.2 Personeelsbezetting

Zoals in hoofdstuk 3.7 is aangegeven heeft COVRA de komende periode te maken met vergrijzing, verhoogde eisen vanuit de toezichthouders en veranderende wet- en regelgeving. Een goede personeelsbezetting is dus gewenst. De verwachte FTE-ontwikkeling, waarmee met bovenstaande factoren rekening is gehouden, voor de periode 2016 - 2020 is weergegeven in onderstaande tabel.

De grootste verandering ten opzichte van 2016 is versterking van de afdeling Onderzoek, Ontwikkeling

en Communicatie. Hier is rekening gehouden met de vervolgstudie van het OPERA onderzoeksprogramma (2 FTE), de geleidelijke ontwikkeling van programma-management op het gebied van ontmanteling (1FTE) en noodzakelijke versterking op het gebied van technologie voor ondersteuning van de bedrijfsvoering (2FTE). In deze opzet is geen rekening gehouden met mogelijke organisatieveranderingen door een intensievere bijdrage aan het historisch afval dossier in Petten en mogelijke betrokkenheid bij het beheer van de kerncentrale Dode-waard.

Tabel 5.2 Verwachte FTE-ontwikkeling 2016-2020

Afdeling	2016	2017	2018	2019	2020
Directie	1	1	1	1	1
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	3	7	8	8	8
Controle en zorg	12	13	123	13	13
Administratie en financiën	4	4	4	4	4
Personeelszaken	0	1	1	1	1
Facilitaire dienst	3	3	3	3	3
Bedrijfsvoering en beveiliging	25	24	24	24	24
Onderhoud en systemen	9	11	11	11	11
Transport en logistiek	2	2	2	2	2
TOTAAL	59 (58,1)	66	67	67	67

5.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is

De omzet wordt voor bijna 90% bepaald door een aantal grote klanten met wie langlopende contracten zijn afgesloten in 2015. Ook voor de komende jaren is het grootste deel van de omzet derhalve gewaarborgd. De overige 12% omzet over 2016 betreffen de omzet ophaaldiensten (10%) en overige bedrijfsopbrengsten (2%). In de in 2015 afgesloten langlopende contracten zijn naast de tarieven per ton ook vaste bijdragen per jaar voor de exploitatie overeengekomen, waardoor de omzet voor 2016 tot en met 2020 stabiel zal zijn. De omzet ophaaldiensten over 2016 is lager dan over 2017 tot en met 2020, omdat URENCO geen afval zal aanleveren in 2017. Echter levert URENCO wel een eenmalige bijdrage van €10,9 miljoen voor de toekomstige kosten aangaande VOG2. Deze bijdrage wordt voorts aan de voorziening voor toekomstige uitgaven gedoteerd. Voor de bepaling van de hoogte van het bedrijfsresultaat zijn de hoogten van dotaties aan en vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten en eindberging van belang. De dotaties zijn afhankelijk van de ontvangen afvalstromen, de bijdragen van klanten volgens contracten en het doelvermogen eindberging. Eveneens van invloed zijn de vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten, zoals vastgelegd in het voorzieningenplan. De mutaties in deze voorzieningen zijn daarmee relatief voorspelbaar. De dotatie in 2016 is wegens extra bijdragen volgens contracten €16,5 miljoen, terwijl de dotaties van 2017 tot 2020 naar verwachting jaarlijks tussen €13-14 miljoen zullen liggen. Jaarlijks zal er in 2016 tot en met 2020 naar verwachting tussen €7,8-8,5 miljoen vrijvallen ten gunste van de exploitatie.

Het renteresultaat is minder voorspelbaar en afhankelijk van de mogelijkheden binnen het beleggingsmandaat. De Minister van Financiën heeft inmiddels toegezegd een verruiming van dit mandaat mogelijk te maken. Dit aangepaste beleggingsmandaat wordt gedurende 2017 geëffectueerd. Het kost echter tijd om een verbetering van de beleggingsresultaten, en daarmee de balans, te realiseren.

5.4 Onderzoek en ontwikkeling

Behalve ontwikkelingen aangaande het afvalaanbod, volgt COVRA politieke, maatschappelijke en internationale ontwikkelingen op de voet. Met deze kennis kan COVRA tijdig inspelen op veranderingen. Zo werkt COVRA aan grotere verpakkingen, vervalopslag en fungeert ze als intermediair voor andere afvalverwerkers in binnen- en buitenland. De daarbij vergaarde kennis wordt weer ten dienste van de afvalproducenten en belanghebbenden ingezet. In 2016 zijn er nieuwe mensen aangenomen om deze ontwikkelingsactiviteiten te begeleiden.

Ontmanteling

De nucleaire inrichtingen in Nederland stellen tijdens hun operationele fase ontmantelingsplannen op en

geven een financiële zekerstelling af voor de te verwachten kosten. De uitvoering van een ontmantelingsproject duurt 10-15 jaar. Om dit daadwerkelijk uit te voeren is nu voorzien dat iedere inrichting te zijner tijd een eigen project organisatie zal moeten opzetten, ontmantelingsplannen zal moeten opstellen en afvalcriteria moet afstemmen. Dit lijkt verre van ideaal omdat er geen opbouw van kennis, kunde en ervaringen over de bedrijven heen wordt gerealiseerd die elders kan leiden tot kostenbesparing en een efficiëntere uitvoering. Dit komt nu al op kleine schaal voor, bijvoorbeeld bij cyclotrons van ziekenhuizen en de ontmanteling van de Lage Flux Reactor in Petten.

De ontmanteling en buitengebruikstelling van nucleaire objecten en inrichtingen is een speciaal aandachtsgebied waar COVRA actief kennis zal opdoen om haar klanten te kunnen ondersteunen. Met name COVRA's overzicht over de gehele afvalketen, lange termijn perspectief en haar uitgebreide Europese netwerk geeft haar een unieke positie om waarde toevoegen en kosten te kunnen beheersen. COVRA ziet hier een rol voor zichzelf en neemt in 2017 het initiatief de benodigde kennis en kunde actief te ontwikkelen en te beheren.

OPERA

Het onderzoeksprogramma eindberging radioactief afval (OPERA) onderzoekt hoe, na een periode van langdurige opslag in gebouwen, het dan nog radioactieve deel van het afval veilig kan worden opgeborgen in een eindberging. Het beleid is er op gericht dat dit na 2130 operationeel wordt. Dit ligt nog ver in de toekomst, maar fundamenteel onderzoek vergt tijd dus werkt COVRA daar nu al hard aan. Het onderzoek naar eindberging is nodig voor het vaststellen van afvalacceptatiecriteria (disposability), voor de lange termijn financiering en de onderbouwing van het Nederlands beleid. COVRA brengt de kosten voor dit onderzoek bij afvalproducenten in rekening door een opslag op de afvaltarieven. Het OPERA-onderzoek wordt betaald door de overheid en EPZ. Meer dan 20 onderzoeksinstituten in binnen- en buitenland leveren een bijdrage aan het onderzoek. De meeste OPERA-onderzoeksprojecten zijn in 2016 in de finale fase en worden in 2017 afgerond. Op basis van de uitkomsten van de OPERA-onderzoeksprojecten is gestart met het uitvoeren van de veiligheidsberekeningen en met opstellen van de safety case, waarin alle resultaten worden gebundeld en een routekaart wordt opgesteld voor toekomstig onderzoek.

COVRA coördineert het Nederlands onderzoek naar eindberging en zal dit, na het lopende OPERA programma, in een lange termijn vervolg project (OPERA-2) ook blijven doen. Leidend bij een vervolg op het huidige onderzoeksprogramma is de routekaart. Een goede samenwerking tussen COVRA, andere afvalorganisaties en de wetenschappelijke wereld helpen bij het in stand houden van de benodigde kennis op de lange termijn.

Getekend door de Directie, Nieuwdorp, 30 maart 2017
Ir. J. Boelen

RAAD VAN COMMISSARISSEN

6.1 Jaarrapport

Hierbij biedt de raad de aandeelhouder het jaarrapport 2016 met daarin de jaarrekening 2016 aan. Het jaarrapport is opgesteld door de directie. Een delegatie van de raad heeft de jaarekening uitvoerig besproken met de externe accountant. Vervolgens heeft de raad, in aanwezigheid van de externe accountant, het jaarrapport met de directie besproken.

De discussies die in dat verband gevoerd zijn hebben de raad ervan overtuigd dat aan alle voorschriften en eisen van governance en transparantie zijn voldaan. De raad heeft het jaarrapport 2016 in haar vergadering van 30 maart 2017 goedgekeurd. De jaarrekening is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze verklaring is toegevoegd aan de jaarrekening.

De raad stemt in met het voorstel van de directie om het resultaat van het boekjaar 2016, ad € -5,1 miljoen negatief ten laste te brengen van de algemene reserve. De raad adviseert de aandeelhouder om de jaarrekening vast te stellen en aan de directie decharge te verlenen voor het gevoerde beleid en dat aan de raad van commissarissen decharge wordt verleend voor het gehouden toezicht.

6.2 Toezicht

Maatschappelijke opdracht en verantwoordelijkheid
De integratie van de jaarrekening met de MVO-rapportage in het jaarrapport maakt dat dit laatste onderwerp structureel aan bod komt. In het kader van MVO zijn ook een aantal Key Performance Indicators (KPI's) en de toepassing van het Global Reporting Initiative (GRI) versie 4 beoordeeld door de externe accountant. Deze heeft beoordeeld of het jaarrapport een betrouwbare en toereikende weergave vormt in overeenstemming met de GRI G4 richtlijnen. Het resultaat van deze beoordeling is opgenomen in het jaarrapport. Het 2015 jaarrapport van COVRA is voor de Transparantiebenchmark beoordeeld met een score van 178 punten. Hiermee staat COVRA op de algemene ranglijst op de 35e plaats en in de sector Dienstverlening zelfs op de 5e plaats. De raad spreekt haar waardering uit voor het behaalde niveau en waar het feit dat de inbreng van COVRA's belanghebbenden expliciet in haar verslag is opgenomen.

Ontwikkeling strategie

De contouren van de strategie, de positionering en het organisatiemodel zijn in 2015 door de directie uitgewerkt in het zogenaamde Blauwe Boekje, hetgeen door de raad is besproken en goedgekeurd. De nadere uitwerking

hiervan, met als thema: Richting geven en omgaan met voortdurende verandering, is verder neergelegd in een vijfjaren beleidsplan 2015-2020. De directie heeft bij de ontwikkeling van het beleidsplan de aandeelhouder geconsulteerd en de Ondernemingsraad geïnformeerd. Het plan is door de raad intensief met de directie besproken en goedgekeurd in een extra raad van commissarissen vergadering.

Statuten update

De statuten beschrijven het juridisch kader waarin de bevoegdheden en plichten van directie, raad van commissarissen en aandeelhouder zijn vastgelegd. De statuten zijn in 2016 herzien en aangepast conform de voor Staatsdeelnemingen gebruikelijke opzet.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid is in 2016 opnieuw afgestemd en geformaliseerd met de aandeelhouder. De bestuurder ontvangt een vaste beloning zonder variabele of prestatie afhankelijke componenten. Gelet op de positie van COVRA wordt het niet passend geacht om de beloning afhankelijk te doen zijn van financiële, milieu of maatschappelijke doelstellingen. Deze dienen allen, en altijd, optimaal te worden behaald in de context van het overheidsbeleid ten aanzien van radioactief afval.

Organisatie

COVRA beschikt over een goed geoutilleerde maar ook compacte organisatie. Er is uitgebreid aandacht geweest voor veiligheid en ARBO zaken. In het bijzonder heeft de Raad aandacht besteed aan de nadere uitwerking van de in 2014 ingezette verdere verbetering van het Veiligheidscultuur programma. De veiligheidsrapportages werden gedetailleerd besproken. Er heeft zich slechts één veiligheidsincident voorgedaan binnen de kantooromgeving. Er hebben zich geen beveiligings-, stralings- of milieuincidenten voorgedaan.

Evaluatie van het Bestuur

Het functioneren van de bestuurder is door een commissie van de raad met de bestuurder geëvalueerd en de raad spreekt haar grote waardering uit voor de inzet, professionaliteit en behaalde resultaten van de directie.

Opslagcapaciteit en operationele infrastructuur

De uitbreiding van opslagcapaciteit voor hoogradioactief afval en voor verarmd uranium is een belangrijke activiteit voor de komende jaren. De raad heeft zich uitgebreid laten informeren over de voortgang van de lopende bouwprojecten: De realisatie van een nieuw opslag gebouw voor verarmd uranium en de uitbreiding van het opslag gebouw voor hoogradioactief afval.

In 2016 is veel aandacht geweest voor cyber-security. De raad heeft zich op de hoogte laten brengen van de uitdagingen en ontwikkelingen op dit gebied.

ANVS

Naast het toezicht dat de raad uitoefent op de de be-

drijfsvoering van de onderneming wordt er op de nucleaire veiligheid en stralingsbescherming toegezien door de ANVS. De raad en de raad van bestuur van de ANVS hebben de gelegenheid genomen om nader kennis te maken en beider rollen over en weer toe te lichten.

Financiën

Op financieel gebied is er, naast het toezicht op de resultaten van de normale bedrijfsvoering, specifiek aandacht besteed aan de ontwikkelingen in het beleggingsbeleid en de financiële consequenties van het veranderend wetgevend kader. De directie heeft, in nauw overleg met de raad, een proces ingezet om gezamenlijk met de aandeelhouder te zoeken naar een zo optimaal mogelijk beleggingsbeleid. De raad heeft dit onderwerp ook ter sprake gebracht in haar bespreking met de aandeelhouder.

6.3 Kwaliteitsborging

Samenstelling

In de profielschets van de raad is onder andere opgenomen dat deskundigheid wordt gewaarborgd op de terreinen: industrie en bedrijfsvoering; financiën en economie; politiek en overheid; nucleaire techniek en wetenschap. De huidige raad bestaat uit vier personen; ieder met een specifiek deskundigheidsterrein. De omvang van de raad wordt passend geacht voor de omvang van de onderneming. De samenstelling van de raad, zittingstermijn, hoofd en nevenfuncties en de primaire aandachtsvelden per lid zijn aangegeven in paragraaf 6.5.

Herbenoemingen

Per 1 juli 2016 is de heer Van der Hagen herbenoemd als commissaris van de vennootschap voor een periode van vier jaar.

Evaluatie

De raad is voornemens de in 2015 uitgevoerde (zelf)evaluatie te herhalen in 2017 met externe begeleiding. Een externe deskundige is daarvoor vastgelegd.

Tegenstrijdig belang

Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Om de schijn van mogelijke belangenconflicten te vermijden treedt de heer van der Hagen in 2017 terug als lid van de Raad van Toezicht van ECN. In zaken waarin de relatie tussen COVRA en ECN/NRG ter sprake is geweest, heeft de heer Van der Hagen niet deelgenomen aan de discussies.

Educatie

De raad houdt zich door middel van bedrijfsbezoeken, management updates voorafgaand aan de vergaderingen en deelname aan gerelateerde congressen op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de nucleaire en aanpalende sectoren.

6.4 Bijeenkomsten Raad van Commissarissen

De voltallige Raad heeft viermaal gezamenlijk met de directie regulier vergaderd. Daarnaast is in een extra vergadering gesproken over het beleidsplan. Eenmaal heeft overleg plaatsgevonden met de Ondernemingsraad. Een delegatie van de Raad heeft afzonderlijk van de directie met de Aandeelhouder gesproken over lopende ontwikkelingen. Met de externe accountant is er tweemaal overlegd en heeft er een pre-audit overleg plaatsgevonden. De voorzitter van de Raad heeft regelmatig contact onderhouden met de directeur.

De Raad van Commissarissen spreekt haar erkentelijkheid uit voor de inzet en toewijding van alle medewerkers in 2016.

Namens de Raad van Commissarissen,

Ir. J.J. Verwer, President Commissaris

6.5 Samenstelling Raad van Commissarissen en Directie

Raad van Commissarissen

Ir. J.J. Verwer (1941)

Aandachtgebied: Algemeen bestuur en bedrijfsvoering

President-commissaris.
Benoeming in juli 2009.
Herbenoeming in juli 2013.
Lopende termijn tot 1 juli 2017.

Nationaliteit: Nederlandse.

Voormalig CEO van Eon-Benelux N.V.

Relevante nevenfuncties:

lid Raad van Commissarissen Warmtebedrijf Rotterdam.
adviseur Nauta Dutilh.
lid stuurgroep Nintes.
diverse lidmaatschappen non-profit organisaties.

Drs. J. Lintjer (1943)

Aandachtgebied: Financiën en economie

Lid
Benoeming in 2009.
Herbenoeming in 2010.
Herbenoeming in 2014.
Lopende termijn tot 1 juli 2018.

Nationaliteit: Nederlandse.

Voormalig vicepresident van de Asian Development Bank.

Voormalig directeur financieringen van het ministerie van Financiën en plaatsvervangend Thesaurier-Generaal.

Relevante nevenfuncties:

lid Raad van Advies Allseas.
lid Raad van Advies Plan Nederland.
voorzitter Philippines-Netherlands Business Council.

Drs. P.L.B.A. van Geel (1951)

Aandachtgebied: Politiek en overheid, informatietechnologie

Lid

Benoeming in juli 2011.

Herbenoeming in juli 2015.

Lopende termijn tot 1 juli 2019.

Nationaliteit: Nederlandse.

Oud-staatssecretaris ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, voormalig voorzitter CDA Tweede Kamerfractie.

Relevante nevenfuncties:

voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Kentalis.

voorzitter Nederlandse vereniging Frisdranken, Waters, Sappen.

lid Raad van Commissarissen Goede Doelen Loterij.

voorzitter Raad van Toezicht Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs.

lid Raad van Commissarissen Luchtverkeersleiding Nederland.

voorzitter van de Raad van Commissarissen van het Energiefonds Overijssel.

Prof. Dr. Ir. T.H.J.J. van der Hagen (1959)

Aandachtgebied: Nucleaire techniek en wetenschap

Lid

Benoeming in 2012.

Herbenoeming in juli 2016.

Lopende termijn tot 1 juli 2020.

Nationaliteit: Nederlandse.

Voorzitter College van Bestuur van de Technische Universiteit Delft.

Voormalig Decaan van de faculteit Technische Natuurwetenschappen van de Technische Universiteit Delft

Voormalig directeur van het Reactor Instituut Delft van de Technische Universiteit Delft.

Relevante nevenfuncties:

lid van de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie.

lid van de TNO Strategische Adviesraad Energie.

lid van de Programmaraad van ADEM (Advanced Dutch Energy Materials).

Directie**Ir. J. Boelen (1960)**

Statutair directeur

In dienst per 1 november 2013.

Benoeming tot directeur per 1 januari 2014.

Nationaliteit: Nederlandse.

Relevante nevenfuncties:

geen

C - JAARREKENING 2016

De jaarrekening 2016 geeft een overzicht van de financiële situatie van COVRA. Het bestaat uit de balans per 31 december 2016, de winst- & verliesrekening over 2016, een toelichting op beide, het kasstroomoverzicht en overige gegevens.

BALANS PER 31 DECEMBER 2016

(na resultaat bestemming) in duizenden EURO's

	Toelichting	31-dec-16	31-dec-15
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	20.065	20.334
Vlottende activa			
Vorraden	2	802	521
Vorderingen	3	5.814	8.686
Liquide middelen	4	215.775	197.765
		222.391	206.972
		242.456	227.306
Eigen vermogen			
Geplaatst kapitaal	5	3.600	3.600
Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)	6	30	30
Overige reserve	7	-4.789	326
		-1.159	3.956
Voorzieningen	8	236.297	217.589
Kortlopende schulden			
Kortlopende schulden	9	7.318	5.761
		242.456	227.306

WINST- & VERLIESREKENING OVER 2016

in duizenden EURO 's

	Toelichting	2016		2015
Netto omzet:	10			
Netto omzet		24.575	41.501	
Overige bedrijfsopbrengsten		1.461	3.388	
		26.036		44.889
Bedrijfskosten:				
Salarissen en sociale lasten	11	4.599	4.420	
Afschrijvingen materiële vaste activa	12	1.650	2.220	
Overige bedrijfskosten	13	16.179	33.089	
		22.428		39.729
Bedrijfsresultaat		3.608		5.160
Financiële baten en lasten	14	-8.723		-6.678
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		-5.115		-1.518
Belastingen		0		0
Resultaat na belastingen		-5.115		-1.518

KASSTROOMOVERZICHT

in duizenden EURO's

	Toelichting	2016	2015
Bedrijfsresultaat		3.608	5.160
Aanpassingen voor:			
- afschrijvingen	12	1.650	2.220
- veranderingen in werkkapitaal			
• toename voorraden	2	-281	-19
• afname vorderingen	3	2.872	2.662
• toename kortlopende schulden	9	1.557	-4.046
- veranderingen in voorzieningen			
• dotaties aan voorzieningen	8/14	18.523	34.835
• onttrekkingen aan voorzieningen	8	-8.552	-8.324
		14.119	25.108
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		19.377	32.488
Ontvangen interest	14	101	657
Betaalde interest		-87	-1
		14	656
Kasstroom uit operationele activiteiten		19.391	33.144
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings in materiële vaste activa	1	-4.261	-4.726
Desinvesteringen in materiële vaste activa	1	2.880	1.550
Uitgaven uit hoofde van beleggingen in financiële vaste activa		0	0
Ontvangsten uit hoofde van beleggingen in financiële vaste activa		0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-1.381	-3.176
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0	0
Netto kasstroom in 2016		18.010	29.968
Liquide middelen begin van het jaar		197.765	167.797
Liquide middelen einde van het jaar	4	215.775	197.765

TOELICHTING OP DE BALANS EN DE WINST- & VERLIESREKENING

Algemeen

De Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. is statutair gevestigd te Middelburg. En is geregistreerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 22029665. De vennootschap oefent haar werkzaamheden uit vanaf het adres Spanjeweg 1 (havennummer 8601) te Nieuwdorp (Industrieterrein: Vlissingen - Oost).

Activiteiten

De activiteiten van de vennootschap bestaan uit het verwerven, inzamelen, bewerken, verwerken, tijdelijk en duurzaam bewaren en verwijderen van radioactief afval direct of indirect afkomstig van houders met een vergunning krachtens de Kernenergiewet en mede daarvoor in aanmerking komend afval een en ander binnen het beleid van de Rijksoverheid.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarrapportgeving en heeft als grondslag historische kosten.

Het systeem van verantwoording van de opbrengsten is gebaseerd op het in een kalenderjaar geaccepteerde afval. De daarvoor aan de leveranciers van afval in rekening gebrachte bedragen dienen ter dekking van de directe- en indirecte kosten, die thans tot uitgaven leiden, zowel als ter dekking van de kosten die deels pas in de (soms verre) toekomst tot uitgaven leiden. Voor deze laatste categorie is uitgegaan van geraamde bedragen. De tarief elementen voor de toekomstige

uitgaven worden aan de gelijknamige voorzieningen toegevoegd.

Continuïteit

Als gevolg van de onzekere situatie op de financiële markten en de dalende rente blijft de groei van het eindbergingsfonds achter bij de gestelde doelen. Dit veroorzaakt negatieve verwachte resultaten over de komende jaren. De beleggingen dienen tot 2130 met een gemiddelde reële rente van 2,3% te groeien teneinde het doelvermogen te kunnen realiseren. Er is overleg gaande met de Aandeelhouder over het te voeren beleggingsbeleid. In 2014 is in opdracht van de directie, de Raad van Commissarissen en de Aandeelhouder een onderzoek gestart naar het beleggingsbeleid, in 2016 heeft besluitvorming plaatsgevonden en de uitvoering van het beleid zal verder vorm krijgen in 2017.

Door de hierboven genoemde negatieve beleggingsresultaten laat de jaarrekening COVRA vanaf 2016, als gevolg van blijvend lagere renteopbrengsten en ongewijzigd beleid, een negatief eigen vermogen zien. COVRA heeft geen extern vreemd vermogen en haar cash flow en liquiditeitspositie is positief. De onderhandelingen over nieuwe langlopende contracten voor de belangrijkste afvalstromen (molybdeen vloeistof, hoograadioactief afval en U308) zijn in 2015 afgerond en in 2016 volledig geëffectueerd, waardoor een stabiele omzetverwachting is ontstaan.

Bovenstaande in ogenschouw nemende is het management van mening dat de going-concern veronderstelling gewaarborgd is.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA EN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT⁷

Algemeen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij in het hierna volgende anders is vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van aanschaffing- of voortbrengingskosten onder aftrek van de afschrijvingen. De afschrijvingen vangten aan op het moment van gereed melding of ingebruikname. De ontvangen doelsubsidies worden in mindering gebracht op de materiële vaste activa.

In verband met de lange periode waarbinnen de terreinen niet alternatief kunnen worden aangewend, wordt eveneens op terreinen afgeschreven. De gebouwen, terreinen en installatie worden lineair afgeschreven tot 2040.

Ten aanzien van de overige bedrijfsmiddelen worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

- meet- en automatiseringsapparatuur 3,3-10 jaar
- intern transportmateriaal 4 jaar
- kantoorinrichting en overige inventarissen 3,3-5 jaar
- auto's 4 jaar

Vorraden

De voorraden hulpmaterialen voor de opslag zijn gewaardeerd volgens de fifo-methode tegen aanschaffingskosten of lagere netto opbrengstwaarde. Deze lagere netto opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

⁷ Voor een toelichting op de niet hier separaat vermelde posten wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd op de nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Voorzieningen

Algemeen

De berekeningsgrondslagen en uitgangspunten die aan de voorzieningen ten grondslag liggen worden eens in de 5 jaar herzien. In 2015 zijn de voorzieningen geëvalueerd. Hierbij zijn alle variabelen en de uitgangspunten beoordeeld. In onderstaande tabel zijn de conclusies en aanpassingen in de variabelen en uitgangspunten opgenomen.

Voorziening	Variabele	2016	2015
Eindberging	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Doelvermogen	EUR 2 mrd	EUR 2 mrd
	Jaardotatie	182.000	4.065.000
	Eenmalige dotatie 2015	0	9.684.000
	Datum eindberging	2130	2130
	Bandbreedte	25%	25%
HABOG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	3.658.000	3.606.000
	Eenmalige dotatie 2015	0	12.238.000
	Vrijval per jaar	4.785.000	5.416.000
	Bandbreedte	10%	10%
VOG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	2.081.000	3.594.000
	Eenmalige dotatie 2016	10.903.000	0
	Vrijval per jaar	2.420.000	2.199.000
	Bandbreedte	10%	10%
LOG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	0	85.000
	Vrijval per jaar	297.000	184.000
	Bandbreedte	10%	10%
COG	Inflatie	2%	2%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Vrijval per jaar	71.000	70.000
Onderhoudsvoorzieningen	Inflatie	1,9%	1,9%
	Jaardotatie	1.699.000	1.554.000
	Vrijval	948.000	443.000

Bij de berekening van de voorziening eindberging is vanwege een aantal onzekere factoren in de uitgangspunten van deze berekening alsmede de extreem lange tijdshorizon waarop deze betrekking heeft, een bandbreedte aangehouden van 25% ten opzichte van het doelvermogen van €2 miljard. Om dezelfde reden is een bandbreedte aangehouden van 10% voor de overige voorzieningen.

Voorziening toekomstige uitgaven vast radioactief afval (eindberging)

De voorziening eindberging betreft de uitgaven van de uiteindelijke definitieve verwijdering van het afval (eindberging) na 2130 en heeft betrekking op zowel laag- en middelradioactief afval als hoogradioactief afval. Deze voorziening dient ter dekking van de kosten die voor een deel pas in de verre toekomst tot uitgaven leiden. Gezien de aard van de kosten wordt met geraamde grootheden gewerkt, zowel wat betreft bedragen als werkwijze en capaciteit. Aangezien de Rijksoverheid voor de diverse mogelijkheden voor eindberging nog geen definitief standpunt heeft bepaald, moet door de vennootschap met voorlopige kostenramingen worden gewerkt. De basis voor deze kostenramingen vormen de studie die de Commissie Opberging Radioactief Afval (CORA) in de periode 1996-2000 heeft uitgevoerd en internationale kostenramingen (Finland, Zweden en Zwitserland), geschaald naar de Nederlandse afvalinventaris. Als vervolg hiervan zijn in 2009 voorbereidingen gestart voor het Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval, OPERA. Actualisatie van de kostenramingen is één van de onderwerpen in dit onderzoeksprogramma. Het resultaat van deze analyse wordt medio 2017 verwacht. Dit heeft directe weerslag op de balanspositie, maar beïnvloedt de continuïteit ("going concern") van COVRA niet. OPERA wordt gefinancierd door overheid en elektriciteitssector. COVRA treedt op als coördinator van dit programma.

Voorziening toekomstige uitgaven overig radioactief afval

De voorziening voor vloeibaar afval is gebaseerd op de geraamde uitgaven van verwerking in de verbrandingsinstallatie voor organische vloeistoffen of verwerking via een biologische/chemische reiniging voor ander vloeibaar afval.

Voorziening toekomstige uitgaven LOG

De Laag- en middelradioactief afval Opslag Gebouwen (LOG) veroorzaken uitgaven ook nadat ze volledig zijn gevuld en afgeschreven. Voor de direct aanwijsbaar te maken uitgaven is een voorziening gevormd. De jaarlijkse onderhoudsuitgaven, grootschalige renovaties en vaste lasten worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven COG

Voor uitgaven van het in opslag houden en de uiteindelijke verwijdering van calcinaat is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het COG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- uitgaven van conditionering en afvoer
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het COG is gevuld.

De jaarlijkse onderhoudsuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven VOG

Voor uitgaven van het in opslag houden van verarmd uranium is eveneens een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het VOG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- uitgaven van conditionering voordat eindberging mogelijk is
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het VOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt.

De jaarlijkse onderhoudsuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven HABOG (Hoogradioactief Afval Behandeling- en Opslag Gebouw)

Voor uitgaven van het in opslag houden van hoog radioactief afval is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het HABOG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- beheers-uitgaven voor de actieve exploitatie periode (tot 01-01-2030)
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het HABOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt (de passieve exploitatieperiode).

De jaarlijkse uitgaven worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening groot onderhoud

Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het afvalverwerkingsgebouw (inclusief machines en installaties), het kantoorgebouw en de infrastructuur is een voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een 30-jarig onderhoudsplan. Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het HABOG is een aparte voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een schatting van de

onderhoudsuitgaven in de komende 100 jaar. Voor beide voorzieningen geldt dat de uitgaven voor groot onderhoud aan deze voorzieningen worden onttrokken en dat de voorziening jaarlijks wordt op-gerent/ opgehoogd op basis van 1,9% inflatie.

Voorziening uitgestelde beloningen

De voorziening uitgestelde beloningen betreft de verplichtingen ingevolge jubileum uitkeringen (25 jaar), alsmede een toegezegde diensttijduitkering bij pensionering. De voorziening is op contante waarde gewaardeerd.

Netto omzet

De netto omzet betreft de, aan de ontdoeners van radioactief afval, in rekening gebrachte bedragen op grond van de thans verrichte en in de toekomst te verrichten diensten ter zake van in 2016 geaccepteerd afval.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten betreffen de interne en aan derden betaalde kosten voor het inzamelen en het verwerken van afval, alsmede de kosten voor het transport, de verbruikte hulpmaterialen bij opslag, de salariskosten en de afschrijvingen op materiële vaste activa. Daarnaast is rekening gehouden met de in 2017 of later nog te maken kosten voor de verwerking in de eigen installaties van het in 2016 al opgehaalde afval.

Pensioenen

COVRA heeft een pensioenregeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan een

pensioenuitvoerder. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. COVRA heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de pensioenuitvoerder, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. De afschrijving op de gebouwen, terreinen, machines en installaties voor het laag- en middelradioactief afval wordt berekend volgens de lineaire methode. De modules van het VOG worden afgeschreven op basis van ingebruikname en vul-graad. De overige bedrijfsmiddelen worden lineair afgeschreven.

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van de invoering van de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen, is de vennootschap vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig geworden. Er is een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst gesloten waarin beschreven is hoe de fiscale balans opgesteld dient te worden en de wijze waarop jaarlijks bij het indienen van de aangifte vennootschapsbelasting de fiscale resultatenrekening dient te worden opgesteld.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KAS-STROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Investerings- en desinvesteringsactiviteiten in materiële vaste activa worden verantwoord onder de belegging- en investeringsactiviteiten. De afschrijvingen worden gerekend tot de operationele activiteiten. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Financiële instrumenten

Valutarisico

COVRA N.V. kent geen valutarisico, transacties vinden

plaats in euro's.

Renterisico

De vennootschap kent geen rentedragende vorderingen of schulden. Renteontwikkelingen spelen echter een grote rol. De voorzieningen worden thans opgerent met 2,3% (langjarig rente gemiddelde). De actuele renteontwikkelingen in de toekomst kunnen echter een grote impact hebben op het realiseren van het benodigde doelvermogen. Tenminste iedere vijf jaar wordt een rente-toets uitgevoerd.

Kredietrisico

COVRA N.V. kent beperkte kredietrisico's omdat zaken gedaan worden met betrouwbare partijen. Periodiek vindt er toetsing plaats op de inbaarheid van vorderingen. Ultimo 2015 is een beperkte voorziening voor oninbaarheid gevormd.

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN DE BALANS

in duizenden EURO's

1. Materiële vaste activa

Een gecompriemd overzicht van de mutaties in de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

	terreinen/ bedrijfsgebou- wen en machines/ installaties *	overige bedrijfsmiddelen	Activa in aanbouw	Totaal
Stand per 1 jan. 2016				
Aanschafwaarde	49.080	9.294	3.954	62.328
Afschrijving	35.805	6.189	0	41.994
Boekwaarde	13.275	3.105	3.954	20.334
Mutaties in 2016:				
Investerings	0	2.851	1.410	4.261
Af: desinvestering	0	-28	-2.852	-2.880
Af: afschrijvingen	-725	-925	0	-1.650
Boekwaarde per 31 dec. 2016	12.550	5.003	2.512	20.065
Stand per 31 dec. 2016				
Aanschafwaarde einde boekjaar	49.080	12.117	2.512	63.709
Afschrijving einde boekjaar	36.530	7.114	0	43.644
Boekwaarde	12.550	5.003	2.512	20.065

*) Vanwege het toerekenen van een aandeel in terreinen/bedrijfsgebouwen aan de machines/installaties worden de terreinen/gebouwen en machines/installaties niet separaat weergegeven.

2. Voorraden

Deze post betreft de voorraden emballage en hulpmaterialen voor opslag van afval in de opslag-gebouwen.

3. Vorderingen

	2016	2015
Handelsdebiteuren	5.086	5.625
Nog te factureren omzet	597	2.550
Nog te ontvangen rente/vooruitbetaalde bedragen	131	511
	5.814	8.686

De vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar. Op de debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht van € 170.000 (2015: € 170.000).

4. Liquide middelen

Hieronder zijn begrepen deposito's en spaarrekeningen ten bedrage van € 75,0 miljoen, deze staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

5. Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 18 miljoen, waarvan is geplaatst en gestort € 3,6 miljoen.

6. Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)

Op 8 mei 2002 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden, waarbij o.a. de denominatie van de aandelen in het kapitaal van de Vennootschap is gewijzigd van gulden in euro. Voor het hieruit ontstane verschil is een niet uitkeerbare reserve gevormd ad € 30.000 als bedoeld in artikel 67a, derde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

7. Overige reserve

	2016	2015
Saldo begin boekjaar	326	1.844
Resultaat verdeling	-5.115	-1.518
Saldo einde boekjaar	-4.789	326

8. Voorzieningen

	Stand 1 jan 2016	Rente 2016	Dotatie 2016	Onttrekking/ Vrijval 2016	Stand 31 dec 2016
Toekomstige uitgaven:					
• vast radioactief afval	85.080	3.659	182	0	88.921
• overig radioactief afval	97	0	0	6	91
• LOG	4.915	211	0	297	4.829
• COG	3.770	162	0	71	3.861
• VOG	43.459	1.869	12.984	2.420	55.892
• HABOG	65.944	2.836	3.658	4.785	67.653
• Groot onderhoud	14.156	0	1.699	948	14.907
• Uitgestelde beloningen	168	0	0	25	143
	217.589	8.737	18.523	8.552	236.297

Bij een continuering van de huidige uitgangspunten wordt een doelvermogen voor de eindbergiging bereikt van € 1,8 miljard wat binnen de gestelde bandbreedte valt (zie toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening). Daarnaast loopt COVRA een renterisico, zie hiervoor de toelichting in de grondslagen.

9. Kortlopende schulden

	2016	2015
Schulden aan leveranciers	2.270	1.116
Omzetbelasting	250	628
Loonheffing en sociale premies	141	127
Overige schulden inzake:		
• Verplichtingen bouw HABOG	1.174	1.464
• Overige verplichtingen	3.483	2.426
	7.318	5.761

• Niet uit de balans blijkende rechten & verplichtingen

COVRA heeft een service-contract afgesloten met Canon d.d. 16 april 2012 voor de duur van 5 jaar voor de kopieermachines. De kosten hiervan per jaar zijn €

5.000. Daarnaast heeft COVRA in 2015 een onderhouds-contract afgesloten met Canberra per 1 januari 2016 voor de duur van 3 jaar. De kosten hiervan per jaar zijn € 4.300.

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN WINST- EN VERLIESREKENING

in duizenden EURO's

10. Netto omzet

De omzet betreft de aan leveranciers in rekening gebrachte bedragen wegens het inzamelen, bewerken, be-

waren en verwijderen ter zake van in 2016 geaccepteerd radioactief afval, alsmede bijdragen voor de exploitatie en diverse omzet.

	2016	2015
Ophaaldiensten:		
Vast afval	2.501	3.167
Vloeibaar afval	103	126
Beton containers	1.220	371
Molybdeen afval	3.271	3.212
U308	0	7.559
Overig	838	635
	7.933	15.070
Bijdragen exploitatie:		
GCO exploitatie HABOG	0	11.568
RID exploitatie HABOG	56	1.382
ECN/NRG exploitatie HABOG	1.209	8.972
EPZ exploitatie HABOG	2.393	3.775
Urenco bijdrage vaste lasten VOGII	10.903	0
Urenco exploitatie VOG	2.081	734
	16.642	26.431
Subtotaal netto omzet	24.575	41.501
Overige bedrijfsopbrengsten:		
Bijdrage stichtingskosten VOG	0	664
Rente bouw VOG	0	33
Transportkosten DV70 containers	0	2.092
Project advies	81	73
Uitlenen personeel	309	450
Overige	1.071	76
	1.461	3.388
Totale netto omzet	26.036	44.889

11. Salarissen en sociale lasten

Dit betreft de in 2016 betaalde salarissen, pensioenpremies en premies sociale lasten. Ultimo 2016 waren 61 werknemers in dienst van de ven-

nootschap (2015: 58). Alle medewerkers waren werkzaam in Nederland.

	2016	2015
Salarissen	3.498	3.412
Sociale lasten	594	494
Pensioen premies	507	514
Totaal	4.599	4.420

- **Bezoldiging directie & Raad van Commissarissen**
De periodiek betaalde beloning voor de directie bedroeg :

	2016	2015
Basissalaris	169	156
Sociale lasten	14	12
Pensioen premies	28	27

De bezoldiging van de commissarissen beliep in totaal €63.000. De bezoldiging van de president-commissaris was €20.000 en van de overige drie leden gezamenlijk €43.000.

Beloningsverhouding

Op basis van de GRI standaard is de beloningsverhouding de ratio tussen de totale bezoldiging van de directie en de mediaan van de totale bezoldiging van alle overige medewerkers. Over het jaar 2016 bedraagt de beloningsverhouding 3,5.

Beloning = vaste en variabele beloning plus pensioenkosten

Beloning directeur	197
Mediaan overige werknemers	57

12. Afschrijvingen materiële vaste activa

	2016	2015
AVG	501	434
LOG	236	236
VOG	0	664
Kantoor/voorlichting	254	255
Bedrijfsautomatisering	29	55
Overige vaste activa	630	576
Totaal	1.650	2.220

13. Overige bedrijfskosten

	2016	2015
Opslag	380	245
Verwerking	701	587
Transport & Logistiek	153	161
Transport kosten DV70	0	2.042
HABOG	816	743
Onderhoud & Systemen	922	666
Voorzieningen	9.971	26.511
Directie	45	30
Administratie & Financiën	17	31
Facilitaire Dienst	209	204
Controle & Zorg	430	230
Beleid & Voorlichting	-49	-52
Huisvesting	427	406
Overige kosten	2.157	1.285
Totaal	16.179	33.089

14. Financiële baten & lasten

	2016	2015
Rente deposito's Ministerie van Financiën	0	2
Overige rente baten	101	655
Rente lasten	-87	-1
Rente toegerekend aan voorzieningen	-8.737	-7.334
Totaal	-8.723	-6.678

OVERIGE GEGEVENS

in duizenden EURO's

In de statuten is de volgende bepaling opgenomen inzake winst:

Artikel 21:

De winst dient geheel te worden gereserveerd, tenzij de Algemene Vergadering (AV) anders beslist.

Resultaat verdeling

Onttrekking aan de Algemene reserve	
Resultaat boekjaar	-5.115

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Commissarissen op 30 maart 2017.

Vastgesteld in de Algemene Vergadering op 19 april 2017.

Directie COVRA N.V.

Ir. J. Boelen
Directeur

Raad van Commissarissen

Ir. J.J. Verwer
President commissaris

Drs. P.L.B.A. van Geel

Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen

Drs. J. Lintjer

Publicatie datum 29 mei 2017

D - TOETSING & CONTROLE

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de raad van commissarissen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. te Middelburg ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de winst-en-verliesrekening over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Ref.: e0402496

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715, 2500 GS Den Haag
T: 088 792 00 70, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414405), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Den Haag, 30 maart 2017
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J. van Hoof RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assurancerapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Assurancerapport op de duurzaamheidsinformatie 2016

Onze conclusie

Op grond van onze beoordelingswerkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de duurzaamheidsinformatie opgenomen in het jaarverslag 2016 van COVRA N.V., niet in alle van materieel belang zijnde aspecten, een betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen; en
- de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied voor het jaar geëindigd op 31 december 2016, in overeenstemming met de Sustainability Reporting Guidelines versie G4 van GRI en de intern gehanteerde verslaggevingscriteria.

Wat we hebben beoordeeld

De duurzaamheidsinformatie omvat een weergave van het beleid en de bedrijfsvoering van COVRA N.V. ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en van de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied gedurende 2016.

Wij hebben de duurzaamheidsinformatie beoordeeld voor het jaar geëindigd op 31 december 2016, zoals opgenomen in de volgende secties in het jaarverslag (hierna: 'de duurzaamheidsinformatie'):

- de organisatie (pagina 1 tot en met pagina 8);
- maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) (pagina 9 tot en met 12);
- beleidsthema's (pagina 13 tot en met 33).

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de duurzaamheidsinformatie maken geen onderdeel uit van de duurzaamheidsinformatie zelf dat door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over de informatie buiten deze duurzaamheidsinformatie.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N 'Assuranceopdrachten inzake maatschappelijke verslagen'. Deze beoordelingsopdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie' in dit assurancerapport.

Ref.: e0402496

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715,
2500 GS Den Haag
T: 088 792 00 70, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid en kwaliteitsbeheersing

Wij zijn onafhankelijk van COVRA N.V. zoals vereist in de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO)' en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de 'Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA)'.

Wij passen de 'Nadere voorschriften accountantskantoren ter zake van assuranceopdrachten (RA/AA)' toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, accountantsstandaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Verslaggevingscriteria

COVRA N.V. heeft haar verslaggevingscriteria ontwikkeld op basis van de 'G4 Guidelines van het Global Reporting Initiative' (GRI), zoals toegelicht in paragraaf 2.3 'Verslaggevingscriteria, dataverzameling en assurance' in het jaarverslag. De informatie waarop deze opdracht betrekking heeft dient te worden gelezen in de context van deze verslaggevingscriteria. De directie is verantwoordelijk voor de selectie en toepassing van deze verslaggevingscriteria. Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van niet-financiële informatie biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten en in de tijd beïnvloed worden.

Inherente beperkingen

In de duurzaamheidsinformatie is toekomstgerichte informatie opgenomen zoals verwachtingen ten aanzien van ambities, strategie, plannen en ramingen en risico-inschattingen. Inherent aan deze informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst waarschijnlijk zullen afwijken van deze verwachtingen door veranderingen in de veronderstellingen. De hieruit voortvloeiende afwijkingen kunnen van materieel belang zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in de duurzaamheidsinformatie.

Verantwoordelijkheden voor de duurzaamheidsinformatie en de assuranceopdracht

Verantwoordelijkheden van de directie

De directie van COVRA N.V. is verantwoordelijk voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de Sustainability Reporting Guidelines versie G4 van GRI en de intern gehanteerde verslaggevingscriteria zoals toegelicht in paragraaf 2.3 'Verslaggevingscriteria, dataverzameling en assurance' van het jaarverslag, inclusief het identificeren van de beoogde gebruikers, het bepalen van materiële onderwerpen en het toepasbaar zijn van de gehanteerde criteria voor de doelstellingen van de beoogde gebruikers. De door de directie gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in paragraaf 2.3 'Verslaggevingscriteria, dataverzameling en assurance'. De directie is verantwoordelijk voor het bepalen of de toegepaste verslaggevingscriteria acceptabel zijn in deze situatie.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opstellen van de duurzaamheidsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van de organisatie ten aanzien van de duurzaamheidsinformatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

Deze beoordelingsopdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate zekerheid. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een controleopdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De in dit kader uitgevoerde werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit het inwinnen van inlichtingen bij functionarissen van de entiteit en het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de informatie opgenomen in de duurzaamheidsinformatie. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij beoordelingsopdrachten is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij controleopdrachten.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van de duurzaamheidsinformatie nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze beoordelingswerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op onze conclusie.

Uitgevoerde werkzaamheden

Wij hebben deze beoordeling professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3810N, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze belangrijkste werkzaamheden bestonden uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de organisatie.
- Het evalueren van de aanvaardbaarheid van het verslaggevingsbeleid en de consistente toepassing hiervan, waaronder het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en de redelijkheid van schattingen gemaakt door de directie.
- Het evalueren van de opzet en implementatie van de systemen en processen voor informatieverzameling en -verwerking voor de informatie in de duurzaamheidsinformatie.
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor de duurzaamheidsinformatie en het uitvoeren van interne controles op gegevens in de duurzaamheidsinformatie.
- Het analytisch evalueren van data en trends.

- Het beoordelen van de interne en externe documentatie om te bepalen of de informatie, inclusief de toelichtingen, presentatie en beweringen gedaan in de duurzaamheidsinformatie adequaat is onderbouwd.
- Toetsen van de consistentie tussen de informatie in de duurzaamheidsinformatie en de overige informatie in het jaarverslag buiten de reikwijdte van onze beoordelingsopdracht.
- Toetsen of de duurzaamheidsinformatie is opgesteld 'in overeenstemming met' de Sustainability Reporting Guidelines versie G4 van GRI.

Den Haag, 30 maart 2017
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J. van Hoof RA

E - BIJLAGEN

Bijlage 1	Afkortingen- & Begrippenlijst
Bijlage 2	Toelichting op de afval stromen & emissies
Bijlage 3	Stakeholdersdialoog
Bijlage 4	GRI-Tabel

BIJLAGE 1 AFKORTINGEN- & BEGRIPPENLIJST

Afval, radioactief	Een radioactieve stof kan door de minister van Economische zaken of de ondernemer als radioactieve afvalstof worden aangemerkt, indien voor deze stof geen gebruik of product- of materiaalhergebruik is voorzien door de minister of door de ondernemer en de stof niet wordt geloosd.		bepaalde tijdsduur.
ALARA-principe	'As low as reasonably achievable'. Principe dat gehanteerd wordt organisatie om zoveel mogelijk milieurisico's te beperken.	Effectieve dosis	Geeft de maat voor het gezondheidsrisico ten gevolge van de te ontvangen straling; de eenheid is Sievert (Sv).
Alfastraling	De minst doordringende ioniserende straling van de drie meest voorkomende stralingssoorten (α , β en γ). Een α -deeltje bestaat uit twee neutronen en twee protonen.	EC	Europese Commissie.
ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming.	EZ	Ministerie van Economische zaken.
Arbo	Arbidsomstandigheden.	Emissie	Uitstoot/lozing van vergunningsplichtige bestanddelen.
AVG	Afvalverwerkingsgebouw voor laag- en middelradioactief afval.	EPZ	N.V. Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland.
Bètastraling	Door atoomkernen uitgezonden elektronen bij een radioactief vervalproces.	EU	Europese Unie.
Becquerel (Bq)	Eenheid van radioactiviteit, ter grootte van 1 atoomkernmutatie (desintegratie) per seconde. Symbool = Bq kBq = 10^3 Bq MBq = 10^6 Bq GBq = 10^9 Bq TBq = 10^{12} Bq PBq = 10^{15} Bq	FTE	Full-time equivalent.
CAO	Collectieve arbeidsvoorwaarden overeenkomst.	Gammastraling	Energierijke elektromagnetische straling met zeer kleine golflengte, die door veel soorten radioactieve atoomkernen uitgestraald wordt.
CIP	Communicatie in practice.	Geconditioneerd	Zie conditionering.
COG	Container opslaggebouw.	GRI	Global Reporting Initiative.
Conditionering	Het in een matrix (beton) opsluiten van radioactief afval.	HABOG	Hoogradioactief afval behandelings- en opslaggebouw.
CORA	Commissie Opslag Radioactief Afval.	HFR	Hoge fluxreactor te Petten.
COVRA N.V.	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval N.V.	HOR	Hoger onderwijsreactor te Delft
(cyber)-DBT	Design Basis Threat	HRA	Hoog radioactief afval en bestraalde splijtstof.
Disposability	De uiteindelijke veilige eindberging van radioactief afval.	IAEA	Internationaal Atoom Energie Agentschap.
Dosis	Fysische grootheid die de geabsorbeerde energie per massa-eenheid aangeeft in Joule per kilogram; de eenheid is gray (Gy).	IMS	Informatiemanagement systeem.
Dosistempo	Quotiënt van de dosis en een	INES	International Nuclear and Radiological Event Scale.
		KAM-zorg	Kwaliteit, arbo en milieuzorg.
		KCB	Kerncentrale Borssele.
		Kew(-vergunning)	Kernenergiewet(vergunning).
		Kosmische straling	Straling die direct of indirect van bronnen buiten de aarde afkomstig is.
		KPI	Kritische prestatie-indicator
		Kriticiteit	Toestand van splijtbaar materiaal waarin een zichzelf onderhoudende nucleaire kettingreactie plaatsvindt.
		LEU	Low enriched uranium.
		LFR	Lage Flux Reactor in Petten.
		LMRA	Laag- en middelradioactief afval.
		LOG	Laag- en middelradioactief afval opslaggebouw.
		MCI	Mobiele cementeerinstallatie.
		MDA	Minimaal detecteerbare activiteit.
		MER	Milieueffectrapportage (het rapport).

mer	Milieueffectrapportage (de procedure).		van straling.
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen.	Requirement management	De onderbouwing van operationele werkwijzen, systemen en gehanteerde criteria om veilig afvalbeheer te realiseren.
MWh	Megawattuur is een eenheid voor arbeid. Het is de hoeveelheid stroom die in een uur geproduceerd kan worden door een generator met een capaciteit van een megawatt (MW).	RID	Reactor Instituut Delft.
		Risico	Risico wordt in het algemeen, en in het bijzonder bij kwantitatieve risicovergelijkingen, gedefinieerd als het product van de omvang van de schade (welke gevolgen), en de frequentie van optreden (hoe vaak komt het ongeval voor).
NIRAS	Nationale instelling radioactief afval en verrijkte splijtstoffen; Belgische zusterorganisatie.		
NNL	Nucleair Nederland.	RvC	Raad van Commissarissen.
NORM	Naturally occurring radioactive material.	Sievert (Sv)	Eenheid van effectieve dosis. $mSv = 10^{-3} Sv$ $\mu Sv = 10^{-6} Sv$
NRG	Nuclear consultancy and Research Group.	SMO	Sociaal-medisch onderzoek.
OECD/NEA	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling/ Nucleair Energie Agentschap.	SWOT-analyse	Analyse van de strengths, weaknesses, opportunities en threats van een organisatie.
OPERA	Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval.	URENCO	Uranium enrichment company.
OPLA	Commissie OPslag te LAnd.	VOG	Verarmd uranium opslaggebouw.
OR	Ondernemingsraad.	VOG2	Tweede opslaggebouw verarmd uranium.
OSO	Operationeel Storingsoverleg.	VR	Veiligheidsrapport.
Radionuclide	Nuclide dat radioactief is, d.w.z. spontaan zonder invloed van buitenaf vervalst onder uitzending		

BIJLAGE 2 TOELICHTING OP DE AFVAL STROMEN & EMISSIES

B2.1 Toelichting op de afvalstromen

- Aanvoer radioactief afval**

Aanvoer radioactief afval in colli van 2012 tot 2016

Type afval	2016	2015	2014	2013	2012
LMRA te verwerken	1.619	1.927	2.162	1.685	2.078
LMRA 200-ltr geconditioneerd	44	75	100	146	51
LMRA 1000-ltr geconditioneerd	43	0	1	0	61
NORM calcinaat	0	0	0	0	22
NORM verarmd uranium	0	496	426	581	403
HRA splijtstof	3	1	1	2	0
HRA verglaasd afval	0	0	28	0	28
HRA afval (niet warmteproducerend)	0	40	0	68	0

- Verwerking**

Volumereductiefactor bij persen van 2012 tot 2016

Jaar	2016	2015	2014	2013	2012
Factor	2,4	2,2	2,2	2,3	2,5

Hoeveelheid LMRA verwerkt van 2012 tot 2016

	2016	2015	2014	2013	2012
Vloeibaar afval (colli)	0	0	8	289	119
Molybdeen afval (colli)	67	100	46	23	92
Telpotjes (colli)	0	219	0	0	0
Slib (colli)	150	0	0	55	38
Persbaar afval (colli)	1.251	2.580	1.796	1.828	2.468
Bronnen (colli)	118	183	133	124	184
Divers afval (colli) [incourant + inzetters]	76	107	286	78	131
Afvalwater gereinigd	51,2	37,1	98,6	70,6	87
Vloeistof verbrand	0	0	0	3,6	0
Kadaverafval verbrand (boxen)	0	0	21	0	0
Vloeibaar molybdeen afval geconditioneerd		4,5	2,0	4,5	5,2
Na verwerking ontstaan:					
200-liter vaten	342	609	460	473	541
1000-liter vaten	87	63	34	145	85

- **Opslag**

Opgeslagen radioactief afval per categorie in 2012 - 2016

Categorie	2016	2015	2014	2013	2012
A	1.732	1.661	1.595	1.525	1.490
B	5.317	5.250	5.230	5.198	5.159
C	2.980	2.937	2.859	2.836	2.686
D	1.080	1.055	1.042	1.013	1.000
Totaal in LOG	11.109	10.903	10.726	10.572	10.335
Afval in containers (COG)	6.545	6.545	6.545	6.545	6.573
Verarmd uranium	14.077	14.077	12.341	10.850	8.817
Totaal LMRA	31.731	31.525	29.612	27.967	25.724
Warmteproducerend verglaasd afval	40,3	40,3	40,3	35,3	35,3
Splijtstof	7,4	6,8	6,6	6,4	6,0
Metallisch afval [let op CSD-C]	50,8	50,8	43,9	43,9	31,7
Niet warmteproducerend verglaasd afval	0,4	0,4	0	0	0
Totaal HRA	98,8	98,2	90,8	85,6	73

B2.2 Toelichting op de emissies

Radiologische emissies vanuit AVG en HABOG

	Alpha		Beta/gamma		³ H/ ¹⁴ C ⁸	
	hoeveelheid	% limiet	hoeveelheid	% limiet	hoeveelheid	% limiet
Emissie naar lucht vanuit AVG	<MDA ⁹	0	437,8 kBq	<0,01	3,3 GBq	0,7
Emissie naar lucht vanuit HABOG	<MDA	0	<MDA	0	2,1 GBq	2,7
Lozing naar Westerschelde	13,5 kBq	0,03	5,1 MBq	0,01	61 MBq	0,01
Edelgasemissies naar lucht vanuit het HABOG	7,5 GBq	1,3				

Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet

	2016	2015	2014	2013	2012
Hoeveelheid [↔Sv/j]	32,1	32,9	28,6	27,8	13,1
% Limiet	80	82	72	69	33

Jaarvracht lozingen op de Westerschelde van 2012 tot 2016

Stof		2016	2015	2014	2013	2012
Stof	gram	98,6	75,7	234	169	167
Monocyclische aromatische koolwaterstoffen (MAK)	gram	0,03	0,02	0,2	0,1	0,1
Extraheerbare organische chloor-koolwaterstoffen (EOCI)	gram	0,14	0,06	0,2	0,2	0,9
Chemisch zuurstofverbruik (CZV)	kg O ₂	7,3	4,6	19,7	10,3	13
Kwik	gram	0,04	0,05	0,06	0,02	0
Cadmium	gram	0,03	0,01	0,09	0,07	0,03
Zware metalen (ZM)	gram	1,4	2,5	14,0	5,8	13,4

BIJLAGE 3 STAKEHOLDERSDIALOOG

Stakeholders	Hoe COVRA de stakeholders actief betreft	Beleidsthema's	Verwachtingen	Effect op beleid COVRA
Werknemers	Dagelijks contact, opleidingen, OR, vakbond, vertrouwenspersoon, personeelsbijeenkomsten	Gezondheid, personeel en organisatie, veiligheid, voldoen aan wet- en regelgeving, onderzoek en ontwikkeling	Veilige werkplek, baanzekerheid, ontwikkelingsmogelijkheden, goede arbeidsomstandigheden en -voorwaarden	Tevredenheids-onderzoeken, beoordelings-programma, Blauwe boekje, organisatie-model
Klanten	Dagelijks contact, workshops	Continuïteit en beschikbaarheid, transparantie en communicatie, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging	Voldoende beschikbare opslag, verantwoordelijke opslag, kostenefficiëntie	Bouw nieuwe opslaggebouwen, nieuwe contracten met grootste klanten, ontwikkeling nieuwe afvalroutes en -mogelijkheden, OPERA-programma.
Omgeving	Dagelijkse contacten, bezoeken en bijeenkomsten, lokale media	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Verantwoord ondernemen, betrokkenheid, veilige omgeving	Bijdrage aan culturele activiteiten, faciliteren van onderwijs, openstellen van ruimtes voor bijeenkomsten
Aandeelhouder	Wekelijkse correspondentie, periodieke informatie-aanlevering, twee - maandelijks bijeenkomsten	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Continuïteit, beleggingsmandaat, normrendement, verantwoord ondernemen, veilig ondernemerschap	Transparantie, verslaglegging volgens GRI, inhoud geven aan het deelnemingenbeleid, normrendement
Toeziethouders	Gezamenlijke deelname aan internationale conferenties, halfjaarlijks overleg op beleids- en directieniveau, kennisondersteuning	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Transparantie over activiteiten, betrokkenheid, veilig ondernemerschap	Kwartaalrapportages volgens vergunning, inpassen van beleid en regelgeving in intern organisatiestructuur, OPERA-programma
Raad van Commissarissen	Minimaal 4 keer per jaar overleg, periodieke informatie-aanlevering	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie, kennismanagement / onderzoek & ontwikkeling, gezondheid/personeel/organisatie	Continuïteit, voldoende beschikbare opslag, verantwoord ondernemen, kostenefficiëntie, transparantie over activiteiten, veilig ondernemerschap	Beleidsplan 2015-2020, Blauwe Boekje, jaarlijks ondernemingsplan

BIJLAGE 4 GRI-TABEL

GRI-tabel COVRA - Core		
GRI Code	Indicator	Verwijzing
Strategie en analyse		
G4-1	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie	Verslag van de directie
Organisatieprofiel		
G4-3	Naam van de organisatie	COVRA N.V.
G4-4	Voornaamste merken, producten en/of diensten	De organisatie
G4-5	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	Nieuwdorp, Vlissingen-Oost
G4-6	Het aantal landen waar de organisatie actief is	Nederland
G4-7	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	De organisatie
G4-8	Afzetmarkten	Nederland
G4-9	Omvang van de verslaggevende organisatie	De organisatie
G4-10	Samenstelling medewerkersbestand	Beleidsthema's (3.7 Gezondheid, personeel en organisatie)
G4-11	Werknemers onder een collectieve arbeidsovereenkomst	Beleidsthema's (3.7 Gezondheid, personeel en organisatie)
G4-12	Omschrijving van de toeleveringsketen van de organisatie	De organisatie
G4-13	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode	Geen
G4-14	Uitleg over de toepassing van het voorzorgsprincipe door de verslaggevende organisatie	Risicobeheersing
G4-15	Extern ontwikkelde economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten, principes die door de organisatie worden onderschreven	Het kwaliteitsmanagement systeem is geaccordeerd door de externe toezichthouder en sluit aan bij internationale normen en richtlijnen opgesteld door de IAEA. De verslaglegging voldoet aan de GRI G4 richtlijnen.
G4-16	Lidmaatschappen van verenigingen (zoals brancheverenigingen) en nationale en internationale belangenorganisaties	Werkgeversverenigingen (VNO-NCW en BZW), industriegroep Midden Zeeland, Ondernemers vereniging Borsele, Nucleair Nederland, Netherlands Nuclear Society, Nederlandse Vereniging voor Stralingshygiëne, Stichting Kennis Infrastructuur Nucleaire Technologie (penningmeester), Technologieplatform Implementation Geological Disposal (stuurgroep), Club of Agencies (voorzitter), European Repository Development Organisation (vice voorzitter), Association for Regional and International Underground Storage.

Materiële onderwerpen en afbakening

G4-17	Overzicht van alle ondernemingen die in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen en die niet onder dit verslag vallen.	Geen
G4-18	Proces voor het bepalen van de inhoud en specifieke afbakening van het verslag en hierbij gehanteerde uitgangspunten	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (2.2 Afbakening en reikwijdte)
G4-19	Materiële onderwerpen die tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het verslag zijn vastgesteld	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (2.4 Materialiteitsanalyse)
G4-20	Afbakening per materieel onderwerp binnen de organisatie	COVRA biedt diensten aan die het sluitstuk vormen in de keten van gebruik van radioactieve stoffen in de samenleving. Hiermee beslaat COVRA een onderdeel van een bredere keten. Meer specifiek is de afbakening per materieel onderwerp de volgende: - Alle materiële onderwerpen (voldoen aan wet en regelgeving - kwaliteit en milieu, continuïteit en beschikbaarheid, transparantie en communicatie, veiligheid - ongevallen en schade, en beveiliging) vallen primair binnen de organisatie qua afbakening. Dit laat echter onverlet dat onderwerpen als 'Transparantie en communicatie' en 'Veiligheid, ongevallen & schade' ook buiten de organisatie een impact (kunnen) hebben. Zo kunnen ongevallen binnen de organisatie in potentie ook een impact hebben op de directe omgeving. 'Transparantie en communicatie' is primair gericht om duidelijk en open te communiceren met de omgeving.
G4-21	Afbakening van de materiële onderwerpen buiten de organisatie	Zie G4-20
G4-22	Gevolgen van een eventuele herformulering van informatie die in een eerder verslag is verstrekt en de redenen voor deze herformulering	Geen

G4-23	Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslaggevingsperiodes ten aanzien van reikwijdte en afbakening	Geen significante wijzigingen ten opzichte van vorige verslaggeving. De gerapporteerde gegevens zijn gebaseerd op een consultatie met interne en externe belanghebbenden.
Overleg met belanghebbenden		
G4-24	Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (2.4 Materialiteitsanalyse)
G4-25	Uitgangspunten voor de inventarisatie en selectie van belanghebbenden	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
G4-26	Wijze waarop belanghebbenden worden betrokken	Maatschappelijk verantwoord ondernemen en Bijlage 3 Stakeholdersdialoog
G4-27	Belangrijkste onderwerpen en vraagstukken die uit het overleg met belanghebbenden naar voren zijn gekomen	Maatschappelijk verantwoord ondernemen en Bijlage 3 Stakeholdersdialoog
Verslaggevingsprofiel		
G4-28	Verslaggevingsperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft	2016
G4-29	Datum van het meest recente vorige verslag	22 juni 2016
G4-30	Verslaggevingscyclus	Jaarlijks
G4-31	Contactpersoon voor vragen over het verslag of de inhoud daarvan	Voor algemene vragen, suggesties of opmerkingen kunt u via Ir. J. Boelen contact met opnemen (E: info@covra.nl; T: 0113-616666)
G4-32	GRI-toepassingsniveau en GRI-tabel	Core
G4-33	Beleid met betrekking tot assurance	Assurancerapport van de onafhankelijke accountant betreffende het maatschappelijk jaarrapport
Bestuursstructuur		
G4-34	De bestuursstructuur van de organisatie	De organisatie
Ethiek en integriteit		
G4-56	Beschrijving van de door de organisatie gehanteerde waarden, principes, standaarden en gedragsnormen, zoals een gedragscode	De organisatie

Materiële indicatoren die COVRA rapporteert volgens GRI

Voldoen aan wet-en regelgeving

DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	De zorg voor radioactief afval is aan strenge regels gebonden. Die regels zijn vastgelegd in de Kernenergiewet en de daarvan afgeleide Ministeriële Besluiten en Regelingen. COVRA houdt streng in de gaten dat ze voldoet aan alle wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning. De afdeling Controle & Zorg ziet erop toe op het beheren, monitoren, controleren en evalueren van eisen die voortkomen uit de Kernenergiewet en andere wetten en regels. Beleidsthema's (3.1 Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu), p. 11-13
G4-SO8	Monetaire waarde van significante boetes en aantal niet-monetaire sancties	Geen boetes; waarde = EUR 0.
-	Tijd tussen revisies procedures	Beleidsthema's (3.1 Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu)

-	Aantal Operationele Storings Overleggen (OSO's)	Beleidsthema's (3.1 Voldoen aan wet- en regelgeving – kwaliteit en milieu)
Continuïteit en beschikbaarheid		
DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	COVRA bewaart radioactief afval ten minste honderd jaar. Een lange termijn perspectief gericht op continuïteit is derhalve essentieel. Met het oog daarop kiest COVRA nu en in de toekomst voor eenvoudige, robuuste en bewezen ontwerpen van structuren, systemen en componenten. De afdeling Financiële Analyse & Controle ziet toe op de financiële gezondheid van de organisatie. Zij rapporteert en adviseert hierover periodiek aan de directie. De directie is op haar beurt verantwoordelijk voor de sturing van de organisatie en het behoud van de continuïteit. Zie 3.8 Financiën.
G4-EC1	Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd	Beleidsthema's (3.8 Financiën)
-	Resterende opslagcapaciteit LMRA in aantal jaren	Beleidsthema's (3.2 Continuïteit en beschikbaarheid)
-	% persbaar afval dat binnen drie maanden tijd is verwerkt (tijd tussen het ontvangst van het afval en de verwerking van het afval)	Beleidsthema's (3.2 Continuïteit en beschikbaarheid) Overige materiële indicatoren die COVRA rapporteert, maar die niet rechtstreeks in GRI terugkomen

Overige materiële indicatoren die COVRA rapporteert, maar die niet rechtstreeks in GRI terugkomen

Transparantie en communicatie

DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Het onderwerp straling en radioactiviteit roept bij veel mensen afwijzende reacties op. COVRA heeft als doelstelling het in alle openheid, tijdig geven van duidelijke informatie aan belanghebbenden over alle relevante activiteiten. Communicatie en transparantie zijn in het ontwerp van de gebouwen en het terrein meegenomen. Zo laat COVRA bezoekers zoveel mogelijk van de verwerking en opslag van het afval zien. Ook vormen communicatie en transparantie een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Door het geven van voorlichting en het organiseren van rondleidingen haalt COVRA de buitenwereld naar binnen en informeert COVRA geïnteresseerden over radioactief afval. Ook draagt COVRA actief bij aan lesprogramma's en symposia op het gebied van straling en nucleaire techniek. De afdeling communicatie is verantwoordelijk voor activiteiten op dit gebied. Onder haar taken valt bijvoorbeeld (1) het verschaffen van inzicht en kennis op het gebied van veilig beheer van radioactief afval, (2) het positioneren van COVRA als dé betrouwbare beheerder en het kennisinstituut voor radioactief afval (lokaal, nationaal en internationaal), en (3) communiceren met klanten en andere belanghebbenden. Beleidsthema's (3.3 Transparantie en communicatie)
-	Voorlichting in aantal bezoekers per jaar	Beleidsthema's (3.3 Transparantie en communicatie)
	Informeren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten in aantal memo's per maand	Beleidsthema's (3.3 Transparantie en communicatie)

Veiligheid - ongevallen en schade

DMA	a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.	Veilige opslag moet worden gegarandeerd voor minstens honderd jaar. Een termijn die uitgaat boven normale garantietermijnen. COVRA streeft naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Wanneer er toch een ongeval plaatsvindt, blijven de gevolgen beperkt door de toepassing van actieve en passieve eenvoudige veiligheidsvoorzieningen. De afdeling Onderhoud en Systeembeheer zorgt voor continuïteit van de bedrijfsvoering door de systemen, installaties en machines beschikbaar te houden en op tijd te vervangen. De veiligheidscultuur start met het regelmatig uitvoeren van risico-inventarisaties en -evaluaties. Uitkomsten daarvan en meldingen van incidenten en ongevalsmeldingen worden in een multidisciplinair overleg (het Operationeel Storingsoverleg) behandeld. De daaruit volgende maatregelen worden plenair met de (operationele) medewerkers besproken. Afwijkingen in de veiligheidscultuur worden jaarlijks met collega's van andere nucleaire organisaties geëvalueerd tijdens de bijeenkomst van het internationaal storingsoverleg (IOSO). [Het Jaarrapport behandelt uitgebreid de processen en afdelingen ter voorkoming van een incident maar de processen, systemen en verantwoordelijkheden die in werking treden bij een incident komen minder nadrukkelijk naar voren]
-	Dosisbeperking per medewerker Aantal toolboxen (presentatie over veiligheidsgerelateerde onderwerpen) per jaar	Beleidsthema's (3.4 Veiligheid - ongevallen en schade) Beleidsthema's (3.4 Veiligheid - ongevallen en schade) Beleidsthema's (3.4 Veiligheid - ongevallen en schade)

Beveiliging

DMA

a. Vermeld waarom het onderwerp materieel is en de impact van het onderwerp. b. Vermeld hoe de organisatie omgaat met het materiële onderwerp en de impact ervan. c. Evaluatie van de managementaanpak.

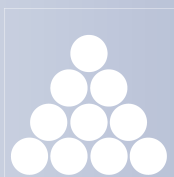
Radioactief materiaal kan gebruikt worden om schade aan te richten, bijvoorbeeld door terroristische groeperingen. Maar ook individuen gaan soms, bedoeld en onbedoeld, onvoorzichtig om met radioactieve materialen. De beveiliging bij COVRA voorkomt dat. COVRA zorgt dat de processen, materialen en apparaten niet door onbevoegden beïnvloed worden. Ook bewaakt COVRA de integriteit, beschikbaarheid en exclusiviteit van haar informatie, informatiedragers en -systemen. COVRA traint medewerkers geregeld op dit onderwerp. Daarnaast monitort COVRA het aantal beveiligingsincidenten.

Beleidsthema's (3.5 Beveiliging)

-

Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten

Beleidsthema's (3.5 Beveiliging)

Bezoekadres

Spanjeweg 1
havennr. 8601
4455 TW Nieuwdorp
Vlissingen-Oost

Postadres

Postbus 202
4380 AE Vlissingen

T 0113-616 666
F 0113-616 650
E info@covra.nl

www.covra.nl